

NATIONALE

OPERA &
BALLET

MESSA DA REQUIEM

GIUSEPPE VERDI

MESSA DA REQUIEM

GIUSEPPE VERDI

Voorstellingen | Performances

9, 10, 13, 14, 16, 17, 19*, 21, 22,
25 februari 2023

20.15 uur/*14.00 uur

9, 10, 13, 14, 16, 17, 19*, 21, 22,
25 February 2023

8:15 p.m./*2:00 p.m.

Locatie | Location

Nationale Opera & Ballet

Dutch National Opera & Ballet

Duur | Duration

1 uur en 40 minuten, geen pauze

1 hour and 40 minutes, no interval

Inleidingen | Introductory talks

Fabienne Vegt

45 minuten voor aanvang op het
tweede balkon

45 minutes prior to curtain up on
the second balcony

Deze voorstelling wordt gezongen in
het Latijn.

This performance is sung in Latin.

Christian Spucks productie van *Messa da Requiem* raakt aan algemeen menselijke thema's en is geen choreografische interpretatie van de katholieke Requiemtekst. Om het overstijgende karakter van de voorstelling te benadrukken, heeft het artistieke team besloten geen boventiteling te gebruiken bij deze voorstelling.

Christian Spuck's production of the *Messa da Requiem* touches on general human themes and is not a choreographic interpretation of the Catholic Requiem text. In order to emphasise the cross-denominational character of the performance, the artistic production team has decided not to use surtitles during this performance.

Giuseppe Verdi (1813-1901)

MESSA DA REQUIEM

Requiemmiss
Requiem mass

Wereldpremière | World premiere

22 mei 1874, San Marco-kerk, Milaan

22 May 1874, Church of San Marco, Milan

Muzikale leiding | Conductor

Eun Sun Kim

Regie en choreografie | Director and choreographer

Christian Spuck

Decor | Set design

Christian Schmidt

Kostuums | Costume design

Emma Ryott

Licht | Lighting design

Martin Gebhardt

Dramaturgie | Dramaturgy

Michael Küster

Claus Spahn

Sopraan | Soprano

Federica Lombardi (9, 13, 16, 19, 21,
25 feb)

Guanqun Yu (10, 14, 17, 22 feb)

Mezzosopraan | Mezzo-soprano

Yulia Matochkina (9, 13, 16, 19, 21 feb)

Agnieszka Rehlis (10, 14, 17, 22, 25 feb)

Tenor | Tenor

Freddie De Tommaso (9, 13, 16, 19, 21 feb)

Saimir Pirgu (10, 14, 17, 22, 25 feb)

Bas | Bass

Alexander Vinogradov (9, 13, 16, 19, 21 feb)

Maxim Kuzmin-Karavaev (10, 14, 17, 22,
25 feb)

Rotterdams Philharmonisch Orkest
Rotterdam Philharmonic Orchestra

Dansers | Dancers

Het Nationale Ballet

Dutch National Ballet

Instudering | Staging

Jean-François Boisson

Fabio Palombo

Eva Dewaele

Jean-François Kessler

Koor van De Nationale Opera

Chorus of Dutch National Opera

Koordinator | Chorus master

Edward Ananian-Cooper

Originele productie van

Opernhaus Zürich

Original production by

Opernhaus Zürich

Wereldpremière originele productie van Opernhaus Zürich | World premiere original production by Opernhaus Zürich

6 december 2016, Opernhaus Zürich

6 December 2016, Opernhaus Zürich

INHOUD | CONTENTS

7	Voorwoord
8	In het kort
11	Messa da Requiem - tekst
18	Tijdslijn
23	'Alleen een genie kan zoiets schrijven' De ontstaansgeschiedenis van Verdi's <i>Requiem</i>
27	'Verdi's Requiem raakt je diep in je ziel' Interview met regisseur en choreograaf Christian Spuck
33	'Ik wil de schoonheid van Verdi's muziek volledig tot zijn recht laten komen' Interview met dirigent Eun Sun Kim
38	Artistiek team
64	Productieteam
	ENGLISH
75	Introduction
76	In a nutshell
79	Messa da Requiem - text
86	Timeline
91	'Only a genius could write something like that' History of Verdi's <i>Requiem</i>
95	'Verdi's Requiem moves you to the depth of your soul' Interview with director and choreographer Christian Spuck
101	'I want to bring out the beauty of Verdi's music' Interview with conductor Eun Sun Kim
106	Artistic team
134	Production team
142	Colofon Colophon

Olga Smirnova, Constantine Allen & Eva Dewaele

WANNEER TWEE KUNSTVORMEN SAMENKOMEN

We heten u graag welkom bij deze voorstelling van *Messa da Requiem*: Giuseppe Verdi's beroemde dodenmis in een regie en choreografie van Christian Spuck. In deze bijzondere productie brengt Spuck zevenendertig dansers, vier zangsolisten en honderd koorzangers – en daarmee De Nationale Opera én Het Nationale Ballet – samen op het toneel.

Christian Spuck is een van de zeldzame talenten die opera en ballet op een vruchtbare manier weet te combineren. Met simpele middelen komt hij tot een maximaal resultaat en neemt hij het publiek mee op een intuïtieve en emotionele reis langs beelden die heel direct emotioneel aanspreken.

Messa da Requiem ging in 2016 in wereldpremière bij Opernhaus Zürich, waar Sophie op dat moment de functie van Operndirectorin vervulde. Het project overtrof ieders stoutste dromen. De zangers en dansers raakten door elkaar begeistert en wilden zoveel mogelijk tijd met elkaar doorbrengen, ook buiten hun eigen repetities. Dit gevoel van connectie verspreidde zich door het hele huis en sloeg ook over op het publiek. Plotseling was er geen sprake meer van een opera- of balletpubliek, maar deelden beide groepen één beleving.

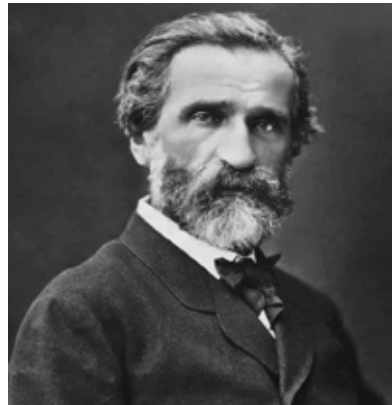
Sophie was destijds zo onder de indruk van de productie en wat deze teweegbracht, dat ze – toen ze later directeur werd van De Nationale Opera – een soortgelijke samenwerking tussen De Nationale Opera en Het Nationale Ballet wilde realiseren. Ted was onmiddellijk enthousiast, maar stelde wel een belangrijke voorwaarde: ballet moest in de productie een gelijkwaardige partner van opera zijn. En dat is in *Messa da Requiem* absoluut het geval: Christian Spuck weet het volledige koor, de zangsolisten en de dansers tot een organisch geheel te smeden.

Met het Rotterdams Philharmonisch Orkest, onder leiding van Eun Sun Kim, belooft deze *Messa da Requiem* ook een muzikaal indrukwekkende ervaring van het hoogste niveau te worden. We verheugen ons erop deze unieke productie met het Nederlandse publiek te delen, en wensen u een mooie voorstelling toe.

Sophie de Lint
Directeur De Nationale Opera

Ted Brandsen
Directeur Het Nationale Ballet

IN HET KORT

Giuseppe Verdi

DE COMPOSITIST: GIUSEPPE VERDI

Toen de Italiaanse componist Gioacchino Rossini stierf, vatte Giuseppe Verdi (1813-1901) het idee op om samen met twaalf andere Italiaanse collega's een requiem te componeren. Van een uitvoering van deze *Messa per Rossini* kwam het tijdens zijn leven echter niet. Wel zou Verdi zijn bijdrage aan het project, het 'Libera me,' later hergebruiken in zijn eigen *Requiem*. Toen het *Requiem* in 1874 in première ging, gold Verdi als een van de grootste opera-componisten van zijn tijd. Het is dan ook niet toevallig dat aan zijn *Requiem* een grote dramatische zeggingskracht wordt toegeschreven.

- ▶ Lees meer over de ontstaansgeschiedenis van Verdi's *Requiem* op p. 23

DE CHOREOGRAAF EN REGISSEUR: CHRISTIAN SPUCK

"Ik hoop dat de enscenering het publiek nog dichter bij de muziek brengt en dat hierdoor zelfs de mensen die het werk van binnen en van buiten kennen, tot nieuwe inzichten komen."

Christian Spuck

In zijn scenische versie van Verdi's *Messa da Requiem* richt Christian Spuck zich op de menselijkheid die spreekt uit de compositie. Geïnspireerd door de grootse emoties in Verdi's muziek blijft hij weg van de hel en verdoemenis die spreekt uit de vaste liturgische tekst van de dodenmis en neemt hij ons mee op een reis langs poëtische tableaux die direct tot ons spreken.

- ▶ Lees meer over Christian Spucks interpretatie van Verdi's *Messa da Requiem* op p. 27

Eun Sun Kim

DE DIRIGENT: EUN SUN KIM

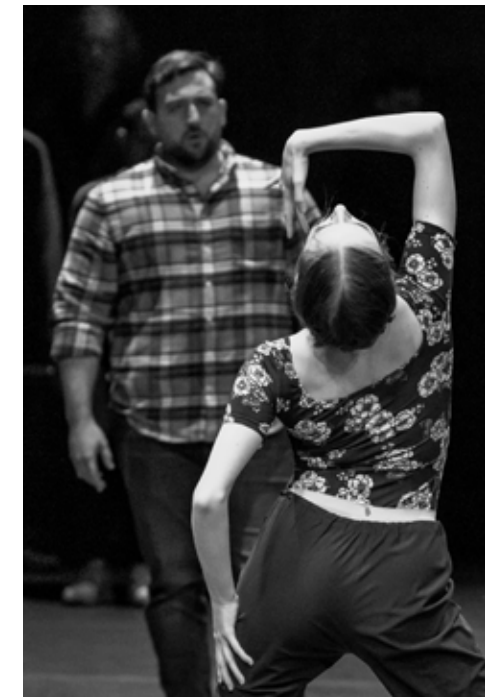
"Ik word altijd een beetje verliefd op iedere Verdi die op mijn lessenaar komt te staan."

De Zuid-Koreaanse dirigent Eun Sun Kim steekt haar liefde voor Verdi niet onder stoelen of banken. Met haar onberispelijke voorbereiding en affiniteit met zijn werk streeft ze ernaar om recht te doen aan Verdi's dramatiek. Bij Nationale Opera & Ballet stond ze nog niet eerder op de bok. Ook dirigeert ze Verdi's *Messa da Requiem* voor het eerst in een scenische uitvoering.

- ▶ Lees meer over Eun Sun Kims liefde voor Verdi en haar visie op haar vak op p. 33

GEBUNDELDE KRACHTEN: DE NATIONALE OPERA EN HET NATIONALE BALLET

In Spucks enscenering van Verdi's *Requiem* wordt gebroken met de doorgaans zo gescheiden werelden van opera en ballet. In deze productie delen de zangers van het Koor van De Nationale Opera en de dansers van Het Nationale Ballet het toneel: de twee kunstvormen zijn hierin gelijkwaardig.

Freddie De Tommaso & Alexandria Marx

MESSA DA REQUIEM

I REQUIEM

INTROÏTUS

Requiem aeternam dona eis, Domine;
et lux perpetua luceat eis.

Te decet hymnus, Deus, in Sion,
et tibi reddetur votum in Jerusalem.

Exaudi orationem meam:

ad te omnis caro veniet.

Requiem aeternam dona eis, Domine,
et lux perpetua luceat eis.

KYRIE

Kyrie, eleison.

Christe, eleison.

Kyrie, eleison.

II DIES IRAE

DIES IRAE

Dies irae, dies illa
solvet saeculum in favilla,
teste David cum Sibylla.

Quantus tremor est futurus,
quando iudex est venturus
cuncta stricte discussurus.

TUBA MIRUM

Tuba mirum spargens sonum
per sepulcra regionum
coget omnes ante thronum.

MORS STUPEBIT

Mors stupebit et natura,
cum resurget creatura
iudicanti responsura.

I REQUIEM

INTROÏTUS

Geef hun eeuwige rust, Heer,
en laat het eeuwige licht hen verlichten.

U komt een lofzang toe, God, in Sion,
en U moet een dankoffer worden gebracht
in Jeruzalem.

Verhoor mijn gebed;

tot U keert al wat leeft terug.

Geef hun eeuwige rust, Heer,
en laat het eeuwige licht hen verlichten.

KYRIE

Heer, ontferm U.

Christus, ontferm U.

Heer, ontferm U.

II DIES IRAE

DIES IRAE

De dag van toorn, die dag,
zal de wereld oplossen tot as,
zoals voorspeld door David en de sibille.

Wat een angst en beven zal er zijn
wanneer de Rechter komt
om alles nauwgezet te onderzoeken.

TUBA MIRUM

De trompet zal zijn klank
over de graven van de landen verspreiden
en allen voor de troon roepen.

MORS STUPEBIT

Dood en natuur zullen verstomd staan
wanneer de schepselen verrijzen
om voor de Rechter rekenschap af te leggen.

LIBER SCRIPTUS

Liber scriptus proferetur,
in quo totum continetur,
unde mundus iudicetur.
Iudex ergo, cum sedebit,
quidquid latet, apparebit.
Nil inultum remanebit.

Dies irae, dies illa
solvat saeculum in favilla,
teste David cum Sibylla.

QUID SUM MISER

Quid sum miser tunc dicturus?
Quem patronum rogaturus,
cum vix iustus sit securus?

REX TREMENDAE

Rex tremendae maiestatis,
qui salvandos salvat gratis,
salva me, fons pietatis.

RECORDARE

Recordare, Jesu pie,
quod sum causa tuae viae,
ne me perdas illa die.
Quaerens me, sedisti lassus,
redemisti crucem passus:
tantus labor non sit cassus.
Iuste iudex ultionis,
donum fac remissionis
ante diem rationis.

INGEMISCO

Ingemisco tamquam reus,
culpa rubet vultus meus.
supplicanti parce, Deus.
Qui Mariam absolvisti
et latronem exaudisti,
Mihi quoque spem dedisti.

LIBER SCRIPTUS

Er zal een boek tevoorschijn worden gebracht
waarin alles geschreven staat
waarop de wereld zal worden beoordeeld.
Wanneer de Rechter dan plaatsneemt
zal alles wat verborgen is, zichtbaar worden:
niets zal ongewroken blijven.

De dag van toorn, die dag,
zal de wereld oplossen tot as,
zoals voorspeld door David en de sibille.

QUID SUM MISER

Wat zal ik, ongelukkige, dan zeggen? Op welke
beschermer zal ik een beroep doen wanneer
zelfs een rechtvaardige nauwelijks veilig is?

REX TREMENDAE

Koning van huiveringwekkende grootsheid,
die om niet redt wie te redden zijn,
red mij, Bron van genade

RECORDARE

Gedenk toch, goede Jezus,
dat ik de reden ben voor uw (kruis)weg,
richt mij die dag niet ten gronde.
Zoekend naar mij, hebt U zich laten verzwakken:
U redde mij door het kruis te verdragen.
Laat zoveel leed niet vergeefs zijn.
Rechtschape rechter van de wraak,
schenk vergeving
voor de dag van de vergelding.

INGEMISCO

Ik zucht als een schuldige,
van schuld kleurt mijn gezicht rood.
Spaar de smekeling, God.
Gij, die Maria hebt vergeven
en de schurk hebt verhoord,
Gij hebt ook mij hoop gegeven.

Preces meae non sunt dignae,
sed tu, bonus, fac benigne,
ne perenni cremer igne.

Inter oves locum praesta
et ab haedis me sequestra,
statuens in parte dextra.

CONFUTATIS MALEDICTIS

Confutatis maledictis,
flammis acribus addictis,
voca me cum benedictis.
Oro supplex et acclinis,
cor contritum quasi cinis,
gere curam mei finis.

Dies irae, dies illa
solvat saeculum in favilla,
teste David cum Sibylla.

LACRIMOSA

Lacrimosa dies illa,
qua resurget ex favilla
Iudicandus homo reus.
Huic ergo parce, Deus,
Pie Jesu Domine.
Dona eis requiem.
Amen.

III. OFFERTORIUM

DOMINE JESU CHRISTE
Domine Jesu Christe, rex gloriae,
libera animas omnium fidelium
defunctorum
de poenis inferni et de profundo lacu:
Libera eas de ore leonis,
ne absorbeat eas tartarus,
ne cadant in obscurum,
sed signifer sanctus Michael
repraesentet eas in lucem sanctam,

Mijn gebeden zijn niet waardig,
maar U, Goede, heb genade,
opdat ik niet zal branden in het eeuwige vuur.

Geef mij een plaats tussen de schapen,
en zonder mij af van de bokken,
door mij aan de rechterzijde te plaatsen.

CONFUTATIS MALEDICTIS

Wanneer de verdoemden worden bestreden,
overgeleverd aan hevige vlammen,
Roep mij dan bij de gezegenden.
Ik bid, smekend en knielend,
mijn hart vermorzeld als as,
draag zorg voor mijn einde.

De dag van toorn, die dag,
zal de wereld oplossen tot as,
zoals voorspeld door David en de sibille.

LACRIMOSA

Die dag van tranen,
waarop uit de as herrijzen zal
de schuldige mens, om berecht te worden.
Spaar deze dan, God,
Goede Heer Jezus.
Geef hun rust.
Amen.

III. OFFERTORIUM

DOMINE JESU CHRISTE
Heer Jezus Christus, Koning der heerlijkheid
Bevrijd de zielen van alle gestorven gelovigen
Van de straffen van de hel en van de diepe
vuurzee.
Red hen van de muil van de leeuw,
opdat de onderwereld hen niet verslindt
en zij niet in het duister vallen.
Maar moge de heilige Michael, de vaandeldrager,
hen voeren naar het heilige licht,

Quam olim Abrahae promisisti
et semini eius.

HOSTIAS

Hostias et preces tibi, Domine,
laudis offerimus.

Tu suscipe pro animabus illis,
quarum hodie memoriam facimus.

Fac eas, domine, de morte transire ad vitam,
quam olim Abrahae promisisti
et semini eius.

IV. SANCTUS

Sanctus, sanctus, sanctus,
Dominus Deus Sabaoth.

Pleni sunt caeli et terra gloria tua.

Hosanna in excelsis!

Benedictus, qui venit in nomine Domini.

Hosanna in excelsis!

V. AGNUS DEI

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi,
dona eis requiem.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi,
dona eis requiem.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi,
dona eis requiem sempiternam.

VI. LUX AETERNA

Lux aeterna luceat eis, Domine,
cum sanctis tuis in aeternum,
quia pius es.

Requiem aeternam dona eis, Domine,
et lux perpetua luceat eis,
cum sanctis tuis in aeternum,
quia pius es.

VII. LIBERA ME

Libera me, Domine, de morte aeterna,
in die illa tremenda,

zoals U ooit hebt beloofd aan Abraham
en aan zijn nageslacht.

HOSTIAS

Offers en gebeden, Heer,
brengen wij U met lofprijzing.

Neem ze aan voor die zielen,
die wij vandaag gedenken.

Heer, doe hen overgaan van de dood naar het
leven, zoals U ooit hebt beloofd aan Abraham
en aan zijn nageslacht.

IV. SANCTUS

Heilig, heilig, heilig

Heer, God der Heerscharen.

Vol zijn de hemelen en de aarde van Uw glorie.

Hosanna in den hoge!

Gezegend hij die komt in naam van de Heer.

Hosanna in den hoge!

V. AGNUS DEI

Lam Gods, dat de zonden der wereld
wegdraagt, geef hun rust

Lam Gods, dat de zonden der wereld
wegdraagt, geef hun rust

Lam Gods, dat de zonden der wereld
wegdraagt, geef hun eeuwige rust

VI. LUX AETERNA

Laat het eeuwige licht hen verlichten, Heer,
Tot in eeuwigheid bij uw heiligen,
omdat U genadig bent.

Geef hun eeuwige rust, Heer;
en laat het eeuwige licht hen verlichten.

tot in eeuwigheid bij uw heiligen,
omdat U genadig bent.

VII. LIBERA ME

Bevrijd mij, Heer, van de eeuwige dood,
op die verschrikkelijke dag,

quando caeli movendi sunt et terra.
Dum veneris
iudicare saeculum per ignem.
Tremens factus sum ego et timeo,
dum discussio venerit
atque ventura ira.
Dies irae, dies illa,
calamitatis et miseriae,
dies magna et amara valde.

Requiem aeternam dona eis, Domine,
et lux perpetua luceat eis.

Libera me, Domine, de morte aeterna,
in die illa tremenda.

Libera me.

waarop hemel en aarde worden bewogen.
Wanneer U zult komen
om de wereld met vuur te berechten.
Ik sidder en beef,
voor het naderende oordeel
en de toorn.
De dag van toorn, die dag,
zal de wereld oplossen tot as,
zoals voorspeld door David en de sibille.

Geef hun eeuwige rust, Heer,
en laat het eeuwige licht op hen schijnen.

Bevrijd mij, Heer, van de eeuwige dood,
op die verschrikkelijke dag.

Bevrijd mij.

“Wat ik altijd aan balletdansers heb bewonderd, is hoe zij zonder klank zo expressief kunnen vertellen. Zij maken de muziek als het ware zichtbaar met hun bewegingen. Het is iets dat me bijzonder fascineert. Hun visuele relatie tot de muziek verbreedt echt mijn blik. Ik hoop dat we elkaar kunnen verrijken en dat wij samen deze symbiose van het horen van de dans en het zien van de muziek tot stand kunnen brengen.”

Agris Hartmanis (bas in het Koor van De Nationale Opera)

TIJDLIJN

Giuseppe Verdi

1813

Op 10 oktober wordt Giuseppe Verdi geboren in het landelijke La Roncole, ten zuidoosten van Milaan.

1867

Verdi's opera *Don Carlos* gaat in première in Parijs. Vlak voor de première schrapte

de componist een duet uit de partituur. Hij zou de muziek later hergebruiken voor het 'Lacrimosa' uit het 'Dies irae' van zijn *Requiem*.

Gioacchino Rossini in 1865

1868

De Italiaanse componist Gioacchino Rossini sterft en Verdi ziet dit als een zwaar verlies voor de Italiaanse cultuur. Hij vat het idee op om samen met andere Italiaanse componisten een requiem voor Rossini te

componeren. Verdi zou zijn eigen bijdrage aan de *Messa per Rossini*, het 'Libera me', enkele jaren later hergebruiken in zijn eigen *Messa da Requiem*. Door ongelukkige omstandigheden kan de uitvoering niet plaatsvinden tijdens Verdi's leven en gaat de *Messa per Rossini* pas in 1988 in Stuttgart in wereldpremière.

Alessandro Manzoni door Francesco Hayez, ca. 1841

1873

De Italiaanse auteur Alessandro Manzoni sterft, waarna Verdi eenzelfde soort ingeving krijgt als een kleine vijf jaar eerder bij de dood van Rossini: hij wil hem eren met een requiem. Dit keer niet samen met andere Italiaanse componisten, maar met een dodenmis van uitsluitend zijn eigen hand.

1874

Op 22 mei 1874, de eerste sterfdag van Manzoni, gaat Verdi's *Requiem*, dat officieel de titel *Messa da Requiem per l'anniversario della morte di Manzoni* draagt, in première tijdens een liturgische dienst in de San

Marco-kerk van Milaan. Het is een groot succes. Na de première vinden er meteen drie uitvoeringen plaats in het Teatro alla Scala in Milaan.

Tekening van de tweede opvoering van Verdi's *Messa da Requiem* in het Teatro alla Scala (Milaan) op 25 mei 1874

1874-75

Kort na de eerste uitvoeringen in Milaan brengt Verdi het werk naar Wenen, New York, Londen en Parijs. In deze laatste stad brengt Verdi een belangrijke wijziging aan in de partituur: hij vormt het 'Liber scriptus' (onderdeel van de Dies irae-sequens) om van een koorfuga tot een stuk voor mezzosopraan en koor. Deze herwerkte versie is degene die wij tot op de dag van vandaag kennen.

1899

Op 21 december 1899 vindt een van de (wellicht) eerste Nederlandse opvoeringen van Verdi's *Messa da Requiem* plaats in Den Haag. De toenmalige koningin Wilhelmina is bij deze opvoering aanwezig.

Scènefoto van Spucks encenering van Verdi's *Messa da Requiem* in 2016 voor Opernhaus Zürich

2016

Choreograaf en regisseur Christian Spuck creëert een scenische versie van Verdi's *Messa da Requiem* voor Opernhaus Zürich. In zijn krachtige poëtische tableaux staat de gruwel van de dood en het Laatste Oordeel niet langer centraal. In aangrijpende en gevoelige beelden toont hij de kwetsbaarheid van het menselijk bestaan.

2022

Op 2 november 2022 wordt een uitvoering van Verdi's *Requiem* door het Orchestra e Coro Sinfonica di Milano in het Amsterdamse Concertgebouw verstoord door drie klimaatactivisten van Extinction Rebellion. De keuze voor Verdi's dodenmis was, aldus de actiegroep, een bewuste keuze vanwege de vele doden die nu al vallen door de klimaatcrisis.

“Wat ik altijd aan operazangers heb bewonderd, is dat ze in staat zijn om het volledige theater te laten vibreren – het is ongelooflijk dat slechts één persoon de zaal kan vullen met zijn of haar stem. Ik wil me laten inspireren door hun persoonlijke interpretatie van de muziek én door hun vermogen het publiek omver te blazen, en proberen hetzelfde te doen met mijn dans.”

Riho Sakamoto (eerste solist bij Het Nationale Ballet)

'ALLEEN EEN GENIE KAN ZOIETS SCHRIJVEN'

De ontstaansgeschiedenis van Verdi's *Requiem*

Titelblad van Verdi's *Requiem*

Toen de beroemde Italiaanse operacomponist Gioacchino Rossini op 13 november 1868 op 76-jarige leeftijd in Parijs overleed, stelde zijn landgenoot Giuseppe Verdi voor om ter nagedachtenis aan de meester een dodenmis te laten componeren door verschillende Italiaanse componisten. Hij wilde zelf het 'Libera me' bijdragen. Van commerciële belangen zou geen sprake zijn, de bijdragen zouden gratis worden verzorgd en de partituur zou na afloop van de uitvoering worden verzegeld. Een uitvoering van dit 'patriottische feest' mislukte echter door de competitieve houding van de verschillende verantwoordelijke autoriteiten en de ijdelheid van de betrokken kunstenaars – de première van de eigenaardige *Messa per Rossini* zou uiteindelijk pas plaatsvinden in Stuttgart in 1988.

Twee jaar na de mislukking van de *Messa per Rossini* overwoog Verdi, op voorstel van de criticus Mazzucato, de resterende delen van de dodenmis alsnog te componeren. Vooral omdat, zoals hij aan Mazzucato schreef, "bij verdere uitwerking zou blijken dat ik eigenlijk al het 'Requiem' en het 'Dies irae' klaar had, omdat de belangrijke muzikale thema's daarvan herhaald worden in het reeds gecomponeerde 'Libera me'". Maar door het werk aan de opera *Aida* en andere verplichtingen en prioriteiten raakte dit plan al snel op de achtergrond. Verdi's algehele scepsis over missen voor de doden kan hier ook aan hebben bijgedragen. Hij schreef dat er al "zo veel, veel te veel" waren, en dat het "volstrekt zinloos was om er nog een toe te voegen".

Eerbetoon aan een nationaal icoon

Vijf jaar later, op 22 mei 1873, overleed Alessandro Manzoni, de befaamde nationale dichter van Italië, in Milaan. Opnieuw laaide bij Verdi het verlangen op om een persoonlijk eerbetoon en een nationale huldiging te verzorgen voor een 'patriottisch genie', ditmaal Manzoni. Zijn overlijden vormde de uiteindelijke aanleiding voor de compositie van het *Requiem*. Zowel Giuseppe Verdi als Alessandro Manzoni waren fervente patriotten. Beiden speelden een belangrijke rol in de *Risorgimento*, de Italiaanse nationale eenwordingsbeweging. Zij stredden ervoor om hun vaderland te bevrijden van buitenlandse overheersing en hoopten

er een verenigde, moderne natie van te maken. Sinds hij op jonge leeftijd de roman *I promessi sposi* had gelezen, was Verdi een groot bewonderaar van Manzoni; hij speelde zelfs met het idee voor een opera met die titel. De twee kunstenaars hebben elkaar echter maar één keer in hun leven ontmoet – vooral Verdi was te verlegen. Op 3 juni 1873 schreef Verdi het volgende aan zijn uitgever: “Ik wil de grote genegenheid en verering die ik voor deze grote man voelde en nog steeds voel, laten zien. Ik wil een dodenmis schrijven die we volgend jaar op zijn eerste sterfdag kunnen opvoeren. Ik zou de muziek op eigen kosten laten kopiëren en de uitvoering zelf leiden, zowel bij de repetities als in de kerk.” En aan de burgemeester van Milaan schreef hij: “Ik verdien geen dank – noch van u, noch van de gemeenteraad – voor mijn aanbod een requiem-mis te schrijven voor de sterfdag van onze Manzoni. Het was simpelweg een impuls, of beter gezegd een behoefte van het hart, die mij ertoe dreef deze inspanning te leveren voor een eerbetoon aan deze grote man, een man die ik zo hoog achtte als schrijver, vereerde als mens, en die een toonbeeld van patriottische deugdzaamheid was.”

Het *Requiem* werd medio april 1874 voltooid (Verdi verving later de eerste versie van het ‘Liber scriptus’ uit de sequens door een solo voor mezzosopraan). Aangezien dit het eerste prominente kerkelijke werk was van de wereldberoemde operacomponist, waren de verwachtingen hooggespannen. Aan de vooravond van de première publiceerde de *Allgemeine Zeitung* in Augsburg een verslag uit Milaan van correspondent Hans von Bülow: “Het tweede event van dit seizoen is de uitvoering van Verdi’s *Requiem* morgen in de San Marco-kerk. De almachtige corrupteur van de artistieke smaak in Italië denkt dat hij het laatste restje van Rossini’s onsterfelijkheid, die voor hem zo vernederend is, kan uitwissen. De voorproefjes die wij in het geheim verkregen van dit nieuwste werk van de componist van *Il trovatore* en *La traviata*, ontnamen ons alle zin om aan de festiviteiten deel te nemen.” Pas veel later bood Von Bülow zijn excuses aan en schreef hij aan Verdi: “Wilt u mij vergeven, wilt u gebruikmaken van uw vorstelijke privilege om mij gratie te verlenen?” Componist Johannes Brahms zou echter vanaf het begin hebben gezegd dat Hans von Bülow zich “onsterfelijk te schande had gemaakt” met zijn venijnige veroordeling-bij-verstek, want: “Alleen een genie kan zo iets schrijven”.

De première op 22 mei 1874 onder Verdi’s eigen muzikale leiding werd een waar evenement. De ontzetting die zich meester had gemaakt van het publiek in de San Marco-kerk, veranderde enkele dagen later in een storm van enthousiasme toen het *Requiem* werd herhaald in het Teatro alla Scala. In korte tijd verspreidde het werk zich over heel Europa, en Verdi dirigeerde uitvoeringen buiten zijn thuisland, waaronder de eerste uitvoeringen in Wenen (1875) en Keulen (1877), die hem ongekend triomfen opleverden. Behalve in de Opéra-Comique in Parijs werd het werk ook uitgevoerd in de Royal Albert Hall in Londen en ten slotte in de Weense Hofoper. Cosima en Richard Wagner, die een Weense uitvoering hoorden onder leiding van Hans Richter, reageerden zoals verwacht: Cosima zou “lichamelijk beroerd” zijn geworden. “Niets hielp, ik leed, en R.[ichard] kreeg het ook te kwaad en hij vroeg Richter te stoppen”.

Van de kerk naar het operahuis

Het feit dat Verdi had ingestemd met de herhaling van het *Requiem* in het beroemdste operahuis van Italië, direct na de première in de San Marco-kerk in Milaan, droeg bij aan de verspreiding van de opvatting dat het geen kerkelijk of spiritueel werk betrof, maar een theateraal opgezet werk op een liturgische tekst. Deze mening was men vooral in de noordelijk gelegen Europese landen toegedaan. Er was bewondering voor Verdi’s inventiviteit en compositorisch meesterschap, maar er waren ook grote bedenkingen. Vroegen de almacht van de dood, de overheersing van de mens door schuldgevoel, de angst voor het Laatste Oordeel en de berouwvolle smeekbede om genade immers niet om een meer “verinnerlijkte” toon, meer gericht op het “hiernamaals”? De criticus Eduard Hanslick oordeelde kosmopolitisch en fijngevoeliger: “De religieuze devotie wisselt, ook in haar uitdrukking; zij heeft haar landen, haar tijden. Wat in Verdi’s *Requiem* misschien te hartschottelijk, te sensueel lijkt, komt voort uit de emoties van het Italiaanse volk. En de Italiaan heeft toch het volste recht om zich af te vragen of hij zich niet op z’n Italiaans tot God mag wenden?”

Dat is overigens terecht: Verdi’s *Requiem* is geen theateraal werk, al is alles wat in het stuk verbonden is met het idee van het Laatste Oordeel, zoals de grootse sequens van het ‘Dies irae’, uiterst dramatisch. De grandioze, afschrikwekkende verbeeldingen van de Dag des Oordeels in de Italiaanse kunst van het Trecento en Quattrocento – zoals de fresco’s in het Camposanto in Pisa of Luca Signorelli’s cyclus in de kathedraal van Orvieto – kunnen Verdi voor de geest hebben gestaan toen hij zijn ‘Dies irae’ schreef. Deze kunstwerken vormen in feite de visuele variant van Verdi’s klankbeelden. Eenzelfde poëtische visie treffen we in het Inferno van Dante’s *Divina Commedia*, waarin fantasie en realisme samenkomen en versmelten. Het beeldende, het levendige, het “tastbare” is eigen aan alle Italiaanse kunst; het is niet in tegenspraak met haar vermogen om het irrationele en mystieke te vatten. De opening en het slot van Verdi’s dodenmis (‘Requiem aeternam’ en ‘Liberate me’), maar ook het ‘Recordare’, het ‘Lacrimosa’ en het ‘Agnus Dei’ getuigen hiervan, met eenzelfde vergeestelijkte verbeeldingskracht als de verzen van Dante’s *Paradiso*.

Er is veel gespeculeerd over Verdi’s opvattingen over religie, zelfs tijdens zijn leven. Was hij een atheïst, of was hij een normale, “goede” katholiek? Hij had een privékapel laten bouwen op zijn landgoed, hij had een priester bij zich tijdens zijn laatste uren, en hij werd tenslotte begraven in de crypte van de kapel van het door hem gefinancierde kunstenaarsruithuis. Het is niet aannemelijk dat dit alles slechts een façade van geloof was, maar uiteindelijk blijven Verdi’s diepste gedachten verborgen. Wat overblijft en vaststaat, is de buitengewone kwaliteit van zijn *Messa da Requiem*, dat – ook al hebben we het *Requiem* van Mozart – door velen wordt beschouwd als de muzikaal meest overtuigende en doeltreffende requiem-mis sinds het einde van de Renaissance.

Tekst: Opernhaus Zürich

Vertaling: Laura Roling

'VERDI'S REQUIEM RAAKT JE DIEP IN JE ZIEL'

Regisseur en choreograaf Christian Spuck
over *Messa da Requiem*

Toen Christian Spuck in 2013 voor het magazine van Opernhaus Zürich werd gevraagd om een quote te geven over de muziek van Giuseppe Verdi, had hij nooit kunnen bedenken welke verstrekkende gevolgen zijn uitspraak zou hebben. Hij antwoordde namelijk dat het weleens interessant zou kunnen zijn om een werk te choreograferen op Verdi's muziek. Drie jaar later ging zijn productie van *Messa da Requiem* in wereldpremière.

Spuck: "Tijdens het creatieproces vroeg ik mezelf continu af waar ik aan was begonnen. Hoe kon ik iets maken wat zou passen bij muziek die op zichzelf al zo mooi en krachtig is dat deze eigenlijk helemaal geen encenering nodig heeft? *Messa da Requiem* is niet gemaakt als een opera of een ballet, dus het was helemaal aan ons om te bepalen wat we ermee zouden doen."

Emotionele impact

Een zodanig grote vrijheid bij het maken van een nieuwe productie gaat gepaard met ingrijpende keuzes: "Bij een werk als dit kun je twee richtingen inslaan: je kunt iets óp de muziek maken – een verhaal met personages – of je kunt abstracte beelden gebruiken om een encenering te creëren die het publiek helpt de muziek beter te begrijpen." Spuck koos voor het laatste, met als resultaat een *Gesamtkunstwerk* voor honderd koorleden, vier zangsolisten en zevenendertig dansers, dat de emotionele impact van de compositie benadrukt en versterkt. "Ik denk dat bijna iedereen die luistert naar *Messa da Requiem* deze emotionele impact voelt. De muziek raakt je diep in je ziel. Toen ik zelf voor het eerst met het stuk in aanraking kwam – ik was zestien en hoorde het op de radio – was ik er

compleet door overdonderd en nam ik het op met een oude cassette recorder, zodat ik er steeds opnieuw naar kon luisteren. Ik begreep de tekst niet, maar had sterk het gevoel dat de muziek me iets wilde vertellen.”

Helse dreigementen op troostrijke muziek

Het was voor Spuck dan ook belangrijk dat de muziek in zijn productie van *Messa da Requiem* centraal zou staan. “Deze uitvoering neemt de compositie echt als uitgangspunt en zet deze – zo respectvol mogelijk – om in bewegingen en zestien korte scènes op het toneel. Ik hoop dat de enscenering het publiek nog dichterbij de muziek brengt en dat hierdoor zelfs de mensen die het werk van binnen en buiten kennen, tot nieuwe inzichten komen.” De oorspronkelijke tekst van het *Requiem* speelde hierbij in veel mindere mate een rol. “*Messa da Requiem* is van origine een katholieke mis en de tekst is nogal wreed en menonvriendelijk; je hoort de dreiging van de hel die de mens wacht na de dood. Maar voor mij is dat niet waar het werk over gaat. Verdi was namelijk zelf kritisch over religie en de muziek die hij voor deze mis schreef is in mijn ogen juist heel menselijk. De compositie probeert emoties als woede, verdriet – in het ‘Lacrimosa’ kun je de tranen bijna horen vallen – en wanhoop over te brengen, en biedt tegelijkertijd bescherming en troost. De muziek gaat over ons als mensen en over wat we voelen wanneer we geconfronteerd worden met de dood: de extreemste emotie die je als mens kunt ervaren.”

Het emotionele en troostrijke karakter van de compositie wordt weerspiegeld in de choreografie die Spuck op het *Requiem* creëerde. “Alle emoties uit de muziek zijn ondergebracht in een abstracte choreografische taal, maar zijn zeker nog te herkennen. Veel bewegingen hebben bijvoorbeeld te maken met elkaar vasthouden en omhelzen, of met vechten tegen pijn.”

Eén wereld

Waar het in coproducties tussen dans en opera vaak voorkomt dat de twee kunstvormen op het toneel uiteindelijk toch van elkaar gescheiden zijn, wil Spuck alle artiesten in *Messa da Requiem* juist als één groep presenteren. Hij plaatst de zangers en dansers daarom samen op het podium, waarbij het koor behalve vocaal ook erg fysiek actief is en meermaals met de dansers interacteert. “De zangers en dansers vormen één gemeenschap; ze zijn allen mensen die omgaan met een moment van verlies. Het is hierbij belangrijk dat ze geen rol spelen of een uitvergroete emotie proberen over te brengen, maar juist echt zichzelf zijn. Vooral voor operazangers kan dit een uitdaging zijn, omdat zij vaak gewend zijn om een personage te verbeelden. Ik geef hen altijd mee dat ze niet moeten proberen om iets te creëren op de muziek, maar dat ze de muziek moeten presenteren alsof het hun eigen compositie is.”

Samenkomst van gezelschappen

Met zijn *Messa da Requiem* brengt Spuck behalve de kunstvormen opera en ballet ook de gezelschappen samen die deze kunstvormen uitoefenen. “Opera- en balletgezelschappen werken normaal gesproken vrij parallel, maar in *Messa da Requiem* ontmoeten ze elkaar. In Zürich was dit destijds een heel bijzondere ervaring. Toen de dansers het koor voor het

eerst hoorden zingen, vloeiden er tranen van ontroering. Omgekeerd namen de koorleden tijdens die repetities vrijwel geen pauze, omdat ze wilden blijven kijken hoe de dansers repeteerden. Een van de mooiste dingen hieraan was dat de zangers en dansers elkaar echt leerden kennen, wat heeft geleid tot vriendschappen die nu nog steeds bestaan.”

Bij Nationale Opera & Ballet – waar *Messa da Requiem* voor het eerst buiten Opernhaus Zürich wordt opgevoerd – hoopt Spuck hetzelfde te bereiken: “Tot nu toe zijn de artiesten en leden van het artistieke team heel enthousiast, dus ik kijk er erg naar uit *Messa da Requiem* naar Amsterdam te brengen.” Dit betekent echter niet dat de productie van *Messa da Requiem* in Nationale Opera & Ballet een directe kopie wordt van de oorspronkelijke productie uit Zürich. “Het stuk wordt hier immers uitgevoerd door heel andere zangers en dansers, dus er zullen wat kleine dingen moeten worden aangepast, zodat de artiesten van Nationale Opera & Ballet nog beter tot hun recht komen. Amsterdam krijgt echt een eigen versie van *Messa da Requiem*.”

Tekst: Rosalie Overing

“De muziek van Verdi’s *Requiem* kruipt meteen onder je huid: je voelt zo diep en intens alle menselijke emoties die erin besloten liggen. Dat Christian Spuck die centraal stelt is heel waardevol. Zeker omdat Verdi’s *Requiem* sinds kort een diepere betekenis heeft gekregen – niet alleen voor mij, maar ik geloof voor vele zangers in het koor. Een van onze collega’s, Bas Kuijlenburg, is onlangs overleden. Hij had in deze productie met ons op het toneel moeten staan. Dit requiem is daarmee ook ons eerbetoon aan hem.”

Jeroen de Vaal (tenor in het Koor van De Nationale Opera)

'IK WIL DE SCHOONHEID VAN VERDI'S MUZIEK VOLLEDIG TOT ZIJN RECHT LATEN KOMEN'

Een gesprek met dirigent Eun Sun Kim

De Zuid-Koreaanse dirigent Eun Sun Kim wordt geroemd om de expressieve kracht die ze elke noot van de composities op haar lessenaar meegeeft. De New York Times bekroonde haar dan ook niet voor niets tot rijzende ster in de klassieke muziek. Ze heeft een sterke affiniteit met het werk van Giuseppe Verdi, en hoopt in deze uitvoering van zijn *Requiem* het menselijk drama voelbaar te maken.

Verdi heeft een bijzondere plek in de carrière van Kim. Ze heeft veel van zijn werken al meer dan eens uitgevoerd en streeft ernaar om de schoonheid en kracht van zijn composities zoveel mogelijk recht te doen. Naar eigen zeggen wordt ze zelfs een beetje verliefd op iedere Verdi die ze bestudeert: "Zijn muziek is altijd onlosmakelijk verbonden met het drama dat ook zijn opera's kenmerkt. Dat prikkelt en fascineert me steeds weer als ik een Verdi-partituur oppak. Ik word er dan altijd aan herinnerd hoe diep zijn genie en vakmanschap eigenlijk ging. Dat zie ik vooral in de details en nuances. Zoals in een rust die hij heel precies tussen bepaalde noten plaatste of waarom hij uitgerekend dat akkoord onder de melodie lijn van de sopraan in een zekere maat schreef. Hij deed dit allemaal omwille van het menselijk drama dat hij invoelbaar wilde maken."

Zoektocht naar verborgen schatten

Het dirigeren van een Verdi is voor Kim een onvermoeibare zoektocht naar verborgen schatten: "Om alles te begrijpen wat de componist heeft geschreven, moet je diep in het materiaal kunnen en vooral willen duiken. Ik bestudeer daarom maandenlang de partituur voordat ik de repetitieruimte binnenstap. Daarnaast doe ik grondig onderzoek naar het leven van een componist en de context van het moment van componeren. Ik doe dit altijd in de moedertaal van de componist. Op deze manier kan ik mezelf onderdompelen in de klanken en ritmes van diens wereld. Zo kom ik dichterbij de dieperliggende lagen van de compositie en kan ik de muziek volledig tot zijn recht laten komen."

Voor Kim gaat het daarbij niet om een historisch accurate uitvoering van Verdi's muziek: "Voor mij is een partituur als een brief door de tijd heen. Natuurlijk houd ik me vast aan de indicaties van de muzikale vertelling zoals ik denk dat de componist ze bedoeld heeft, maar muziek is uiteindelijk vooral de kunst van Het Moment. Als dirigent geloof ik dat klassieke muziek zich moet ontwikkelen, zodat ze blijft leven onder de mensen. Want ik verklank weliswaar meesterwerken die soms al eeuwenoud zijn, maar het is ook mijn plicht om dit te doen met het oog op het nu én op een eigen manier."

De kunst van samen musiceren

Voor Kim is dirigeren de kunst van 'samen creëren'. Zonder andere musici kan ze immers geen muziek maken. Want waar de musici hun eigen instrument bespelen, vormen zij juist haar instrument: "Ik kan het verhaal alleen via de zangers en het volledige orkest vertellen. Als dirigent ben ik weliswaar degene die een artistieke visie overdraagt, maar zij zijn uiteindelijk degenen die de klank vormen. Het is dus mijn taak om hun creativiteit te stimuleren."

Als Kim vertelt over het maken van muziek, dan spreekt ze niet van een 'ik'. Ze kiest er juist voor om te spreken over een 'wij' – een manier van denken die zijn oorsprong vindt in haar Koreaanse opvoeding: "In mijn cultuur denken we meer in termen van 'wij' dan van 'ik' en onze taal weerspiegelt dat. Voor mij is dirigeren daarom bovenal de interactie tussen mensen. De voortdurende zoektocht naar een collectief gevoel van eenheid in de muziek die we op dat moment samen laten klinken is voor mij de schoonheid van het vak."

Dynamiek en contrast

De kern van Verdi's *Requiem* is volgens Kim altijd het vertellen van een verhaal: "Als je de partituur bestudeert dan zie je meteen dat de muziek één grote dramatische vertelling is. Je herkent dit aan de frasering van zijn meeslepende melodieën, de dramatische ritmes en de dynamische contrasten. Wanneer ik Verdi's *Messa da Requiem* voor me heb, richt ik me met zoveel mogelijk precisie op die dynamische details. Als we bijvoorbeeld de opening van het *Requiem* onder de loep nemen, dan zien we dat hij ervoor kiest om zo zacht mogelijk in te zetten. We horen de snaarinstrumenten, maar hun geluid is gedempt. Vervolgens zingen de lagere stemmen van het koor de eerste twee woorden en Verdi instrueert ze om dit *sotto voce* te zingen, wat fluisterend betekent. Later volgen de hogere stemmen. Zij zingen dezelfde woorden op dezelfde noten en ook hier weer fluisterend. Als alle stemmen vervolgens samen 'requiem aeternam' zingen, schrijft Verdi opnieuw *sotto voce* in de partituur om te benadrukken dat dit echt van belang is. Maar zelfs dat is niet zacht genoeg voor de componist, want hij reduceert het koor vervolgens tot slechts vier sopraanstemmen die de woorden: 'dona eis domine' zingen. Hun gezang klinkt haast als gesnik, met pauzes tussen elk woord en een neerwaartse beweging in de noten. De strijkers in het orkest ondersteunen deze stemmen met lange lyrische lijnen en het orkest stopt zelfs even helemaal met spelen, zodat enkel de stemmen de tragiek kunnen verklanken."

Het contrast met het daaropvolgende onderdeel van het *Requiem* kan haast niet groter: "Hierin stormt het hele orkest binnen in *fortissimo* om de dreiging van de Dag des Oordeels te verklanken in het 'Dies irae'. De lagere stemmen openen opnieuw de dialoog met de musici en niet veel later krijgen zij gezelschap van de hogere stemmen. Het gesnik uit het 'Introitus' is inmiddels geïntensifieerd en veranderd in een schreeuw."

Het draait uiteindelijk allemaal om hoop

Choreograaf en regisseur Christian Spuck spitst zich in zijn scenische versie van Verdi's *Requiem* toe op de universele emoties rondom de broosheid van ons eindige bestaan en de hoop die in ons allen leeft: "Ik vind Spucks enscenering een diep ontroerende interpretatie, die het menselijk drama dat in Verdi's partituur besloten ligt op buitengewone wijze visualiseert. Doordat Spuck de muziek als het hart van zijn productie heeft omarmd, doet hij in mijn ogen recht aan het genie van de componist. De lichaamstaal van de dansers is zo diepgeworteld in de muziek, waardoor er een perfecte symbiose tussen dans en muziek ontstaat. Dat hij daarnaast de mens die gedreven wordt door de transformatieve kracht van de hoop centraal stelt in zijn interpretatie, vind ik waardevol. Die transformatieve kracht herken ik ook sterk in de muziek als kunstvorm an sich. Want zodra deze vluchtige kunstvorm van Het Moment weg is, blijft die kracht op de een of andere manier doorwerken in je lichaam en in je ziel. En ik streef ernaar om precies die verrijking mee te geven aan ieder individu in het publiek."

Tekst: Naomi Teekens

“Deelnemen aan een productie is een fantastische manier om een muziekstuk te ontdekken. Je kunt je er echt aan gaan hechten en het wordt voor een tijdje de achtergrondmuziek van je dagelijkse leven. Operazangers en balletdansers hebben allebei zeer intieme, maar verschillende relaties met muziek, dus ik ben benieuwd hoe die elkaar zullen kruisen en zullen verrijken – en of we hierdoor een nieuwe, gezamenlijke werkwijze kunnen ontwikkelen.”

Leo Hepler (corps de ballet)

ARTISTIEK TEAM

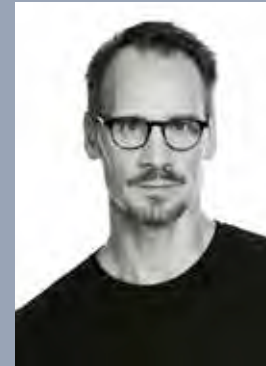
EUN SUN KIM Muzikale leiding

Eun Sun Kim werd geboren in Seoul en begon haar muzikale opleiding al op jonge leeftijd. Ze studeerde piano en viool voordat ze zich uiteindelijk op dirigeren richtte. Ze behaalde haar bachelor- en masterdiploma's in compositie en directie aan de Seoul National University en vervolgde haar opleiding in Stuttgart, waar ze cum laude afstudeerde. Na het afronden van haar studie won ze in 2008 de eerste prijs op de International Jesús López Cobos Opera Conducting Competition en werkte daarna als assistent-dirigent bij het Teatro Real in Madrid met bekende dirigenten als Jesús López-Cobos, Jiří Bělohlávek en Ivor Bolton.

Met haar talent en toewijding is ze aan het uitgroeien tot een van de meest toonaangevende dirigenten van haar generatie. Ze werd in 2021 door de *New York Times* uitgeroepen tot beste nieuwkomer in de klassieke muziek. Ze heeft bij diverse prestigieuze orkesten, concertzalen en operahuizen over de hele wereld gedirigeerd,

waaronder de Lyric Opera of Chicago, Staatsoper Berlin, Royal Stockholm Philharmonic Orchestra, Teatro alla Scala en de Metropolitan Opera. Ook is Kim een uitgesproken pleitbezorger van muziek van ondervertegenwoordigde componisten, zoals vrouwen en artiesten uit haar geboorteland Zuid-Korea.

In 2021 werd ze benoemd tot muzikdirecteur van de San Francisco Opera, waarmee ze de eerste vrouw is die deze functie bij het orkest bekleedt. Hier leidde ze recentelijk de wereldpremière van John Adams' *Antony and Cleopatra*, Verdi's *La traviata*, Puccini's *Madama Butterfly* en Poulencs *Dialogues des Carmélites*. Kim wijdde ook een hele avond aan de muzikale nalatenschap van Giuseppe Verdi in haar one-night-only concert 'Eun Sun Kim Conducts Verdi'. Ze heeft in ieder seizoen van San Francisco Opera een plek gereserveerd voor Verdi-repertoire. Daarnaast is ze eerste gast-dirigent bij Houston Grand Opera – een aanstelling die met haar benoeming voor het eerst weer bekleed wordt na 25 jaar. Met *Messa da Requiem* maakt Kim haar debuut bij De Nationale Opera en Het Nationale Ballet.

CHRISTIAN SPUCK Choreografie en regie

De Duitse choreograaf en operaregisseur Christian Spuck volgde zijn opleiding aan de John Cranko School in Stuttgart en begon zijn danscarrière bij Jan Lauwers' Needcompany en het ROSAS-ensemble van Anne Teresa De Keersmaeker. In 1995 trad hij toe tot het Stuttgarter Ballett, waar hij in 1996 al debuteerde als choreograaf met zijn pas de deux *Towards the Night*. Van 2001 tot 2012 verbond hij zich als huischoreograaf aan het gezelschap. In die tijd creëerde hij maar liefst vijftien wereldpremières, waaronder het verhalenballet *Lulu: Eine Monstretagödie*, *Der Sandmann* en *Das Fräulein von S.*

Spuck werkt samen met tal van gerenommeerde dansgezelschappen van over de hele wereld. Zo creëerde hij *The Return of Ulysses* voor het Koninklijk Ballet van Vlaanderen en *Woyzeck*, naar Georg Büchner, dat in première ging bij het Noors Nationaal Ballet in Oslo. De wereldpremière van *Poppea//Poppea*, een choreografie die hij creëerde voor Gauthier Dance werd in 2010

door het tijdschrift *Dance Europe* uitgeroepen tot een van de meest succesvolle dansproducties wereldwijd. Het werk werd daarbij in 2011 niet alleen bekroond met de Duitse Theaterprijs "Der Faust", maar ook met de Italiaanse Danza & Danza Award.

Zijn werk is over de hele wereld te zien. Zo werd zijn encenering van het ballet *Anna Karenina*, naar de roman van Leo Tolstoj, overgenomen door verschillende balletgezelschappen, waaronder het Noors Nationale Ballet in Oslo, het Stanislavski Theater in Moskou en het Nationale Ballet van Korea in Seoul.

Maar Spuck is meer dan alleen choreograaf. In 2009 bracht hij het opera- en balletgezelschap van Staatstheater Stuttgart voor het eerst samen in Glucks *Orphée et Eurydice*. Hij regisseerde ook verschillende andere opera's, waaronder Verdi's *Falstaff* voor het Staatstheater Wiesbaden (2010), Berlioz' *La damnation de Faust* (2014) en Wagners *Der fliegende Holländer* (2017) voor Deutsche Oper Berlin.

Sinds 2012 is hij artistiek leider van het internationaal geprezen Ballett Zürich. De afgelopen tien jaar maakte hij verschillende producties voor het gezelschap, waaronder *Romeo en Julia*, *Notenkraker* en *Muizenkoning*, en *Winterreise*. Begin 2022 ging zijn nieuwste ballet *Monteverdi* in première bij Ballett Zürich. Met ingang van seizoen 2023/24 is Spuck aangesteld als artistiek leider van Staatsballett Berlin. Hij maakt zijn debuut bij De Nationale Opera en Het Nationale Ballet.

CHRISTIAN SCHMIDT
Decorontwerp

Christian Schmidt studeerde decor- en kostuumontwerp aan de Kunstacademie van Wenen en aan het Mozarteum in Salzburg. Hij werkt sinds 1992 regelmatig samen met onder meer regisseurs als Claus Guth, Shirin Neshat, Hans Neuenfels, Amélie Niermeyer, Yona Kim en Christof Loy. Bij De Nationale Opera werkte hij eerder aan een productie van Verdi's *La forza del destino* en Mozarts *Don Giovanni*. Hij sloeg ook al meer dan eens de handen ineen met choreograaf en regisseur Christian Spuck. Naast Verdi's *Messa da Requiem*, werkten zij onder meer samen aan *Orphée et Eurydice* en *Romeo en Julia*. Het toonaangevende tijdschrift *Opernwelt* heeft Schmidt uitgeroepen tot decorontwerper van het jaar (2003) en kostuumontwerper van het jaar (2005 en 2012).

EMMA RYOTT
Kostuumontwerp

Emma Ryott is als decor- en kostuumontwerper werkzaam in opera, ballet en toneel. Sinds 2003 werkt ze regelmatig met Christian Spuck. Zo was ze verantwoordelijk voor de kostuums van zijn opera-ensceneringen en ze werkten ook nauw samen aan vele van zijn balletten, waaronder *Lulu: Eine Monstretragödie*, *Anna Karenina*, *Romeo en Julia*, *Orlando*, *Das Mädchen mit den Schwefelhölzern* en *Sonnett*, gebaseerd op de sonnetten van William Shakespeare met muziek van Philip Glass. Daarnaast werkt ze regelmatig met regisseur Keith Warner, onder meer aan Hindemiths *Mathis der Maler* bij Theater an der Wien, Puccini's *Manon Lescaut* bij English National Opera en Harbisons *The Great Gatsby* bij de Semperoper Dresden. Ze werkte recent nog aan *Roméo et Juliette* voor Malmö Opera, *Der Ring des Nibelungen* voor Longborough Festival Opera en Spucks *Monteverdi* voor Ballett Zürich. Ryott maakt haar debuut bij De Nationale Opera en Het Nationale Ballet

MARTIN GEBHARDT
Lichtontwerp

Martin Gebhardt startte zijn loopbaan als lichtontwerper bij het Hamburg Ballett en werkte van 2002 tot 2012 nauw samen met Heinz Spoerli, voormalig artistiek leider van Ballett Zürich. Balletproducties van beide gezelschappen brachten hem naar gerenommeerde theaters in Europa, Azië en Noord-Amerika en leverden hem samenwerkingen op met verschillende beroemde choreografen en regisseurs als Patrice Bart, Alexei Ratmansky, Wayne McGregor, Marco Goecke, Damiano Michieletto en Benoit Favre. Sinds seizoen 2012/13 is Gebhardt hoofd belichting bij Opernhaus Zürich en heeft hij verschillende samenwerkingen met Christian Spuck op zijn naam staan. Ze werkten onder meer samen aan *Anna Karenina*, *Woyzeck*, *Leonce und Lena* en zeer recent aan het ballet *Monteverdi*.

MICHAEL KÜSTER
Dramaturgie

Michael Küster studeerde Duits, Kunstgeschiedenis en Taalwetenschap aan de Universiteit van Halle. Hij werkte als moderator, auteur en presentator voor verschillende radiostations in Duitsland waar hij verschillende klassieke programma's en live-uitzendingen van de Metropolitan Opera New York, de Semperoper Dresden en het Gewandhaus Leipzig presenteerde. Sinds 2002 werkt hij als dramaturg bij Opernhaus Zürich. Als dramaturg van Ballett Zürich werkt hij sinds 2012 samen met choreografen als Jiří Kylián, William Forsythe, Marco Goecke en vooral Christian Spuck. Samen werkten ze aan talrijke producties, waaronder *Romeo en Julia*, *Winterreise*, *Messa da Requiem*, *Sleeping Beauty* en *Das Mädchen mit den Schwefelhölzern*. Michael Küster heeft een nauw artistiek partnerschap met de Duitse regisseur Matthias Hartmann. Zij werkten samen aan *Rusalka*, *Carmen* en *Mathis der Maler* in Zürich en *Pique Dame*, *Idomeneo* en *Der Freischütz* voor La Scala in Milaan.

“Ik kijk er ontzettend naar uit om het toneel te delen met de balletdansers. Als operazangers en balletdansers noemen we Nationale Opera & Ballet immers allemaal ons thuis, maar we delen amper het toneel met elkaar. *Messa da Requiem* wordt daarom een heel bijzondere ervaring, omdat we eindelijk samen op dat toneel zullen ademen in hetzelfde moment. Ik geloof dat we met deze productie dichterbij elkaar zullen komen – als kunstenaars én als mensen. Voor mij wordt het misschien wel het hoogtepunt van het seizoen.”

Maria Kowan (alt in het Koor van De Nationale Opera)

CLAUS SPAHN

Dramaturgie

Claus Spahn is een Duitse dramaturg, auteur en librettist. Zijn voornaamste interesse gaat uit naar hedendaagse muziek, het barokrepertoire en de ontwikkeling van nieuwe muziektheatrale concepten. Sinds 2012 is Spahn hoofddramaturg bij Opernhaus Zürich. Aldaar heeft hij een nauwe artistieke samenwerking met Christian Spuck opgebouwd. Bij Opernhaus Zürich heeft hij meegewerkt aan zijn *Anna Karenina*, *Messa da Requiem*, *Notenkraker en Muizenkoning* en *Das Mädchen mit den Schwefelhölzern*. Hij werkte ook als dramaturg voor onder meer de componisten Heinz Holliger, Wolfgang Rihm en Helmut Lachenmann, maar ook voor regisseurs Sebastian Baumgarten, Herbert Fritsch, Jan-Philipp Glöger, Tatjana Gürbaca, Andreas Homoki, Barrie Kosky en David Marton.

EDWARD ANANIAN-COOPER

Koordinator

De Australisch-Belgische Edward Ananian-Cooper studeerde koor- en orkestdirectie aan de Sibelius Academie in Helsinki. Hij won in 2017 de tweede prijs in de Northern Choir Conducting Competition in Denemarken, en is vervolgens regelmatig te gast geweest bij verschillende koren en ensembles. Vanaf 2018 was hij vaste gastdirigent bij het Deens Radio Koor en artistiek leider van het koor van de Opéra de Limoges. In september 2022 is hij begonnen als artistiek leider van het Koor van De Nationale Opera.

ZANGERS

FEDERICA LOMBARDI
Sopraan (9, 13, 16, 19, 21, 25 feb)

De Italiaanse Federica Lombardi is een veelgevraagd sopraan bij 's werelds meest gerenommeerde operahuizen en concertzalen. Ze heeft ervaring in de meest uitdagende sopraanrollen, zoals de titelrol in *Anna Bolena*, waarmee ze debuteerde bij het prestigieuze Teatro alla Scala in Milaan. Aldaar schitterde ze eveneens in Franco Zeffirelli's beroemde productie van Puccini's *La bohème*. De rol van Musetta zong ze vervolgens ook bij de Metropolitan Opera in New York. Bovendien vertolkte ze de rol van Donna Elvira in *Don Giovanni* op de Salzburger Festspiele en maakte ze haar debuut bij het Royal Opera House Covent Garden als Contessa in *Le nozze di Figaro*.

DNO-debuut

GUANQUN YU
Sopraan (10, 14, 17, 22 feb)

Sopraan Guanqun Yu is een graag geziene gast bij diverse operahuizen in Europa en de Verenigde Staten. Ze is een veteraan in verschillende grote Mozartrollen, waaronder Vitellia in *La clemenza di Tito*, Elettra in *Idomeneo*, Fiordiligi in *Così fan tutte* en Donna Anna in *Don Giovanni*. Ook zong ze al de rol van Leonora in Verdi's *Il trovatore* bij de Metropolitan Opera in New York, Los Angeles Opera en in het Teatro Comunale di Bologna. Verder was ze te zien als Desdemona in Verdi's *Otello* bij het Palau de les Arts Valencia, de Deutsche Oper Berlin en de Staatsoper Hamburg en als Mimì in Puccini's *La bohème* bij Opernhaus Zürich en de Bayerische Staatsoper. Voorts heeft ze de rol van Liù in Puccini's *Turandot* gezongen bij de Metropolitan Opera, Opéra national de Paris, Staatsoper Hamburg en op de Bregenzer Festspiele.

DNO-debuut

YULIA MATOCHKINA
Mezzosopraan (9, 13, 16, 19, 21 feb)

De Russische mezzosopraan Yulia Matochkina verwierf internationale erkenning na het winnen van het Tsjaikovski-concours in Sint-Petersburg in 2015. Hierna zong ze onder meer grote rollen bij het Bolsjoj-theater, de Deutsche Oper Berlin, het Teatro dell'Opera di Roma, het Gran Teatre del Liceu in Barcelona en op festivals in Edinburgh, Verbier en Salzburg, waar ze de rol van Federica zong in een concertante uitvoering van Verdi's *Luisa Miller*. Onlangs maakte ze verschillende huisdebuten in de Verenigde Staten. Ze zong onder meer de rol van Venus in Wagners *Tannhäuser* bij de Los Angeles Opera, en Maddalena in Verdi's *Rigoletto* bij de Metropolitan Opera New York. Bij het Chicago Symphony Orchestra zong ze onder leiding van maestro Riccardo Muti de rol van Ulrica in *Un ballo in maschera*. In de laatstgenoemde rol debuteerde ze eveneens bij Teatro alla Scala eerder dit seizoen.

DNO-debuut

AGNIESZKA REHLIS
Mezzosopraan (10, 14, 17, 22, 25 feb)

Mezzosopraan Agnieszka Rehlis zingt bij verscheidene gerenommeerde operahuizen en concertzalen. Onlangs was ze te zien bij het Teatro Real Madrid als Waarzegster in Sergej Prokofjevs *De vuurengel* en bij Opernhaus Zürich als Azucena in Verdi's *Il trovatore* alsook Waltraute in Wagners *Ring*-cyclus. Laatstgenoemde zong ze ook bij Ópera de Oviedo. Bovendien zong ze de rol van Fenena in *Nabucco* bij de Bayerische Staatsoper. De mezzosopraanpartij in Verdi's *Messa da Requiem* is Rehlis niet vreemd. Eerder zong ze deze al tijdens de wereldpremière van Spucks encenering bij Opernhaus Zürich.

DNO-debuut

FREDDIE DE TOMMASO

Tenor (9,13, 16, 19, 21 feb)

De jonge Britse tenor Freddie de Tommaso werd bekend toen hij belangrijke prijzen won op de Viñas International Singing Competition in 2018. Sindsdien heeft hij vele internationale operapodia betreden, waaronder de Bayerische Staatsoper, Royal Opera House Covent Garden en de Wiener Staatsoper. Onlangs maakte hij verscheidene roldebuten, waaronder Maurizio in Francesco Cilea's *Adriana Lecouvreur* bij Teatro alla Scala, Don José in Bizets *Carmen* bij de Wiener Staatsoper en Mario Cavaradossi in Puccini's *Tosca* bij The Royal Opera in Londen. Ook zingt De Tommaso divers concertrepertoire, waaronder Mendelssohns *Elijah*, Puccini's *Messa di Gloria* en Verdi's *Messa da Requiem*. Hij is bovendien de eerste tenor die exclusief bij Decca Classics tekende sinds Jonas Kaufmann. Bij De Nationale Opera zong hij eerder de rol van Ismaele in Verdi's *Nabucco*.

SAIMIR PIRGU

Tenor (10, 14, 17, 22, 25 feb)

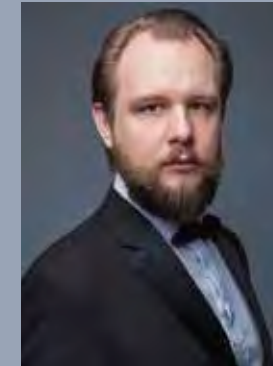
Saimir Pirgu behoort tot de grote zangers aan het hedendaagse operafirmament. Hij zong bij vele prestigieuze operahuizen, waaronder de Metropolitan Opera, Teatro alla Scala, Wiener Staatsoper, The Royal Opera in Londen en Opéra national de Paris. Naast rollen in opera's als Offenbachs *Les contes d'Hoffmann* en Gounods *Faust* in Opernhaus Zürich, Bizets *Carmen* bij de Deutsche Oper Berlin en Gounods *Roméo et Juliette* in het Gran Teatre del Liceu, heeft Pirgu zich gevestigd als een gewaardeerde concertzanger die de tenorpartij van Verdi's *Messa da Requiem* al meer dan eens heeft gezongen. Zo zong hij Verdi's *Requiem* al eens met Riccardo Muti en de Wiener Philharmoniker op de Salzburger Festspiele, met Mariss Jansons en het Symphonieorchester des Bayerischen Rundfunk in München en met Antonio Pappano en het Orchestra dell'Accademia di Santa Cecilia bij de Wiener Musikverein. De Albanese tenor zong bij De Nationale Opera eerder de rol van Il Duca in Verdi's *Rigoletto*.

ALEXANDER VINOGRADOV

Bas (9, 13, 16, 19, 21 feb)

Alexander Vinogradov is regelmatig te gast in de belangrijkste operahuizen ter wereld. Hij heeft samengewerkt met verschillende vooraanstaande dirigenten, waaronder Daniel Barenboim, Zubin Mehta, Gustavo Dudamel, Valery Gergiev, Sir Antonio Pappano en Fabio Luisi. Een belangrijke rol op zijn repertoire is die van Escamillo in Bizets *Carmen*, die hij onder meer zong bij de Metropolitan Opera, The Royal Opera in Londen en Teatro alla Scala in Milaan. Bovendien vertolkte hij onder meer de rollen van Raimondo in Donizetti's *Lucia di Lammermoor*, Sarastro in Mozarts *Die Zauberflöte*, Méphistophélès in Gounods *Faust* en Colline in Puccini's *La bohème*. Vinogradov zong Verdi's *Messa da Requiem* al eerder bij het Symphonieorchester des Bayerischen Rundfunk onder leiding van Mariss Jansons. Eerder dit seizoen maakte hij al onverwachts zijn debuut bij DNO, toen hij inviel voor een zieke collega en de rol van Escamillo zong in Bizets *Carmen*.

MAXIM KUZMIN-KARAVAEV

Bas (10, 14, 17, 22, 25 feb)

Maxim Kuzmin-Karavaev stond al op verscheidene toonaangevende operapodia, waaronder de Bayerische Staatsoper München. Hier zong hij onder meer de rollen van Il Padre Guardiano in Verdi's *La forza del destino* en Alfonso D'Este in Donizetti's *Lucrezia Borgia*. Andere rollen op zijn repertoire zijn Basilio in Rossini's *Il barbiere di Siviglia* bij de Staatsoper Hamburg, Raimondo in Donizetti's *Lucia di Lammermoor* bij het Théâtre du Capitole Toulouse, Ser Amantio di Nicolao in Puccini's *Gianni Schicchi* bij Opéra national de Lyon, Monterone in Verdi's *Rigoletto* bij Grand Théâtre de Genève en Rodolfo in Bellini's *La sonnambula* voor het Theater am Gärtnerplatz in München. Onlangs maakte hij zijn debuut in Teatro Real Madrid als Vodnik in Dvořák's *Rusalka* en bij Opernhaus Zürich als Capellio in Bellini's *I Capuleti e I Montecchi*.

DNO-debuut

TABLEAU DE LA TROUPE DANSERS HET NATIONALE BALLET

EERSTE SOLISTEN

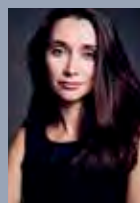
QIAN LIU - eerste solist

Qian Liu (Henan, China) studeerde aan de Liaoning Ballet Dance School in Shenyang. Ze won een aantal grote prijzen. Daarnaast nam het toonaangevende danstijdschrift *Dance Europe* haar in zijn Critic's Choice van 2019 op in de categorie 'Outstanding performance by a female dancer' en nomineerde het tijdschrift haar in 2020 voor de Dancer of the Year Award. Qian begon haar carrière bij Het Nationale Ballet in 2012 als lid van het corps de ballet. Een jaar later werd ze eerst gepromoveerd tot coryphée en later in datzelfde jaar tot tweede soliste. In 2016 volgde haar promotie tot eerste soliste.

MAIA MAKHATELI - eerste solist

Maia Makhateli (Tbilisi, Georgië) begon haar dansopleiding aan het Choreografisch Instituut van Chabukiani in haar geboortestad en zette deze in 2002 voort aan de San Valley Ballet School in Idaho. Daarna danste ze vier jaar bij het Colorado Ballet. In 2006 maakte ze de overstap naar het Birmingham Royal Ballet, en in 2007 werd ze als grand sujet aangenomen bij Het Nationale Ballet, waar ze in 2009 werd bevorderd tot tweede soliste en een jaar later tot eerste soliste. Maia is een internationaal veelgevraagd gastsoliste en won diverse prijzen, waaronder de Dancer of the Year Award van het toonaangevende danstijdschrift *Dance Europe* in 2020.

ANNA OL - eerste solist

Anna Ol (Krasnojarsk, Rusland) danst sinds 2015 bij Het Nationale Ballet in de rang van eerste soliste. Op haar tiende begon ze haar balletopleiding in Krasnojarsk en in 2003 werd ze aangenomen bij het Siberische Staatsballet. Sindsdien danste ze bij diverse Russische gezelschappen, waaronder de Staatsopera van Tatarstan, het Michailovski Theater en het Stanislavski en Nemirovitsj-Dantsjenko Academisch Muziektheater, en is ze een veelgevraagd gastsoliste. In 2018 werd Anna in de Britse Critic's Choice uitgeroepen tot 'Best dancer of the year' en won ze tijdens het Dance Open Festival in Sint-Petersburg de Miss Virtuosity-prijs.

RIHO SAKAMOTO - eerste solist

Riho Sakamoto (Osaka, Japan) begon op vierjarige leeftijd met amateurballet. Na enkele jaren les te hebben gehad in Japan, vervolgde ze op tienjarige leeftijd haar opleiding aan de Kirov Academy of Ballet in Washington DC. In 2010 won ze de gouden medaille tijdens de finale van de Youth America Grand Prix in New York en in 2014 werd ze aangenomen bij de Junior Company van Het Nationale Ballet. Al een jaar later maakte ze de overstap naar Het Nationale Ballet, als élève. Vervolgens werd ze ieder jaar opnieuw bevorderd, waarna in 2021 haar benoeming tot eerste soliste volgde, na afloop van haar debuut als Clara in *Notenkraker & Muizenkoning*.

OLGA SMIRNOVA - eerste solist

Olga Smirnova studeerde aan de Vaganova Academie in haar geboortestad Sint-Petersburg. Aansluitend werd ze, in 2011, als tweede solist aangenomen bij het Bolsjoj Ballet in Moskou, waar ze in 2016 promoveerde tot eerste soliste. Als gastsolist trad Olga veelvuldig in en buiten Europa op. Ze won diverse belangrijke dansprijzen, waaronder de 'Danser van het jaar'- onderscheiding van de Positano Premia la Danza - Léonide Massine en de Prix Benois de la Danse in de categorie 'Beste vrouwelijke danser'. In 2022 trad Olga in dienst van Het Nationale Ballet. Vorige maand riep *Dance Europe* haar uit tot 'Dancer of the Year 2022'.

ANNA TSYGANKOVA - eerste solist

Anna Tsygankova (Novosibirsk, Rusland) is opgeleid aan de balletacademie in Novosibirsk en de Académie de Danse Classique Princesse Grace in Monte Carlo. Voordat ze in 2007 naar Nederland kwam, danste ze als soliste bij het Bolsjoj Ballet in Moskou, bij het Hongaars Nationaal Ballet en bij het Ballett der Wiener Staatsoper. Anna is een veelgevraagde soliste op buitenlandse dansgala's en won een groot aantal prijzen. In 2017 riep het Britse danstijdschrift *Dance Europe* haar uit tot 'Dancer of the year' en in 2019 en 2020 werd ze vermeld in de categorie 'Outstanding performance by a female dancer' van de jaarlijkse Critic's Choice.

JESSICA XUAN - eerste solist

De Chinese Jessica Xuan (Beijing, China) studeerde aan Canada's National Ballet School in Toronto en aan de Nationale Balletacademie in Amsterdam. In 2013 behoorde ze tot de eerste lichte dansers van de Junior Company van Het Nationale Ballet. In 2014 maakte ze, als élève, de overstap naar Het Nationale Ballet, waar ze een jaar later toetrad tot het corps de ballet. In 2016 werd ze bevorderd tot coryphée, in 2018 tot grand sujet en in 2019 tot tweede soliste. Direct na haar eerste vertolking van de titelrol in *Giselle*, in 2020, benoemde Ted Brandsen haar tot eerste soliste. Jessica won in 2018 de beroemde International Ballet Competition in Varna, Bulgarije.

CONSTANTINE ALLEN - eerste solist

Constantine Allen (Indianapolis, Verenigde Staten) studeerde aan de Pacific Ballet Academy in Honolulu en bij het Ballet Hawaii. In 2007 won hij tijdens de Youth American Grand Prix-finales in New York de bronzen medaille bij de junioren én een studiebeurs voor de Kirov Ballet Academy in Washington. In 2010 vervolgde hij zijn studie aan de John Cranko Schule in Stuttgart. In 2012 trad hij toe tot het corps de ballet van het Stuttgarter Ballett, waar hij zes maanden later werd bevorderd tot tweede solist en in 2014 tot eerste solist. In 2017 maakte hij de overstap naar Les Grands Ballets des Canadiens en in 2018 kwam hij als eerste solist in dienst van Het Nationale Ballet.

YOUNG GYU CHOI - eerste solist

Zuid-Koreaan Young Gyu Choi kwam in 2011 als lid van het corps de ballet in dienst van Het Nationale Ballet. In 2013 werd hij eerst benoemd tot coryphée en later in hetzelfde jaar tot tweede solist. In 2016 volgde zijn promotie tot eerste solist. Young studeerde aan het National Institute for the Gifted in Arts en de Sun Hwa Arts School in Korea en de Tanz Akademie in Zürich. Hij heeft inmiddels een indrukwekkend aantal prijzen op zijn naam staan. Zo won hij afgelopen oktober de Zwaan voor 'Meest indrukwekkende dansprestatie' voor zijn rol in Toer van Schayks *7e Symfonie*. Ook treedt hij veelvuldig op als gastsolist bij toonaangevende internationale gezelschappen.

JAKOB FEYFERLIK - eerste solist

Na optredens als gastsolist tijdens het seizoens-openingsgala en als prins in *Notenkraker & Muizenkoning*, trad Jakob Feyferlik (Wenen, Oostenrijk) in 2020 als eerste solist toe tot Het Nationale Ballet. Jakob volgde zijn dansopleiding aan het conservatorium van Wenen en aan de balletschool van de Wiener Staatsoper. In 2013 trad hij toe tot het Wiener Staatsballett, waar hij in 2016 vanuit het corps de ballet direct tot tweede solist werd bevorderd. In 2019 volgde zijn promotie tot eerste solist. Jakob heeft inmiddels bovendien diverse onderscheidingen op zijn naam staan, waaronder de Karl Musil Gedächtnispreis (2014) en de Premio Roma di Danza (tweede prijs, 2012).

VITO MAZZEO - eerste solist

De Italiaanse danser Vito Mazzeo is sinds 2013 verbonden aan Het Nationale Ballet. Hij volgde zijn dansopleiding aan de balletschool van La Scala in Milaan en danste hierna bij The Royal Ballet en het Teatro dell'Opera di Roma. In 2010 kwam hij als tweede solist in dienst bij het San Francisco Ballet, waar hij zes maanden later al werd bevorderd tot eerste solist. Vito werd onderscheiden met de Premio Postiano Léonide Massine 2010 voor 'Beste Italiaanse danser', de Danza&Danza-onderscheiding 2009 voor 'Beste danser van het jaar' en de Capri Award (2016). *Dance Europe* vermeldde hem in 2019 in de Critic's Choice, in de categorie 'Outstanding performance by a male dancer'.

ARTUR SHESTERIKOV - eerste solist

Artur Shesterikov (Perm, Rusland) studeerde aan de Staatsballetschool van Perm. Hij begon zijn professionele carrière bij het Tsjaikovski Perm Staats Opera en Ballet Theater en, vanaf 2007, bij Het Nationale Ballet. Hij werd aangenomen als corps de balletdanser, maar al snel bevorderd tot coryphée. In 2010 werd hij gepromoveerd tot tweede solist en twee jaar later tot eerste solist, direct na afloop van een tourneevoorstelling van *Het Zwanenmeer*. In 2016 ontving Artur de Alexandra Radius Prijs en in 2017, 2019 en 2020 werd hij door het tijdschrift *Dance Europe* vermeld in de Critic's Choice, in de categorie 'Outstanding performance by a male dancer'.

JAMES STOUT - eerste solist

De Canadees-Britse James Stout (Calgary, Canada) raakte geïnteresseerd in dans via de Argentijnse tangodansclub van zijn ouders. Op zijn dertiende begon hij – "omdat ze jongens nodig hadden" – op de school van het Alberta Ballet. Later studeerde James bij het Goh Ballet in Vancouver en het laatste jaar van zijn opleiding volgde hij aan The Royal Ballet School in Londen. In 2007 trad hij in dienst bij Het Nationale Ballet, waar hij in 2012 werd bevorderd tot tweede solist en in 2018 tot eerste solist, na zijn vertolking van de rol van Tristan in David Dawsons *Tristan + Isolde*. James behaalde de finales van balletcompetities in Varna, Hong Kong en Beijing.

SEMYON VELICHKO - eerste solist

De Rus Semyon Velichko studeerde aan het Novosibirsk Ballet College in zijn geboorteland en danste aansluitend bij het Novosibirsk Academisch Opera en Ballet Theater en vanaf 2011 bij het Stanislavski en Nemirovitsj-Dantsjenko Academisch Muziektheater in Moskou. In 2015 trad hij als tweede solist toe tot Het Nationale Ballet, waar hij in 2020 werd bevorderd tot eerste solist na zijn opvallende debuut als Graaf Albrecht in *Giselle*. Semyon danste voorts diverse hoofdrollen en was als gastsolist te zien tijdens diverse internationale balletgala's. Tijdens de International Ballet Competition Rieti in Italië werd hij onderscheiden met een bronzen medaille.

TWEEDE SOLISTEN**NAIRA AGVANEAN** - tweede solist

Naira Agvanean werd geboren in Armenië, maar begon haar balletopleiding aan het Moldovan National Ballet College in Moldavië. Ze deed mee aan de Youth American Grand Prix in New York en won de derde prijs tijdens de OTR Contest in Wenen. In 2004 vervolgde ze haar studie aan de Munich Ballet Academy for Performing Arts en na haar afstuderen in 2008 trad ze als adspirant toe tot Het Nationale Ballet. Daarna werd Naira achtereenvolgens gepromoveerd tot élève (2009), corps de balletdanser (2010), coryphée (2012), grand sujet (2014) en in 2022, na het dansen van een rol in Toer van Schayks *7e Symfonie*, tot tweede soliste.

MARIA CHUGAI - tweede solist

Maria Chugai (Donetsk, Oekraïne) begon op vijfjarige leeftijd met ballet en werd op haar dertiende toegelaten tot de Vaganova Academie in Sint Petersburg, waar ze cum laude afstudeerde. Hierna kreeg ze een contract aangeboden bij het Marijinski Ballet. Ze danste hier diverse solorollen en werd al in haar tweede seizoen gepromoveerd tot coryphée. Daarnaast won ze in 2006 de tweede prijs tijdens de Vaganova-Prix Ballet Competitie. In 2009 trad Maria toe tot Het Nationale Ballet, waar ze in 2014 werd gepromoveerd tot grand sujet en in 2022 tot tweede soliste.

FLOOR EIMERS - tweede solist

Floor Eimers (Nijmegen) volgde haar dansopleiding aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag en trad in 2012 als adspirant in dienst van Het Nationale Ballet. In de jaren daarna werd ze achtereenvolgens gepromoveerd tot élève, lid van het corps de ballet, coryphée, en, in 2017, tot grand sujet. In 2019 werd ze bevorderd tot tweede soliste. Floor ontving diverse onderscheidingen, waaronder de Aanmoedigingsprijs van Stichting Dansersfonds '79 in 2015 en de Alexandra Radiusprijs in 2021. Daarnaast vermeldde het Britse tijdschrift *Dance Europe* Floor in oktober 2020 in zijn jaarlijkse Critic's Choice, in de categorie 'Uitmuntende prestatie door een vrouwelijke danser'.

SUZANNA KAIC - tweede solist

Suzanna Kaic (Charkov, Oekraïne) begon haar balletopleiding op de Balletacademie van Charkov en werd op haar zestiende toegelaten op het conservatorium van Wenen. Anderhalf jaar later trad ze in dienst van het Ballett am Rhein Düsseldorf Duisburg, waar ze eerst tot tweede en vervolgens, in 2007, tot eerste soliste werd benoemd. In 2009 trad Suzanna in de rang van grand sujet toe tot Het Nationale Ballet, waar ze in 2012 werd bevorderd tot tweede soliste. Suzanna heeft diverse internationale dansprijzen gewonnen, waaronder een eerste prijs tijdens de Serge Lifar International Ballet Competition in Kiev en een tweede prijs tijdens de Premio Roma Danza.

SALOME LEVERASHVILI - tweede solist

Salome Leverashvili (Tbilisi, Georgië) studeerde aan de Staatsballetschool in Tbilisi, waar ze al op haar veertiende haar eerste solo-rol danste. In 2016, haar laatste studiejaar, werd ze op voorspraak van Maia Makhateli, eerste soliste van Het Nationale Ballet, aangenomen bij de Junior Company van Het Nationale Ballet. In 2017 trad ze als élève toe tot Het Nationale Ballet en in de jaren daarna volgde elk jaar een promotie naar een volgende rang. In 2021 werd ze, op 23-jarige leeftijd, bevorderd tot tweede soliste. In 2013 won Salome de internationale Solo Tanz-competitie in Berlijn en in 2016 behaalde ze een gouden medaille tijdens de Rigas Pavasaris-competitie in Riga.

JINGJING MAO - tweede solist

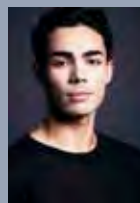
De Chinese Jingjing Mao begon op haar negende met haar opleiding Dansacademie in Beijing. In 2010 bezocht ze met haar school een gala in Monaco, waar Ted Brandsen haar een variatie zag dansen en haar een plek bij Het Nationale Ballet aanbood. Sindsdien is Jingjing, tussen 2010 tot 2022, van adspirant bevorderd tot tweede soliste, via de rangen van élève, corps de ballet, coryphée en grand sujet. Ook won ze meerdere prijzen, waaronder de eerste prijs tijdens de Tao Li Bei Dance Competition in Beijing en de excellentieprijis op de Youth America Grand Prix in New York.

NINA TONOLI - tweede solist

Nina Tonoli (Gent, België) studeerde aan de Koninklijke Balletschool in Antwerpen en The Royal Ballet School in Londen. In 2013 werd ze bij het Wiener Staatsballett aangenomen als lid van het corps de ballet. Een jaar later al werd ze benoemd tot demi-soliste, en in 2016 tot soliste. In 2019 trad ze toe tot Het Nationale Ballet, in de rang van tweede soliste. Nina won diverse prijzen, waaronder de tweede prijs en de 'special prize' tijdens de Chausson d'Or-competitie (2009), de Britse Ballet Association Award (2011) en, na haar afstuderen aan The Royal Ballet School, een Award of Excellence (2013).

YUANYUAN ZHANG - tweede solist

Yuanyuan Zhang (Shanghai, China) begon haar balletopleiding op haar negende en studeerde vanaf haar zestiende aan de Shanghai Theatre Academy. In 2014 werd ze aangenomen bij de Junior Company van Het Nationale Ballet. Al een jaar later trad ze als élève toe tot Het Nationale Ballet, waar ze vervolgens jaarlijks werd bevorderd: tot lid van het corps de ballet (2016), coryphée (2017), grand sujet (2018) en in 2019 tot tweede soliste. Yuanyuan won een aantal belangrijke prijzen, waaronder goud tijdens de Cape Town International Ballet Competition in 2014 en de eerste prijs tijdens de Star of East China-competitie, eveneens in 2014.

VICTOR CAIXETA - tweede solist

Victor Caixeta (Uberlândia, Brazilië) studeerde aan de Staatliche Ballettschule Berlin. Na zijn afstuderen in 2017 werd hij aangenomen bij het Marijinski Ballet in Sint-Petersburg, waar hij in 2019 werd gepromoveerd tot tweede solist. Sinds maart 2022 danst hij in diezelfde rang bij Het Nationale Ballet. Victor heeft diverse prijzen op zijn naam staan, waaronder de derde prijs tijdens de dertiende Internationale Balletcompetitie van Moskou (2017), de eerste prijs in de categorie Klassieke Dans tijdens de Tanzolymp in Berlijn (2017) en de eerste prijs op de European Ballet Grand Prix in Wenen (2017). Ook was hij in 2014 en 2015 finalist tijdens de Youth America Grand Prix.

MARTIN TEN KORTENAAR - tweede solist

Martin ten Kortenaar (Canada) studeerde aan Canada's National Ballet School in Toronto en danste hierna, als élève, bij The National Ballet of Canada. Hij won diverse prijzen, waaronder de Peter Dwyer Award (2012), de Glenn Gilmour Award (2012) en de Hnatyshyn Developing Artist's Grant (2013). In 2014 werd hij aangenomen bij de Junior Company van Het Nationale Ballet. Het jaar daarna trad hij toe tot het corps de ballet van het gezelschap, gevolgd door zijn promotie tot coryphée (2016), grand sujet (2017) en tweede solist (2019). In 2016 creëerde Ernst Meisner voor hem en voormalig eerste soliste Igone de Jongh het duet *Merge*. Daarna volgden diverse hoofdrollen.

JOSEPH MASSARELLI - tweede solist

Joseph Massarelli (Illinois, Verenigde Staten) studeerde in 2014 af aan The Chicago Academy for the Arts. Na zijn kwalificatie voor de finale van de Youth America Grand Prix studeerde hij, als gaststudent, verder aan de Nationale Balletacademie in. In 2015 trad hij toe tot de Junior Company van Het Nationale Ballet en een jaar later maakte hij de overstap naar het grote gezelschap, waar hij in 2017 werd gepromoveerd tot coryphée en in 2019 tot grand sujet. In 2022 werd Joseph, na afloop van de première van *Dawson* – waarin hij David Dawsons *The Four Seasons* en de wereldpremière van zijn *Legacy Variations* danste – gepromoveerd tot tweede solist.

TIMOTHY VAN POUCKE - tweede solist

Timothy van Poucke (Woerden) studeerde aan de Nationale Balletacademie. In 2016 werd hij aangenomen bij de Junior Company van Het Nationale Ballet, waarna hij al na een jaar de overstap maakte naar Het Nationale Ballet in de rang van élève. In de jaren daarna werd hij jaarlijks gepromoveerd naar een volgende rang. Na zijn opvallende optredens tijdens het in Wubkje Kuindersma's *Echoes of Tomorrow* en Hans van Manens *Sarcasmen* bevorderde artistiek directeur Ted Brandsen hem in 2021, op 23-jarige leeftijd, tot tweede solist. Timothy ontving in 2017 de aanmoedigingsprijs van Stichting Dansersfonds '79 en in 2018 de Alexandra Radius Prijs.

EDO WIJNEN - tweede solist

Edo Wijnen (Deurne, België) deed op zijn tiende – succesvol – auditie bij de Koninklijke Balletschool in Antwerpen. Na zijn opleiding kwam hij in 2010 als adspirant in dienst van Het Nationale Ballet, waar hij al snel werd gepromoveerd tot lid van het corps de ballet en vervolgens tot coryphée, grand sujet en, in 2015, tot tweede solist. Edo heeft een aantal grote prijzen gewonnen, waaronder de Prix de Lausanne (2009) en de Youth America Grand Prix (2010). In 2017 werd hij genomineerd voor de Zwaan voor 'Meest indrukwekkende dansprestatie' voor zijn rol in *Citizen Nowhere* van David Dawson. In 2019 won hij de Alexandra Radius Prijs.

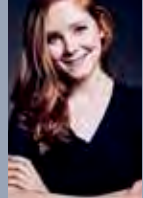
JARED WRIGHT - tweede solist

Jared Wright (Brisbane, Australië) werd op zijn veertiende toegelaten op The Australian Ballet School in Melbourne en danste bij The Australian Ballet en Queensland Ballet, voordat hij in 2010 toetrad tot Het Nationale Ballet, als lid van het corps de ballet. In 2012 werd hij hier gepromoveerd tot coryphée en in 2013 tot grand sujet. Van 2014 tot 2016 was Jared gastdanser bij The Dancers Company, waarna hij als tweede solist terugkeerde bij Het Nationale Ballet. In 2020 nomineerde het Britse danstijdschrift *Dance Europe* Jared in zijn Critic's Choice, in de categorie 'Outstanding performance by a male dancer'.

SHO YAMADA - tweede solist

Sho Yamada (Ibaraki, Japan) studeerde aan de Princess Grace Academy in Monte Carlo. In 2017 werd Sho in de Critic's Choice van het Britse *Dance Europe* uitgeroepen tot een 'New name to watch' en in 2019 werd hij door het tijdschrift genomineerd in de categorie 'Outstanding performance by a male dancer'. Sho kwam in 2013 in dienst van de Junior Company van Het Nationale Ballet en trad een jaar later als élève toe tot Het Nationale Ballet. Hierna werd Sho bevorderd tot lid van het corps de ballet, coryphée en, in 2018, tot grand sujet. Na het vertolken van diverse solorollen werd hij in 2019 benoemd tot tweede solist.

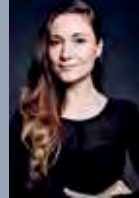
GRANDS SUJETS

Erica Horwood

Cloë Réveillon

Milena Sidorova

Elisabeth Tonev

Connie Vowles

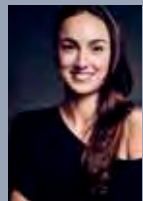
Daniel Montero
RealGiorgi
PotskhishviliDaniel Robert
Silva

Sem Sjouke

Jan Spunda

CORYPHÉES

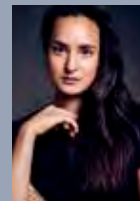
Luiza Bertho

Nancy Burer

Khayla
Fitzpatrick

Kira Hilli

Hannah de Klein

Wendeline
Wijkstra

Nathan Brhane

Rémy Catalan

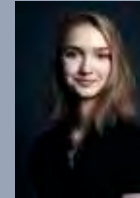

Davi Ramos

Conor Walmsley

CORPS DE BALLET

Liza Gorbachova

Beatriz Kuperus

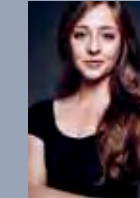
Arianna Maldini

Emma Mardegan

Inés Marroquín

Alexandria Marx

Sebia Plantefève-
Castrick

Sandra Quintyn

Laura Rosillo

Yvonne
Slingerland

Clara Superfine

Antonina
Tchirpanlieva

Claire Tjoe-Fat

Lore Zonderman

Sander Baaij

Dingkai Bai

Bela Erlandson

Leo Hepler

Pascal Johnson

Manu Kumar

Giovanni Prinic

Fabio Rinieri

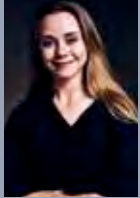
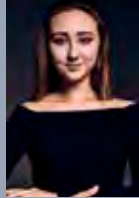

Dustin True

Rafael Valdez

ÉLÈVES

Katherine
BamfordMila Nicolussi
Caviglia

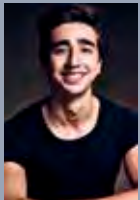
Lauren Hunter

Catarina Pires

Isaac Mueller

Guillermo Torrijos

Koyo Yamamoto

JUNIOR COMPANY

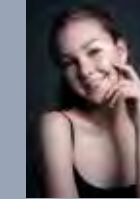
TWEEDEJAARS

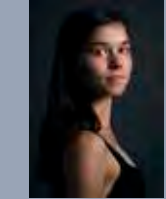
Lily Carbone

Victoria
Glazunova

Nicola Jones

Polina
Loshchylina

Kate Myklukha

Louisella Vogt

Luca Abdel-Nour

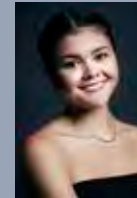

Gabriel Rajah

Sven de Wilde

EERSTEJAARS

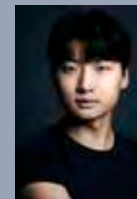
Poppi Eccleston

Skya Powney

Carolina
Ribaldone

Bo-Ann Zehi

Robin Park

Soshi Suzuki

Francesco
VenturiVincent Fell
(stagiair)

“*Messa da Requiem* wordt iets unieks, iets memorabels. Er zit een overweldigende kracht en menselijkheid in de stemmen van de zangers, en het zal dan ook heel speciaal – en emotioneel – worden om het podium met hen te delen. Voor Christian is het belangrijk dat we allemaal onze individualiteit uitdrukken, vooral wanneer we deel uitmaken van zo’n grote groep. Ik hoop dat we elkaar daardoor echt leren kennen – als artiesten, maar ook gewoon als mensen.”

Emma Mardegan (corps de ballet)

DE NATIONALE OPERA

De Nationale Opera staat bekend om haar diverse programmering van zowel klassieke als moderne opera's en het constante hoge niveau van haar voorstellingen. Met vernieuwende producties, speciaal voor De Nationale Opera gecomponeerde werken en een frisse blik op bekend repertoire wordt de kunstvorm levendig gehouden voor de toekomst. Sinds september 2018 is Sophie de Lint directeur van De Nationale Opera.

Het gezelschap werd opgericht in december 1964 en maakte een ontwikkeling door van repertoiregezelschap naar stagionegezelschap. Dat betekent dat De Nationale Opera geen vast ensemble heeft en dat er gemiddeld één opera per maand te zien is. Hiervoor worden gastsolisten en afzonderlijke artistieke teams aangetrokken. Geregeld komen coproducties tot stand met gerenommeerde internationale operagezelschappen.

HET NATIONALE BALLET

Met 78 dansers – plus 17 dansers van de Junior Company – is Het Nationale Ballet het grootste balletgezelschap van Nederland. Het Nationale Ballet heeft een breed en gevarieerd repertoire met klassieke avondvullende balletten, herinterpretaties van klassiekers en spraakmakende werken uit de 20e en 21e eeuw.

Sinds de oprichting is Het Nationale Ballet in handen geweest van de volgende artistiek leiders: Sonia Gaskell (1961-1969), Rudi van Dantzig en Robert Kaesen (1969-1971), Rudi van Dantzig (1971-1991) en Wayne Eagling (1991-2003). Sinds 2003 is Ted Brandsen artistiek leider van het gezelschap.

KOOR VAN DE NATIONALE OPERA

Het vaste Koor van De Nationale Opera bestaat uit vijftig zangers en wordt regelmatig aangevuld met extra koorleden voor de grote producties. Het Koor van De Nationale Opera heeft al heel wat mijlpalen op zijn naam staan, waaronder *Saint François d'Assise*, *Lady Macbeth van Mtsensk*, *Boris Godoenov*, *La Juive*, *Les Troyens*, *Jevgeni Onjegin*, *Parsifal*, *De legende van de onzichtbare stad Kitesj*, *La forza del destino*, *Das Floß der Medusa*, *Oedipe*, *Tannhäuser*, *Nabucco*, *Carmen* en *Turandot*, evenals concerten van *Der fliegende Holländer* in Rotterdam, Parijs en Dortmund en Poulencs *Gloria* in het Concertgebouw. Van 2014 tot het voorjaar van 2021 was Ching-Lien Wu artistiek leider van het Koor van De Nationale Opera. Sinds september 2022 is Edward Ananian-Cooper artistiek leider van het Koor.

ROTTERDAMS PHILHARMONISCH ORKEST

Het Rotterdams Philharmonisch Orkest is opgericht in 1918. Onder leiding van Eduard Flipse ontwikkelde het orkest zich vanaf 1930 tot een van de meest prominente Nederlandse orkesten.

Met Jean Fournet en Edo de Waart bouwde het orkest in de jaren '70 aan zijn internationale reputatie. De benoeming van Valery Gergiev luidde een nieuwe bloeiperiode in, die van 2008 tot 2018 werd voortgezet met Yannick Nézet-Séguin. Tot op de dag van vandaag is de laatstgenoemde als eredirigent verbonden aan het orkest. In 2018 nam Lahav Shani het stokje over als chef-dirigent. Onder zijn leiding wordt het orkest geroemd om zijn ongekend kleurrijke samenspel.

KOOR VAN DE NATIONALE OPERA

Sopranen

Esther Adelaar
 Patricia Atallah
 Diana Axentii
 Lisette Bolle
 Bernadette Bouthoorn
 Else-Linde Buitenhuis
 Jeanneke van Buul
 Caroline Cartens
 Zane Danga
 Anna Emelianova
 Nicole Fiselier
 Kitty de Geus
 Melanie Greve
 Deasy Hartanto
 Gonnje van Heugten
 Oleksandra Lenyshyn
 Simone van Lieshout
 Tomoko Makuuchi
 Sara Moreira Marques
 Vesna Miletic
 Elizabeth Poz
 Janine Scheepers
 Jannelieke Schmidt
 Kiyoko Tachikawa
 Claudia Wijers

Alten

Irmgard von Asmuth
 Elsa Barthas
 Ellen van Beek
 Anneleen Bijnen
 Daniella Buijck
 Rut Codina Palacio
 Johanna Dur
 Valérie Friesen
 Yvonne Kok
 Fang Fang Kong

Carlijn Kooijmans

Maria Kowan
 Myra Kroese
 Liesbeth van der Loop
 Maaïke Molenaar
 Emma Nelson
 Marieke Reuten
 Carla Schaap
 Irina Scheelbeek-Bedicova
 Klarijn Verkaart

Tenoren

WimJan van Deuveren
 Pim van Drunen
 Frank Engel
 Milan Faas
 Ruud Fiselier
 Cato Fordham
 Livio Gabbrielli
 John van Halteren
 Erik Janse
 Robert Kops
 Leon van Liere
 Raimonds Linajs
 Roy Mahendratha
 Tigran Matinyan
 Sullivan Noulard
 Martin van Os
 Richard Prada
 Mitch Raemaekers
 Mirco Schmidt
 Julien Traniello
 Jeroen de Vaal
 Bert Visser
 Rudi de Vries

Bassen

Ronald Aijtink
 Peter Arink
 Bora Balci
 Jorne van Bergeijk
 Nicolas Clemens
 Emmanuel Franco
 Jeroen van Glabbeek
 Julian Hartman
 Agris Hartmanis
 Hans Pieter Herman
 Sander Heutinck
 Tom Jansen
 Michal Karski
 Roele Kok
 Dominic Kraemer
 Richard Meijer
 Wojtek Okraska
 Christiaan Peters
 Matthijs Schelvis
 Jaap Sletterink
 Ian Spencer
 Vincent Spoeltman
 René Steur
 Harry Teeuwen
 Rob Wanders

ROTTERDAMS PHILHARMONISCH ORKEST

Eerste viool

Marieke Blankestijn
 Hed Yaron Meyerson
 Saskia Otto
 Arno Bons
 Mireille van der Wart
 Rachel Browne
 Maria Dingjan
 Marie-José Schrijner
 Noëmi Bodden
 Petra Visser
 Sophia Torrenga
 Hadewijch Hofland
 Annerien Stuker
 Koen Stapert

Tweede viool

Charlotte Potgieter
 Laurens van Vliet
 Tomoko Hara
 Jun Yi Dou
 Eefje Habraken
 Maija Reinikainen
 Babette van den Berg
 Melanie Broers
 Inge Jongerman
 Letizia Sciarone
 Ilka van der Plas
 Lana Trimmer
 Emily Wu

Altviool

Anne Huser
 Roman Spitzer
 Galahad Samson
 Kerstin Bonk
 Janine Baller
 Francis Saunders

Veronika Lénártová

Rosalinde Kluck
 Leon van den Berg
 Olfje van der Klein

Cello

Emanuele Silvestri
 Joanna Pachucka
 Daniel Petrovitsch
 Mario Rio
 Gé van Leeuwen
 Eelco Beinema
 Carla Schrijner
 Pepijn Meeuws
 Yi-Ting Fang

Contrabas

Matthew Midgley
 Jonathan Focquaert
 Harke Wiersma
 Arjen Leendertz
 Ricardo Neto
 Dobril Popdimitrov

Fluit

Juliette Hurel
 Désirée Woudenberg
 Beatriz Da Silva Baiao

Hobo

Remco de Vries
 Ron Tijhuis

Klarinet

Julien Hervé
 Romke-Jan Wijmenga

Fagot

Lola Descours
 Marianne Prommel
 Hans Wisse
 Simon Vandenbroecke

Hoorn

David Fernandez Alonso
 Wendy Leliveld
 Richard Speetjens
 Pierre Buizer

Trompet

Alex Elia
 Simon Wierenga
 Jos Verspagen
 Raymond Rook
 William Castaldi
 Giovanni Giardinella
 Martine Reijenga-Stilma
 Andreu Vidal

Trombone

Pierre Volders
 Remko de Jager
 Rommert Groenhof

Tuba

Hendrik-Jan Renes

Pauken

Danny van de Wal

Slagwerk

Ronald Ent

PRODUCTIETEAM

Assistent-dirigent

Boudewijn Jansen

Assistent-regisseur

Jean-François Kessler

Assistent-regisseur en avondregie

Maarten van Grootel

Associate set designer

Florian Schaaf

Assistenten koordirigent

Ad Broeksteeg

Lochlan Brown

Repetitoren

Ad Broeksteeg

Peter Lockwood

Taalcoach Koor

Valentina di Taranto

Instudering choreografie

Jean-François Boisson

Fabio Palombo

Eva Dewaele

Jean-François Kessler

Balletmeesters

Judy Maelor Thomas

Larissa Lezhnina

Guillaume Graffin

Jozef Varga

Voorstellingsleiders

Marie-José Litjens

Pieter Heebink

Wolfgang Tietze

Eerste toneelmeester

Jop van den Berg

Eerste belichter

Fred Koorring

Eerste rekwisiteur

Remko Holleboom

Geluidstechnicus

David te Marvelde

Eerste make-up artiest

Salome Bigler

Kostuumproductie

Lars Willhausen

Michelle Cantwell

Eerste kleder DNO

Sandra Bloos

Eerste kleder HNB

Andrei Brejs

Artistiek planner

Vere van Opstal

Dramaturgie

Naomi Teekens

Productieleiding

Anu Viheriäranta

Productievoorbereiding

Sieger Kotterer

Orkestinspecteurs

Esther van Helvoort

Monique van Zeist

DE NATIONALE OPERA

Directie

Directeur De Nationale

Opera

Sophie de Lint

Directiesecretariaat

Marijke Aberson

Mireille Joseph

Manager (inter)nationale samenwerking

Alice Gubler

Artistieke zaken

Hoofd

Damià Carbonell Nicolau

Assistenten artistieke zaken

Joukje de Boer

Ruud Burgering

Lisa Verhey

Artistieke planning

Emma Becker

Sonja Heyl

Vere van Opstal

Margot Vervliet

Contractmanagers

Ineke D'Hont

Marjan Hoekstra

Assistent orkestzaken

Kathinka Hamburg

Muzikale staf

Jan-Paul Grippink

Boudewijn Jansen

Peter Lockwood

Ernst Munneke

Aldert Vermeulen

Eerste regieassistent

Meisje Barbara Hummel

Assistent regisseur

Astrid van den Akker

Zakelijke leiding

Jaap van Hellenberg Hubar

Dramaturgie

Hoofd

Luc Joosten

Dramaturg

Laura Roling

Junior dramaturgen

Naomi Teekens

Jasmijn van Wijnen

Coördinator

boventiteling

Eveline Karssen

Boventitelaars

Irina Trajkovska

Maxim Paulissen

Muziekbibliotheek

Senior

muziekbibliothecaris

Rudolf Weges

Assistent

muziekbibliotheek

René Domen

Medewerker

Johan Ausma

Opera Forward Festival

Coördinator

Guido Vermunt

Koor

Artistiek leider

Edward Ananian-Cooper

Koormanager

vacature

Assistent koordirigent

Ad Broeksteeg

Assistenten koorleiding

Anja Polstra

Jacqueline Serry

Marianne Vlegthert

Opera Studio

Artistiek leider

Rosemary Joshua

Assistent artistiek leider

Sophie Vroegop

HET NATIONALE BALLET

Artistiek directeur

Ted Brandsen

Adjunct-artistiek directeur

Rachel Beaujean

Vaste

choreograaf

Hans van Manen

Associate artist

David Dawson

Young Creative Associates

Wubkje Kuindersma
Milena Sidorova

Sedrig Verwoert

Balletmeesters

Charlotte Chapellier
Guillaume Graffin

Alan Land

Larissa Lezhnina

Judy Maelor Thomas

Jozef Varga

Choreologist/

repetitor

Sandrine Leroy

Senior balletdocent

Rinat Gizatulin

Junior Company

Artistiek coördinator

Ernst Meisner

Balletmeester

Caroline Sayo Iura

Muzikaal leider/

chef-dirigent

Matthew Rowe

Eerste pianist

Olga Khoziainova

Pianisten

Elena Kim

Ryoko Kondo

Paul Lewis

Mikhail Murach

Viktoriya Ryapolova

Zakelijk manager

Heleen ten Heggeler,

a.i.

Hoofd planning

en productie

Lydia Buisman

Production

administrators

Sterre Haverkamp

Donald van der Zwan

Hoofd kostuumafdeling

Oliver Haller

Personal assistant van

de directeur

Mumtaz Pang Atjok

Coördinator

artistieke

logistiek

Wiard Havenaar

Assistenten

artistieke staf

Sara de Swaan

Tara Richard

Coördinator

externe contacten

Louise Vine

Coördinatie

tableauzaken en

assistent Junior

Company

Samira Ouazine

Associate on research &

development

Peggy Olislaegers

Medische Begeleiding

Hoofd medische

begeleiding

Rutger Klauwers

Fysiotherapeuten/

Manueel

therapeuten

Maarten Groothuis

Laura Hillenius

Masseurs

Frans Birnie

Sandra Cozijn

Erik Wiggelinkhuizen

Coördinator

medische begeleiding

Marleen Grol

Pilatesdocent

Leila Kester

NATIONALE OPERA & BALLET

Raad van Toezicht

Louise Fresco,

voorzitter

Else Bos

Rochdi Darrazi

Bernard Focroulle

Sadik Harchaoui

Robert Swaak

Tjark Tjin-A-Tsoi

Paul Waarts

Directie

Algemeen directeur

Stijn Schoonderwoerd

Directeur

Het Nationale Ballet

Ted Brandsen

Directeur

De Nationale Opera

Sophie de Lint

Directeur

Techniek en Productie

Bob Brandsen

Directeur Financiën

Miek de Ruijter

Centrale afdelingen

Techniek en productie

Bob Brandsen, directeur

Pieter Huijgen,

adjunct-directeur

Decoratelier

Rolf Hauser, hoofd

Onderhoud

theatertechniek

Dirk Bakker, hoofd

Toneeltechniek

Joost Verlinden, hoofd

Belichting

Andi Krijgsman, hoofd

Afdeling AVM

Hans-Willem de Haan,
hoofd

Afdeling rekwisieten

Carolien Meijer, hoofd

Facilitaire dienst

Suzanne van de Wolfshaar,
hoofd

Kostuum / kap en grime

Robby Duiveman, directeur

Kostuumafdeling opera

Hildegard Jöris, hoofd

Kostuumafdeling ballet

Oliver Haller, hoofd

Kap- en grimeafdeling

Annette Stiller, hoofd

Integrale planning

Tine Haze, manager

Productie- en

voorstellingsleiding

Hans Twint, hoofd

Marketing, communicatie

en verkoop

Kate Harriman, hoofd

Educatie, participatie en

programming

Mechteld van Gestel, hoofd

Fondsenwerving en

relatiebeheer

Roos Bernelot Moens, hoofd

Financiën

Miek de Ruijter, directeur

financiën en control

Human Resources

Sanneke van Breemen,

hoofd

Informatiemanagement

en informatievoorziening

Arjan van den

Dikkenberg, hoofd a.i.

Horeca en

publieksbegeleiding

Bas Schotsman, hoofd

NATIONALE OPERA & BALLET HELPT GEVLUCHE ARTIESTEN

WE HEBBEN UW STEUN NODIG!

Nationale Opera & Ballet biedt dansers en zangers die getroffen zijn door de oorlog in Oekraïne zogenaamd 'artistiek asiel'. We openen onze deuren om gevluchte artiesten op te vangen die in hun eigen land niet meer hun kunstvorm kunnen beoefenen. Per 1 april 2022 zijn voor zes dansers en zes zangers extra plaatsen gecreëerd bovenop de bestaande formatie van onze gezelschappen. Deze artiesten krijgen een veilig onderkomen in ons huis om te trainen, zich te blijven ontwikkelen en zich op de toekomst te richten. De kosten om deze artiesten op te vangen komen bovenop onze lopende begroting. Daarom zijn wij met urgentie op zoek naar extra financiële steun om deze gevluchte artiesten een volwaardige plek te kunnen bieden in onze gezelschappen. We hopen van harte dat u aan dit initiatief wilt bijdragen. Zo kunnen deze artiesten hun droom blijven waarmaken.

Maksym Nazarenko

Victoria Glazunova

Kate Myklukha

Polina Loshchylina

STICHTING NATIONALE OPERA & BALLET FONDS
IBAN NL20 ABNA 0540179523 o.v.v. NO&B helpt vluchtelingen
Kijk op www.operaballet.nl/helptvluchtelingen of neem contact
via steun@operaballet.nl

Scan de QR-code en
doneer direct!

HOUTHOFF

HOOFDSPONSOR VAN
NATIONALE OPERA & BALLET

WIJ VIEREN

**VIJF
JAAR
SAMENWERKING**

www.houthoff.com

NATIONALE OPERA & BALLET DANKT

SUBSIDIËNTEN

**Gemeente
Amsterdam**

HOOFDSPONSOR NATIONALE OPERA & BALLET

HOUTHOFF

PARTICULIEREN NATIONALE OPERA & BALLET FONDS

Vrienden en Geefkringleden van
Het Nationale Ballet en De Nationale Opera,
Patrons en Young Patrons van Nationale
Opera & Ballet

NO&B BUSINESS LOUNGE LEDEN

Houthoff, ING, Loyens & Loeff,
De Nederlandsche Bank, SPIE Nederland
B.V., Snippe Projecten B.V., Endymion
Amsterdam, Commenda Family Office,
Rodriguez B.V., McKinsey & Company,
Höcker Advocaten, 1nergiek, Netvlies
(Part of 4NG), Odgers Berndtson,
QA Consulting, Optimix Vermogensbeheer

PARTNERS

Matrix Fitness, BOOZTR

STEUN NATIONALE OPERA & BALLET

De Vrienden van De Nationale Opera en
Het Nationale Ballet dragen bij aan nieuwe
producties, kostuums, decors en de
ontwikkeling van dansers en zangers,
en hebben daarom een streepje voor.
Zo zijn Vrienden onder meer welkom bij
exclusieve rondleidingen, masterclasses
en opera- of balletreizen. Ook ontvangen
ze driemaal per jaar een Vriendenmagazine
met extra informatie en artikelen over de
gezelschappen en producties.

Hoe steunt u De Nationale Opera en/of Het Nationale Ballet?

- Word Vriend voor € 50 per jaar
- Word GezinsVriend voor € 80 per jaar
- Word Gouden Vriend voor € 200 per jaar*
en geniet van nog meer voordelen
- Word Geefkringlid vanaf € 1.000 per jaar*
- Tussen 25 en 40 jaar? Word Young Patron
- Neem De Nationale Opera en/of
Het Nationale Ballet op in uw testament

Meer informatie:

Marthe Seydel (De Nationale Opera)
E m.seydel@operaballet.nl
operaballet.nl/steunopera

Nadja van Deursen (Het Nationale Ballet)
E n.vdeursen@operaballet.nl
operaballet.nl/steunballet

* Door belastingvoordeel krijgt u tot meer
dan de helft van uw gift terug van de
belastingdienst.

ONTDEK DE WERELD ACHTER DE SCHERMEN

Word Vriend en beleef opera en ballet
van dichterbij dan ooit!

STEUN
OPERA
&
BALLET

ENGLISH ►

WHEN TWO ART FORMS UNITE

We welcome you to this performance of *Messa da Requiem*, Giuseppe Verdi's celebrated requiem mass, with stage direction and choreography by Christian Spuck. In this unusual, special production, Spuck brings together thirty-seven dancers, four solo singers and one hundred chorus singers — in other words, Dutch National Opera and Dutch National Ballet — on the stage.

Christian Spuck is one of those rare individuals capable of combining opera and ballet to create something more than the sum of its parts. He uses simple means to maximum effect and takes audiences on an intuitive and moving journey through images that speak directly to our emotions.

This *Messa da Requiem* had its world premiere in 2016 at Opernhaus Zürich, where Sophie was the 'Operndirektorin' at the time. The project surpassed everyone's wildest dreams. The singers felt inspired by the dancers and vice versa; they wanted to spend as much time together as possible, including outside their own rehearsals. This feeling of a bond spread through the opera house and infected audiences too. In contrast to the usual divide between 'opera audiences' and 'ballet audiences', the two artforms now had a shared experience.

Sophie was so impressed by this production and what it had set in motion that when she became director of Dutch National Opera, she wanted to bring about a similar collaboration between Dutch National Opera and Dutch National Ballet. Ted was enthusiastic from the start, but he did set one important condition: ballet and opera would have to be equal partners in the production. That is absolutely the case in *Messa da Requiem*. Christian Spuck has managed to forge an organic whole from the chorus, soloist singers and dancers.

At the same time, this *Messa da Requiem* promises to be a musical experience of the highest level with Eun Sun Kim conducting the Rotterdam Philharmonic Orchestra. We are delighted to be sharing this unique production with Dutch audiences and we hope you enjoy the performance.

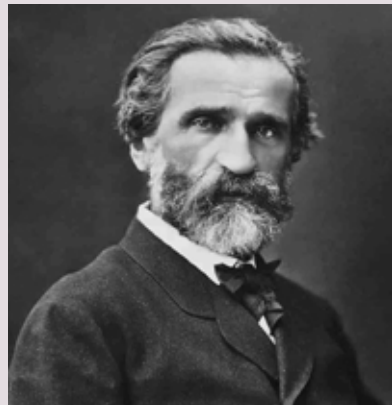
Sophie de Lint
Director, Dutch National Opera

Ted Brandsen
Director, Dutch National Ballet

"*Messa da Requiem* will be something unique, something memorable. There is an overwhelming power and humanity to the singers' voices, so sharing the stage with them will be very special — and I'm sure emotional. It is important to Christian that all the performers express their individuality, especially when they are part of a such a large group. Through this, I hope we can really get to know each other — as artists, but also just as people."

Emma Mardegan (corps de ballet)

IN A NUTSHELL

Giuseppe Verdi

THE COMPOSER: GIUSEPPE VERDI

After the death of the Italian composer Gioacchino Rossini, Giuseppe Verdi (1813-1901) came up with the idea of composing a requiem for him, in collaboration with twelve other Italian composers. This *Messa per Rossini* was never actually performed in Verdi's lifetime. Verdi would, however, later reuse his contribution to the project, the 'Libera me', in his own *Requiem*. When the *Requiem* premiered in 1874, Verdi was regarded as one of the greatest opera composers of his day. It is therefore no surprise that his *Requiem* has been celebrated as a powerful and highly dramatic work.

- Read more about how Verdi's *Requiem* came to be written on page 91

THE CHOREOGRAPHER AND DIRECTOR: CHRISTIAN SPUCK

"I hope that the staging brings the audience even closer to the music and that even people who know the work inside out can gain new insights into it."

Christian Spuck

In his staged version of Verdi's *Messa da Requiem*, Christian Spuck focuses on the ambivalent beauty of human existence. Inspired by the powerful emotionality of Verdi's music, he steers clear of the hell and damnation expressed in the liturgical text of the requiem mass and takes us on an intuitive journey past poetic tableaux that speak to us directly.

- Read more about Christian Spuck's interpretation of Verdi's *Messa da Requiem* on page 95

Eun Sun Kim

THE CONDUCTOR: EUN SUN KIM

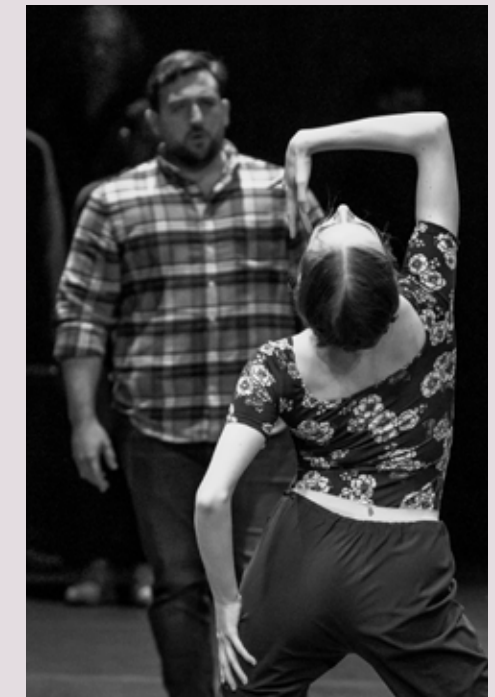
"I fall in love with each Verdi composition that comes my way"

The South Korean conductor Eun Sun Kim is an ardent admirer of Verdi. With her immaculate preparation and affinity with his work, she aims to do justice to the drama in Verdi's work. This is her first time as conductor for Dutch National Opera & Ballet and her first time conducting a staged version of Verdi's *Messa da Requiem*.

- Read more about Eun Sun Kim's love of Verdi and her approach to conducting on page 101

JOINING FORCES: DUTCH NATIONAL OPERA AND DUTCH NATIONAL BALLET

Spuck's staged production of Verdi's *Requiem* breaks the barriers between the traditionally segregated worlds of opera and ballet. In this production, the Chorus of Dutch National Opera singers and Dutch National Ballet (HNB) dancers share the stage as equal partners.

Freddie De Tommaso & Alexandria Marx

MESSA DA REQUIEM

I REQUIEM

INTROÏTUS

Requiem aeternam dona eis, Domine;
et lux perpetua luceat eis.

Te decet hymnus, Deus, in Sion,
et tibi reddetur votum in Jerusalem.

Exaudi orationem meam:
ad te omnis caro veniet.

Requiem aeternam dona eis, Domine,
et lux perpetua luceat eis.

KYRIE

Kyrie, eleison.

Christe, eleison.

Kyrie, eleison.

II DIES IRAE

DIES IRAE

Dies irae, dies illa
solvat saeculum in favilla,
teste David cum Sibylla.

Quantus tremor est futurus,
quando iudex est venturus
cuncta stricte discussurus.

TUBA MIRUM

Tuba mirum spargens sonum
per sepulcra regionum
coget omnes ante thronum.

MORS STUPEBIT

Mors stupebit et natura,
cum resurget creatura
iudicanti responsura.

I REQUIEM

INTROÏTUS

Grant them eternal rest, O Lord;
and may perpetual light shine upon them.

A hymn in Zion befits you, O God,
and a debt will be paid to you in Jerusalem.

Hear my prayer:
all earthly flesh will come to you.

Grant them eternal rest, O Lord,
and may perpetual light shine upon them.

KYRIE

Lord, have mercy upon us.

Christ, have mercy upon us.

Lord, have mercy upon us.

II DIES IRAE

DIES IRAE

The day of wrath, that day will
dissolve the world in ashes,
as David and Sibyl prophesied.

How great will be the terror,
when the Judge comes,
who will smash everything completely.

TUBA MIRUM

The trumpet, scattering a wondrous sound
through the tombs of every land,
will gather all before the throne.

MORS STUPEBIT

Death and nature shall stand amazed,
when all Creation rises again,
to answer to the Judge.

“Being part of a production is a fantastic way to discover a piece of music. You get really attached to it, and for a while it becomes the background music to your daily life. Opera singers and ballet dancers each have very intimate, but different relationships to music, so I’m excited to see how they’ll overlap and enrich each other – and whether the process will lead to a new way of working together.”

Leo Hepler (corps de ballet)

LIBER SCRIPTUS

Liber scriptus proferetur,
in quo totum continetur,
unde mundus iudicetur.
Iudex ergo, cum sedebit,
quidquid latet, apparebit.
Nil inultum remanebit.

Dies irae, dies illa
solvat saeculum in favilla
teste David cum Sibylla.

QUID SUM MISER

Quid sum miser tunc dicturus?
Quem patronum rogaturus,
cum vix iustus sit securus?

REX TREMENDAE

Rex tremendae maiestatis,
qui salvandos salvat gratis,
salva me, fons pietatis.

RECORDARE

Recordare, Jesu pie,
quod sum causa tuae viae,
ne me perdas illa die.
Quaerens me, sedisti lassus,
redemisti crucem passus:
tantus labor non sit cassus.
Iuste iudex ultionis,
donum fac remissionis
ante diem rationis.

INGEMISCO

Ingemisco tamquam reus,
culpa rubet vultus meus.
supplicanti parce, Deus.
Qui Mariam absolvisti
et latronem exaudisti,
Mihi quoque spem dedisti.

LIBER SCRIPTUS

The written book will be brought forth,
in which all is contained,
from which the world will be judged.
Therefore, when the Judge takes His seat,
whatever lies hidden will be revealed.
Nothing will remain unavenged.

The day of wrath, that day
will dissolve the world in ashes,
as David and Sybil prophesied.

QUID SUM MISER

What can a wretch like me say?
Whom shall I ask to intercede for me,
when even the just ones are unsafe?

REX TREMENDAE

King of dreadful majesty,
Who freely saves the redeemed ones,
save me, O font of pity.

RECORDARE

Recall, merciful Jesus,
that I was the reason for your journey:
do not destroy me on that day.
In seeking me, you sat down wearily,
enduring the Cross, you redeemed me:
Do not let these pains to have been in vain.
Just Judge of punishment,
give me the gift of redemption
before the day of reckoning.

INGEMISCO

I sigh as the guilty one,
and my face blushes with guilt:
spare the supplicant, O God.
You who absolved Mary Magdalene
and heard the prayer of the thief,
have given me hope, as well.

Preces meae non sunt dignae,
sed tu, bonus, fac benigne,
ne perenni cremer igne.

Inter oves locum praesta
et ab haedis me sequestra,
statuens in parte dextra.

CONFUTATIS MALEDICTIS

Confutatis maledictis,
flammis acerbis addictis,
voca me cum benedictis.
Oro supplex et acclinis,
cor contritum quasi cinis,
gere curam mei finis.

Dies irae, dies illa
solvat saeculum in favilla,
teste David cum Sibylla.

LACRIMOSA

Lacrimosa dies illa,
qua resurget ex favilla
Iudicandus homo reus.
Huic ergo parce, Deus,
Pie Jesu Domine.
Dona eis requiem.
Amen.

III. OFFERTORIUM

DOMINE JESU CHRISTE
Domine Jesu Christe, rex gloriae,
libera animas omnium fidelium
defunctorum
de poenis inferni et de profundo lacu:
Libera eas de ore leonis,
ne absorbeat eas tartarus,
ne cadant in obscurum,
sed signifer sanctus Michael
repraesentet eas in lucem sanctam,

My prayers are not worthy,
but show mercy, O benevolent one,
lest I burn forever in fire.

Give me a place among the sheep,
and separate me from the goats
placing me on your right hand.

CONFUTATIS MALEDICTIS

When the damned are silenced,
and given to the fierce flames,
call me with the blessed ones.
I pray, suppliant and kneeling,
with a heart contrite as ashes,
take my ending into your care.

The day of wrath, that day
will dissolve the world in ashes
as David and the Sybil prophesied.

LACRIMOSA

That day is one of weeping,
on which shall rise from the ashes
the guilty man, to be judged.
Therefore, spare this one, O God.
Merciful Lord Jesus:
grant them peace.
Amen.

III. OFFERTORIUM

DOMINE JESU CHRISTE
O Lord Jesus Christ, King of glory,
deliver the souls of all the faithful departed
from the pains of hell and from the
bottomless pit:
deliver them from the lion's mouth,
that hell may not swallow them up,
that they may not fall into darkness,
but let the holy standard-bearer Michael
lead them into that holy light,

Quam olim Abrahae promisisti
et semini eius.

HOSTIAS

Hostias et preces tibi, Domine,
laudis offerimus.

Tu suscipe pro animabus illis,
quarum hodie memoriam facimus.

Fac eas, domine, de morte transire ad vitam,
quam olim Abrahae promisisti
et semini eius.

IV. SANCTUS

Sanctus, sanctus, sanctus,
Dominus Deus Sabaoth.

Pleni sunt caeli et terra gloria tua.

Hosanna in excelsis!

Benedictus, qui venit in nomine Domini.

Hosanna in excelsis!

V. AGNUS DEI

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi,
dona eis requiem.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi,
dona eis requiem.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi,
dona eis requiem sempiternam.

VI. LUX AETERNA

Lux aeterna luceat eis, Domine,
cum sanctis tuis in aeternum,
quia pius es.

Requiem aeternam dona eis, Domine,
et lux perpetua luceat eis,
cum sanctis tuis in aeternum,
quia pius es.

VII. LIBERA ME

Libera me, Domine, de morte aeterna,
in die illa tremenda,

Which you promised to Abraham
and his descendants.

HOSTIAS

We offer to you, O Lord,
sacrifices and prayers.

Receive them on behalf of those souls
whom we commemorate today.

Grant, O Lord, that they pass from death into
that life, you promised to Abraham
and his descendants.

IV. SANCTUS

Holy, holy, holy,
Lord God of Sabaoth.

Heaven and earth are filled with your glory.

Hosanna in the highest!

Blessed is he that comes in the name of the

Lord. Hosanna in the highest!

V. AGNUS DEI

Lamb of God, who takes away the sins of the
world, grant them rest.

Lamb of God, who takes away the sins of the
world, grant them rest.

Lamb of God, who takes away the sins of the
world, grant them rest everlasting.

VI. LUX AETERNA

Let eternal light shine upon them, O Lord,
with your saints forever,
for you are merciful.

Grant them eternal rest, O Lord,
and may perpetual light shine upon them
with your saints forever,
for you are merciful.

VII. LIBERA ME

Deliver me, O Lord, from eternal death on that
awful day, when the heavens and the earth

quando caeli movendi sunt et terra.
Dum veneris
iudicare saeculum per ignem.

Tremens factus sum ego et timeo,
dum discussio venerit
atque ventura ira.

Dies irae, dies illa,
calamitatis et miseriae,
dies magna et amara valde.

Requiem aeternam dona eis, Domine,
et lux perpetua luceat eis.

Libera me, Domine, de morte aeterna,
in die illa tremenda.

Libera me.

shall be moved.
When you will come
to judge the world by fire.

I tremble, and I fear the judgement and the
wrath to come, when the heavens and the earth
shall be moved.

The day of wrath, that day of
calamity and misery,
a great and exceeding bitter day, indeed.

Grant them eternal rest, O Lord,
and may perpetual light shine upon them.

Deliver me, Lord, when the heavens and the
eternal death on that awful day.

Deliver me.

Riho Sakamoto, Dustin True, Bela Erlandson, Martin ten Kortenaar, James Stout, Daniel Robert Silva, Davi Ramos & Giovanni Prinic

TIMELINE

Giuseppe Verdi

1813

Giuseppe Verdi is born in Le Roncole, a village southeast of Milan, on 10 October.

1867

Verdi's opera *Don Carlos* premieres in Paris. Shortly before the premiere, the composer cuts a duet from the score.

He would later reuse the music for the 'Lacrimosa' in his requiem's 'Dies irae'.

Gioacchino Rossini in 1865

1868

The Italian composer Gioacchino Rossini dies, which Verdi sees as a heavy loss for Italian culture. He has the idea of composing a requiem for Rossini in partnership with other Italian composers. Verdi would reuse his contribution to the *Messa per Rossini*,

the 'Libera me', some years later in his own *Messa da Requiem*.

A series of unfortunate circumstances mean the performance of *Messa per Rossini* is never able to take place during Verdi's lifetime; it was not until 1988 that this work had its world premiere in Stuttgart.

Alessandro Manzoni by Francesco Hayez, c. 1841

1873

The Italian author Alessandro Manzoni dies, and Verdi has a similar idea to five years previously on the death of Rossini: he wants to honour the writer with a requiem. This time he wants to compose a requiem entirely on his own rather than in collaboration with other Italian composers.

1874

Verdi's *Requiem*, whose official title is *Messa da Requiem per l'anniversario della morte di Manzoni*, has its world premiere on 22 May 1874, the first anniversary of Manzoni's death, at a liturgical service in the San Marco church in Milan. It is a big success. The premiere is followed by three

more performances in the Teatro alla Scala in Milan.

Drawing of the second performance of Verdi's *Messa da Requiem* in the Teatro alla Scala, Milan, on 25 May 1874.

1874-75

Shortly after the first performances in Milan, Verdi's work premieres in Vienna, New York, London and Paris. In Paris, Verdi makes a significant change to the musical score: he turns the 'Liber Scriptus' (part of the *Dies irae*-sequence) from a chorus fugue to a piece for a mezzo-soprano and chorus. This reworked version is the one regularly performed today.

1899

One of the first performances of Verdi's *Messa da Requiem* in the Netherlands takes place on 21 December 1899 in The Hague. The Dutch queen Wilhelmina attends the event.

Photo of a scene from Christian Spuck's staging of Verdi's *Messa da Requiem* in 2016 for Opernhaus Zürich.

2016

Choreographer and director Christian Spuck creates a stage interpretation of Verdi's *Messa da Requiem* for Opernhaus Zürich. The horrors of death and the Last Judgement no longer dominate in his poetic and powerful tableaux. In moving, sensitive images, he shows the fragility of human existence.

2022

On 2 November 2022, a performance of Verdi's *Requiem* by the Orchestra e Coro Sinfonica di Milano in Amsterdam's Concertgebouw is disrupted by three Extinction Rebellion climate activists. According to the campaign group, they chose Verdi's *Requiem* deliberately because of the many deaths already being caused by the climate crisis.

"Something I've always admired about opera singers is their ability to make the whole theatre resonate. It's incredible that just one person can fill the entire auditorium with their voice. I'll take inspiration from their personal interpretation of the music as well as this ability to blow the audience away, and I'll try to do the same through my dancing."

Riho Sakamoto (principal dancer)

'ONLY A GENIUS COULD WRITE SOMETHING LIKE THIS'

How Verdi's *Requiem* came to be written

When the famous Italian opera composer Gioacchino Rossini died at the age of 76 on 13 November 1868 in Paris, his fellow countryman Giuseppe Verdi suggested a group of Italian composers should compose a requiem to commemorate the master. He was willing to contribute the 'Libera me'. There should be no money involved: each composer would make his contribution free of charge and after the performance, the musical score would be locked and sealed. However, plans for the performance of this 'patriotic event' collapsed due to the competitive attitude of the various responsible authorities and the vanity of the creative spirits involved. In fact, the premiere of this *Messa per Rossini* did not take place until 1988, in Stuttgart.

Two years after the failure of *Messa per Rossini*, Verdi considered a suggestion by the critic Mazzucato that he should go on and compose the remaining elements of the requiem himself. In particular, as he wrote to Mazzucato, because "when working on it, it would turn out that I really already have the 'Requiem' and 'Dies irae', as their main musical themes are repeated in the 'Libera me', which I have already composed." But this plan soon got shelved because the opera *Aida* and other commitments demanded Verdi's full attention. Verdi's general scepticism regarding requiems may have played a role too. He wrote that there were already "so many, far too many" and that it "was completely pointless adding yet another one".

Homage to a national icon

Five years later, on 22 May 1873, Alessandro Manzoni died in Milan. Manzoni was famous as Italy's leading poet. Once again, Verdi felt the urge to pay personal tribute and arrange a national homage to a 'patriotic genius', this time Manzoni. His death was what finally prompted the composition of the *Requiem*. Both Giuseppe Verdi and Alessandro Manzoni were ardent patriots, and both played decisive roles in the *Risorgimento*, the movement for the unification of Italy. They sought to liberate their fatherland from subjugation by foreign powers and dreamt of turning it into a unified, modern nation. Ever since reading

Title page of Verdi's *Requiem*

Manzoni's novel *I promessi sposi* (The Betrothed) at a young age, Verdi had been a great admirer of the author and had even toyed with the idea of an opera with this title. However, the writer and the composer only ever met once — Verdi in particular was too shy. On 3 June 1873, Verdi wrote the following letter to his publisher: "I want to demonstrate the huge affection and veneration I felt and still feel for this great man. I wish to write a requiem that we could perform on the first anniversary of his death. I would have the music copied at my own expense and conduct the performance myself, both in the rehearsals and in the church." To the mayor of Milan he wrote: "I do not deserve thanks — neither from you nor from the municipal council — for my offer to compose a requiem mass to commemorate the anniversary of the death of our Manzoni. It was simply an impulse, or better said a need from the heart, driving me to make this effort in tribute to this great man, a man I regarded so highly as a writer, honoured as a man and who was the epitome of patriotic virtue."

The *Requiem* was completed mid-April 1874 (although Verdi later replaced the first version of the 'Liber scriptus' in the sequence by a solo for a mezzo-soprano). This was the first major religious work by the world-famous opera composer, so expectations were high. On the evening before the premiere, the *Allgemeine Zeitung* in Augsburg published a report from Milan by its correspondent Hans von Bülow: "The second event of this season is the performance of Verdi's *Requiem* tomorrow in the San Marco church. The all-powerful corrupter of artistic taste in Italy believes he can wipe out the remaining traces of Rossini's immortality, which is so humiliating for him. The foretastes that we secretly managed to obtain of this latest work by the composer of *Il Trovatore* and *La Traviata* relieved us of all desire to join in the festivities." It was not until much later that Von Bülow offered his apologies, writing to Verdi: "Will you forgive me, will you make use of your royal privilege to grant me mercy?" However, apparently the composer Johannes Brahms said from the start that Hans von Bülow had "brought eternal shame" on himself with his vicious judgement *in absentia*, saying of Verdi's work: "Only a genius could write something like this".

The premiere on 22 May 1874, with Verdi himself as the conductor, was a major event. The consternation that had taken hold of the audience in the San Marco church changed a few days later into a wave of enthusiasm when the *Requiem* was repeated in the Teatro alla Scala. Soon the work was being played across Europe; Verdi conducted various performances abroad, including the first performances in Vienna (1875) and Cologne (1877), which brought him unprecedented success. His *Requiem* was performed in the Opéra-Comique in Paris, the Royal Albert Hall in London and finally in the Hofoper in Vienna. Cosima and Richard Wagner, who attended a performance in Vienna conducted by Hans Richter, reacted as might be expected: Cosima apparently became "physically unwell". "Nothing helped, I suffered, and it was too much for R.[ichard] as well and he begged Richter to stop".

From the church to the opera house

The fact that Verdi had consented to repeating the performance of his *Requiem* in Italy's most celebrated opera house immediately after its premiere in the San Marco church in Milan encouraged the perception that this was a theatrical work based on a liturgical text rather than a spiritual work for a church setting. This view was particularly prevalent in northern Europe. There was admiration for Verdi's inventiveness and masterful composition, but people also had reservations. Did not the omnipotence of death, the sense of being overwhelmed by sin, the terror of the Last Judgement and the penitent appeal for mercy require a more 'inward-looking' tone that focuses on the 'hereafter'? The critic Eduard Hanslick made a more cosmopolitan and sensitive assessment: "Religious devotion is not a constant, and that includes its expression. It has its countries, its times. If Verdi's *Requiem* seems too passionate, too sensual, that is because it emanates from the emotions of the Italian people. And are Italians not completely within their rights to address God in a way that befits their style?"

This is true: Verdi's *Requiem* is not a theatrical work, even if everything that is connected to the idea of the Last Judgement is extremely dramatic — the grand sequence of the 'Dies irae' being a prime example. The spectacular, horrifying images of the Day of Judgement in the Italian art of the trecento and quattrocento — such as the frescoes in the Camposanto in Pisa or Luca Signorelli's cycle in the cathedral in Orvieto — may have been in Verdi's mind when he wrote 'Dies irae'. These artworks were essentially the visual equivalents of Verdi's sounds. The same poetic vision can be found in the *Inferno* of Dante's *Divine Comedy*, in which fantasy and realism blur together. The expressiveness, the vitality — this tangible quality is inherent to all Italian art and in no way diminishes its ability to capture the irrational and the mystical. The opening and the close of Verdi's *Requiem* ('Requiem aeternam' and 'Liberate me') bear witness to this, as do the 'Recordare', 'Lacrimosa' and 'Agnus Dei', with the same spiritual power of the imagination as the verses of Dante's *Paradiso*.

There has been much speculation about Verdi's religious views, including during his lifetime. Was he an atheist or was he a normal, 'good' Catholic? We know that he had a private chapel built on his country estate, that a priest was by his side during his final hours and that he was buried in the crypt of the chapel belonging to the artists' rest home funded by Verdi himself. It is unlikely that all this was a mere facade, but in the final analysis we can never know Verdi's deepest thoughts. What remains and is not disputed is the exceptional quality of his *Messa da Requiem*. Indeed, even though we also have Mozart's *Requiem*, many regard Verdi's work as the musically most convincing and effective requiem mass since the end of the Renaissance.

Text: Opernhaus Zürich

Translation: Clare Wilkinson

'VERDI'S REQUIEM MOVES YOU TO THE DEPTHS OF YOUR SOUL'

Director and choreographer Christian Spuck
about *Messa da Requiem*

In 2013, when Christian Spuck was asked to provide a quote about the music of Giuseppe Verdi for the magazine of Opernhaus Zürich, he could never have imagined the far-reaching consequences of his statement. His answer was that it might be interesting to choreograph a work to Verdi's music someday. And the world premiere of his production of *Messa da Requiem* took place three years later.

Spuck says, "During the creative process, I continually wondered what I'd embarked on. How could I make something to fit music that's already so beautiful and powerful on its own that actually it needs no staging whatsoever? *Messa da Requiem* was not created as an opera or ballet, so it was completely up to us to decide what we should do with it."

Emotional impact

Such great freedom in creating a new production goes hand in hand with making fundamental decisions. "For a work like this, you can go in two directions: you can make something 'to' the music – a story with characters – or you can use abstract images to create a staging that helps the audience understand the music better." Spuck opted for the latter, resulting in a *Gesamtkunstwerk* for a hundred chorus members, four soloist singers and thirty-seven dancers, which emphasises and reinforces the emotional impact of the composition. "I think that nearly everyone who listens to *Messa da Requiem* feels this emotional impact. The music moves you to the depths of your soul. When I first came into contact with the piece myself – I was sixteen and heard it on the radio – I was completely overwhelmed and recorded it on an old cassette recorder, so that I could listen to it over

and over again. Though I didn't understand the words, I had a strong feeling the music was trying to tell me something."

Hellish threats to comforting music

For Spuck, it was therefore important that his production of *Messa da Requiem* revolved around the music. "This production really takes the composition as its starting point, interpreting it in movement and sixteen short scenes on stage – as respectfully as possible. I hope that the staging brings the audience even closer to the music and that even people who know the work inside out can gain new insights into it." The original text of the *Requiem* play a less important role in this. "*Messa da Requiem* was originally a Catholic Mass, and the words are pretty cruel and not very human-friendly, with threats about the hell that awaits people after death. But for me, that's not what the work is about. Verdi himself was critical about religion, and in my view the music he wrote is actually very human. The composition aims to convey emotions like anger, sorrow (you can practically hear the tears falling in the 'Lacrimosa') and despair, but at the same time it offers protection and comfort. The music is about us as people, and about what we feel when we're confronted with death: the most extreme emotion you can experience as a human being."

The emotional and comforting character of the composition is reflected in the choreography Spuck created to the *Requiem*. "All the emotions of the music are put into an abstract choreographic language, but are still clearly recognisable. For instance, many movements involve holding and embracing one another, or fighting against pain."

One world

Whereas co-productions between dance and opera often result in the two art forms being separated on stage, Spuck wants to present all the artists in *Messa da Requiem* as one group. So he places the singers and dancers together on stage, whereby the chorus is active in a very physical way as well as vocally, often interacting with the dancers. "The singers and dancers form one society. They are all human beings who are dealing with a moment of loss. It's important they don't play a role or try to convey an exaggerated emotion, but just be themselves. For opera singers, in particular, this can be challenging, as they are often used to portraying a character. I always tell them they shouldn't try to create something to the music, but rather present the music as if it were their own composition."

Bringing together companies

In his *Messa da Requiem*, Spuck not only brings together the art forms of opera and ballet, but also the companies who practice these art forms. "Normally speaking, opera and ballet companies work more or less in parallel, but in *Messa da Requiem*, they meet one another. In Zurich, that was a very special experience at the time. When the dancers heard the chorus sing for the first time, they shed tears of emotion. And vice versa, the chorus members took virtually no breaks during rehearsals, as they wanted to keep watching how the dancers rehearsed. One of the nicest things about it was that the singers and dancers really got to know each other, which has led to some lasting friendships."

At Dutch National Opera & Ballet – where *Messa da Requiem* is being performed for the first time outside Opernhaus Zürich – Spuck hopes to achieve the same result. "Up to now, the artists and the members of the artistic team are very enthusiastic, so I'm really looking forward to seeing *Messa da Requiem* in Amsterdam." However, this does not mean that the production of *Messa da Requiem* in Dutch National Opera & Ballet will be a direct copy of the original Zurich production. "After all, the work will be performed here by very different singers and dancers, so small changes have to be made in order to better showcase the artists of Dutch National Opera & Ballet. Amsterdam will really get its own version of *Messa da Requiem*."

Text: Rosalie Overing

Translation: Susan Pond

“The music in Verdi’s *Requiem* gets under your skin: you feel the human emotions it conveys so deeply and intensely. It’s good to see Christian Spuck putting that at the heart of the production. Especially since Verdi’s *Requiem* recently took on added significance for me, and I suspect for many other singers in the chorus: one of our colleagues, Bas Kuijlenburg, passed away a short while ago. He should have been on the stage with us performing in this production, so this requiem is also our tribute to him.”

Jeroen de Vaal (tenor in the Chorus of Dutch National Opera)

'I WANT TO BRING OUT THE BEAUTY OF VERDI'S MUSIC'

A conversation with Eun Sun Kim

The South Korean conductor Eun Sun Kim is famous for the expressive power she gives every note in the score on her stand. Indeed, it is no surprise that the *New York Times* has hailed her as a rising star of classical music. She has a great affinity with the work of Giuseppe Verdi. In this production of his *Requiem*, she seeks to convey the human drama.

Verdi has a special place in Eun Sun Kim's career. She has performed many of his works multiple times and always seeks to do justice to the beauty and power of his compositions. As she puts it, she always falls a bit more in love with each Verdi composition she studies. "His music is invariably inextricably linked with the drama of his operas. That always stimulates and fascinates me whenever I start studying a Verdi score. It reminds me of the depth of his genius and his mastery of the craft, which I recognise in particular in the details and nuances. It might be the pause that he inserts very precisely between certain notes, or his reason for writing that particular chord under the melody line that the soprano has in a particular bar. He did all this because he wanted to convey that sense of human drama."

Quest for hidden treasures

For Kim, conducting Verdi is a tireless quest for hidden treasures. "To understand everything the composer is saying, you need to be willing and able to dig deep into the material. That's why I study the musical score for months before I enter the rehearsal room. I also research the composer's life thoroughly and the situation they were in when they composed the work. I always do this in the composer's own native language. This approach lets me immerse myself in the sounds and rhythms of their world. I get closer to the deeper layers of the composition and can then do justice to the music."

The focus for Kim is not on a historically accurate performance of Verdi's music. "I see a musical score as a letter across time. Of course, I follow Verdi's indications in the score, but in the end, music is the art of The Moment. As a conductor, I believe classical music should evolve so that it continues to resonate with contemporary audiences. I may be giving a voice to masterpieces that can be centuries' old, but it is still my duty to do so from a modern-day perspective and in my own distinctive way."

The art of making music together

Conducting for Kim is the art of 'creating something together'. After all, she can't make music without the other musicians. While the orchestra members play their own individual instruments, for her *they* are the instrument. "I can only tell this story through the singers and the orchestra. As the conductor I'm the person projecting an artistic vision, but ultimately they are the ones who create the sound. So it is mainly my task to encourage their creativity."

When Kim talks about making music, she doesn't use the 'I' form; she prefers to talk about a 'we'. This way of thinking has its roots in her Korean upbringing. "In my culture, we think in terms of 'we' rather than 'I', and our language reflects that. This is why conducting for me is above all about the interaction between people. For me, the constant quest for a collective sense of unity in the music we're making embodies the beauty of the profession."

Dynamics and contrasts

According to Kim, the essence of Verdi's *Requiem* is narrating a story. "When you study the score, you see at once that the music is one big dramatic story. You can tell that from the phrasing of his enthralling melodies, the dramatic rhythms and the dynamic contrasts. Whenever I have Verdi's *Messa da Requiem* in front of me, I hone in on those dynamic details to get them as precise as possible. For example, if we examine the opening to Verdi's *Requiem*, we see he has chosen to start as quietly as possible. We hear the strings, but their sound is muted. Then the lower voices in the chorus sing the first two words, and Verdi instructs them to sing *sotto voce*, at a whisper. The higher voices come in next. They sing the same words to the same notes, again at a whisper. When all the voices then sing 'requiem aeternam' in unison, Verdi repeats the instruction *sotto voce* in the score to emphasise just how important this is. But even that isn't quiet enough for the composer, because he then cuts the chorus back to just four soprano voices singing the words 'dona eis domine'. Their singing almost sounds like a sob, with pauses between each word and descending notes. The strings in the orchestra accompany these voices with long lyrical lines. At one point, the orchestra stops playing altogether, leaving the voices alone to make you hear the tragedy."

The contrast with the next part of the requiem could hardly be greater. "The entire orchestra comes thundering in, *fortissimo*, trumpeting the threat of the Day of Judgement in the 'Dies irae'. Once again, the lower voices open the dialogue with the musicians and are soon joined by the higher voices. The sobs of the 'Introitus' have now intensified and turned into a scream."

In the end, it is all about hope

In his staged version of Verdi's *Requiem*, the choreographer and director Christian Spuck focuses on the universal emotions surrounding the fragility of our mortal lives and the hope that lives in all of us. "I find Spuck's staging a deeply moving interpretation and an exceptional visualisation of the human drama encapsulated in Verdi's score. To my mind, Spuck genuinely does justice to the genius of this great composer because he has put the music at the heart of his production. The dancers' body language is deeply rooted in the music, creating a perfect symbiosis between dance and music. I also value the fact that his interpretation centres on humans driven by the transformative power of hope. That transformative power is something I see in music as an art form *per se*. Because once this ephemeral art of The Moment has vanished, that power continues to resonate in your body and your soul one way or another. I aim to give each member of the audience precisely that enriching experience."

Text: Naomi Teekens

Translation: Clare Wilkinson

“What I always admire about ballet dancers is how they can be so expressive without using sound. It’s as if they make the music visible with their movements. I find it incredibly fascinating. Their visual relationship with the music broadens my own perspective. I hope we can enrich one another and together bring about a symbiosis where people, in a way, hear the dance and see the music.”

Agris Hartmanis (bass in the Chorus of Dutch National Opera)

ARTISTIC TEAM

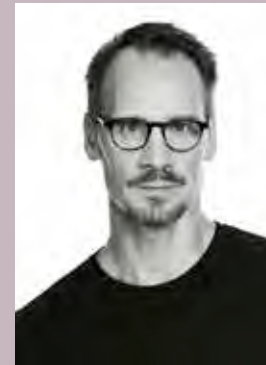
EUN SUN KIM Musical director

Born in Seoul, Eun Sun Kim began her musical education at a young age, studying piano and violin before eventually focusing on conducting. She received her bachelor's and master's degrees in composition and conducting from the Seoul National University and went on to study in Stuttgart, where she graduated with distinction. After completing her studies, she won first prize at the International Jesús López Cobos Opera Conducting Competition and then worked as an assistant conductor at the Teatro Real in Madrid with well-known conductors such as Jesús López Cobos, Jiří Bělohlávek and Ivor Bolton.

With her talent and dedication, she is poised to become one of the leading conductors of her generation. She was hailed by the *New York Times* as the 2021 Break-out Star in Classical Music. Throughout her career, she has worked with many prestigious orchestras, concert halls and opera companies all around the world, including

Lyric Opera of Chicago, Staatsoper Berlin, Royal Stockholm Philharmonic Orchestra, Teatro alla Scala, and the Metropolitan Opera. Kim is a vocal advocate for equality and has made it a priority to promote the music of underrepresented composers, such as women and musicians from her native South Korea.

In 2021 she was appointed music director of the San Francisco Opera, making her the first woman to hold this position with the orchestra. Here, she already conducted, among others, the world premiere of John Adams' *Antony and Cleopatra*, as well as productions of Verdi's *La traviata*, Puccini's *Madama Butterfly* and Poulenc's *Dialogues des Carmélites*. Kim also dedicated a full evening to the musical legacy of Giuseppe Verdi in her one-night-only concert 'Eun Sun Kim Conducts Verdi' and she has reserved a spot for Verdi repertoire in every single season at San Francisco Opera. She also serves as Principal Guest Conductor of Houston Grand Opera and she is the first to hold this position in 25 years. This is her debut with Dutch National Opera and Dutch National Ballet.

CHRISTIAN SPUCK Choreographer and director

The German choreographer and opera director Spuck was trained at the John Cranko School in Stuttgart and began his dance career with Jan Lauwers' Needcompany and Anne Teresa De Keersmaeker's ROSAS-ensemble. In 1995, he became a member of the Stuttgarter Ballet, where he had already made his debut as a choreographer with his pas de deux *Towards the Night* in 1996. From 2001 to 2012 he served as the company's resident choreographer. For the Stuttgarter Ballet he created no less than fifteen world premieres, including the story ballet *Lulu: Eine Monstretragödie*, *Der Sandmann* and *Das Fräulein von S.*

Spuck has worked with numerous renowned dance companies all around the world. He created *The Return of Ulysses* for the Royal Ballet of Flanders and *Woyzeck*, after Georg Büchner, which premiered with the Norwegian National Ballet in Oslo. The world premiere of *Poppea//Poppea*, which he

created for Gauthier Dance, was named one of the most successful dance productions worldwide in 2010 by *Dance Europe* magazine. In 2011, the work was not only awarded the German Theater Prize "Der Faust", but also the Italian Danza & Danza Award. His work is presented all around the world. His staging of the ballet *Anna Karenina*, based on the novel by Leo Tolstoy, was taken over by several ballet companies, including the Norwegian National Ballet in Oslo, the Stanislavski Theatre in Moscow, and the Korean National Ballet in Seoul.

But Spuck is more than a choreographer. In 2009 he brought the opera- and ballet company of the Staatstheater Stuttgart together for the very first time in Gluck's *Orphée et Eurydice*. He also directed several other opera's, including Verdi's *Falstaff* for the Staatstheater Wiesbaden (2010), Berlioz' *La Damnation de Faust* (2014) and Wagner's *Der fliegende Holländer* (2017) for the Deutsche Oper Berlin.

Since 2012, he is the artistic director of the internationally acclaimed Ballett Zürich. Under his leadership the company has gained international recognition. Over the past 10 years, he created several productions for the company, including *Romeo and Juliet*, *Nutcracker and Mouse King*, *Winterreise* and *Anna Karenina*. In 2019, he staged *Das Mädchen mit den Schwefelhölzern*, which was named 'production of the year' by German magazine *Tanz*. In early 2022, his latest ballet *Monteverdi* premiered at Ballett Zürich. Spuck has been appointed as the artistic director of Staatsballett Berlin as of season 2023/24.

CHRISTIAN SCHMIDT
Set design

Christian Schmidt studied set and costume design at the Academy of Arts in Vienna and at the Mozarteum in Salzburg. Since 1992, he has worked regularly with directors such as Claus Guth, Shirin Neshat, Hans Neuenfels, Amélie Niermeyer, Yona Kim and Christof Loy. He previously worked for Dutch National Opera on a production of Verdi's *La Forza del Destino* and Mozart's *Don Giovanni*. He has also joined forces with choreographer and director Christian Spuck on more than one occasion. Besides Verdi's *Messa da Requiem*, they collaborated on a production of *Orphée et Eurydice* and *Romeo and Juliet*. The leading magazine *Opernwelt* has hailed Schmidt as set designer of the year (2003) and costume designer of the year (2005 and 2012).

EMMA RYOTT
Costume design

Emma Ryott works as a set and costume designer in opera, ballet, and theatre. Since 2003, she collaborated regularly with Christian Spuck. She was responsible for many of the costume designs of his opera stagings and they worked together on several of his ballets, including *Lulu: Eine Monstretragödie*, *Anna Karenina*, *Romeo and Juliet*, *Orlando*, *Das Mädchen mit den Schwefelhölzern* and *Sonnett*, based on William Shakespeare's sonnets with music by Philip Glass. *Messa da Requiem*, too, is one of the productions that emerged from their long-standing collaboration. She works regularly with director Keith Warner. Together they worked on productions such as Hindemith's *Mathis der Maler* at Theater an der Wien, Puccini's *Manon Lescaut* at English National Opera and Harbison's *The Great Gatsby* at Semperoper Dresden. She worked most recently on *Roméo et Juliette* for Malmö Opera, *Der Ring des Nibelungen* for Longborough Festival Opera and Spuck's *Monteverdi* for Ballett Zürich.

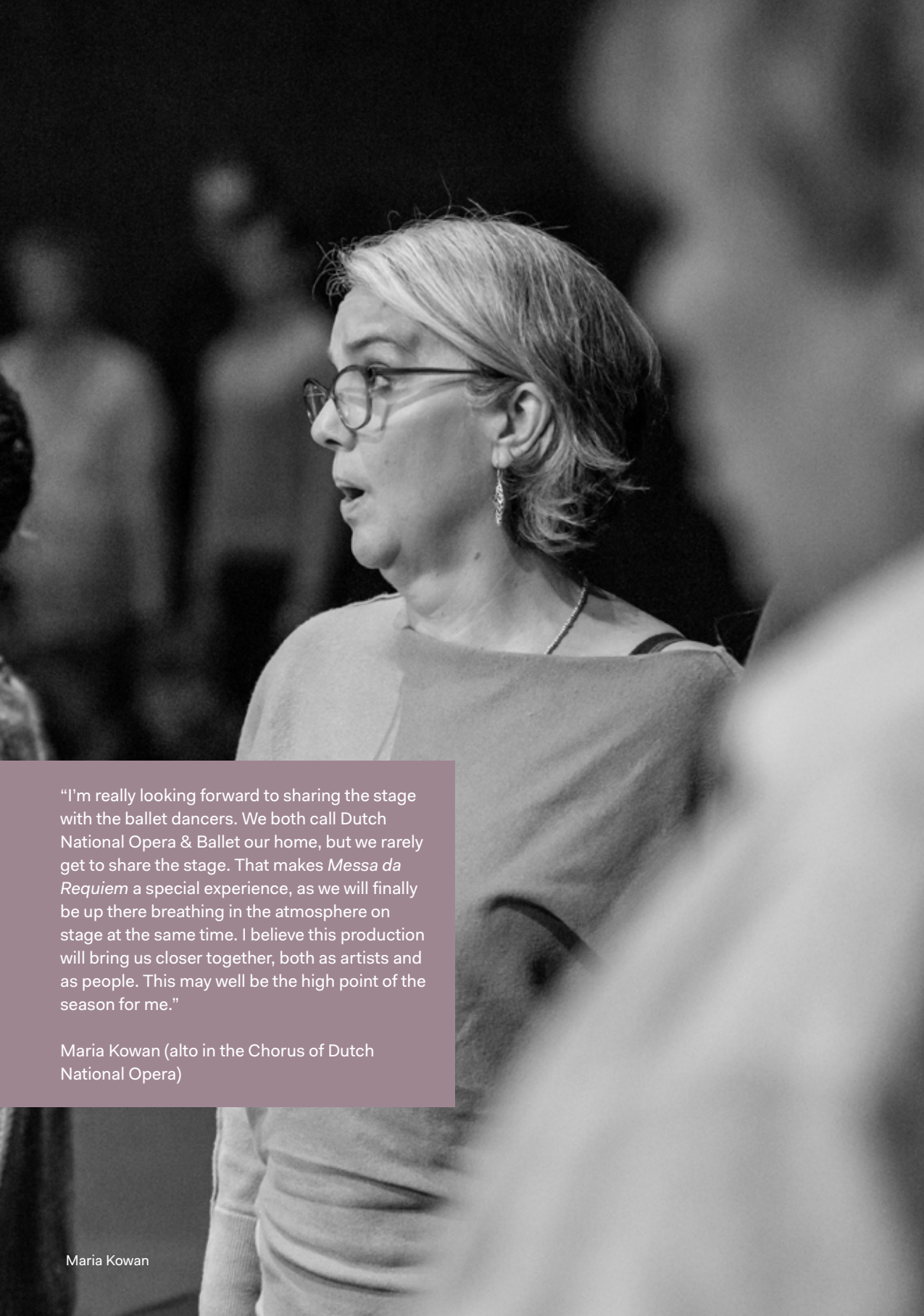
MARTIN GEBHARDT
Lighting design

Martin Gebhardt started his career as a lighting designer with the Hamburg Ballet and worked closely with Heinz Spoerli, former artistic director of Ballett Zürich, from 2002 to 2012. Ballet productions by both companies took him to renowned theatres in Europe, Asia and North America. They also earned him collaborations with several famous choreographers and directors, such as Patrice Bart, Alexei Ratmansky, Wayne McGregor, Marco Goecke, Damiano Michieletto and Benoit Favre. Since the 2012/13 season, Gebhardt has been head of lighting at the Opernhaus Zürich and has several collaborations with Christian Spuck to his name. They worked, amongst others, on *Anna Karenina*, *Woyzeck*, *Leonce und Lena* and very recently on the ballet *Monteverdi*.

MICHAEL KÜSTER
Dramaturgy

Michael Küster studied German, Art history and Linguistics at the University of Halle. He worked as a moderator, author and presenter for several radio stations in Germany where he presented a variety of classical programmes and live broadcasts from the Metropolitan Opera New York, the Semperoper Dresden and the Leipzig Gewandhaus. Since 2002, he has worked as a dramaturg at Opernhaus Zürich. As dramaturg of Ballett Zürich since 2012, he has worked with choreographers such as Jiří Kylián, William Forsythe, Marco Goecke and especially Christian Spuck. They have collaborated on numerous productions, including *Romeo and Juliet*, *Winterreise*, *Messa da Requiem*, *The Sleeping Beauty*, and *Das Mädchen mit den Schwefelhölzern*. Michael Küster has a close artistic partnership with the German director Matthias Hartmann. Their joint works include *Rusalka*, *Carmen* and *Mathis der Maler* in Zürich as well as *Pique Dame*, *Idomeneo* and *Der Freischütz* at La Scala in Milan.

“I’m really looking forward to sharing the stage with the ballet dancers. We both call Dutch National Opera & Ballet our home, but we rarely get to share the stage. That makes *Messa da Requiem* a special experience, as we will finally be up there breathing in the atmosphere on stage at the same time. I believe this production will bring us closer together, both as artists and as people. This may well be the high point of the season for me.”

Maria Kowan (alto in the Chorus of Dutch National Opera)

CLAUS SPAHN
Dramaturgy

Claus Spahn is a German dramaturg, author, and librettist. His main interests lie with contemporary music, the baroque repertoire, and the development of new musical-theatrical concepts. Since 2012, Spahn has been head of dramaturgy at Opernhaus Zürich. There, he established a close artistic partnership with Christian Spuck with whom he has collaborated on productions of *Anna Karenina*, *Messa da Requiem*, *Nutcracker* and *Mouse King* and *Das Mädchen mit den Schwefelhölzern*. He also worked as a dramaturge for composers Heinz Holliger, Wolfgang Rihm and Helmut Lachenmann, among others, as well as directors Sebastian Baumgarten, Herbert Fritsch, Jan-Philipp Gloger, Tatjana Gürbaca, Andreas Homoki, Barrie Kosky and David Marton.

EDWARD ANANIAN-COOPER
Chorus master

Australian-Belgian Edward Ananian-Cooper studied choral and orchestral conducting at the Sibelius Academy in Helsinki. He won second prize in the Northern Choir Conducting Competition in Denmark in 2017 and has subsequently been a regular guest conductor with various choirs and ensembles. Since 2018, he has been a permanent guest conductor with the Danish Radio Choir and artistic director of the chorus of the Opéra de Limoges. In September 2022, he started his tenure as chorus master of the Chorus of Dutch National Opera.

SINGERS

FEDERICA LOMBARDI**Soprano** (9, 13, 16, 19, 21, 25 Feb)

The Italian Federica Lombardi is one of the most sought-after sopranos with the world's most renowned opera houses and concert stages. She has experience in the most challenging soprano roles, such as the title role of Anna Bolena, which she debuted at Teatro alla Scala in Milan. She returned to La Scala in Franco Zeffirelli's famous staging of Puccini's *La bohème*. She also sung the role of Musetta at the Metropolitan Opera in New York. Moreover, she portrayed Donna Elvira in *Don Giovanni* at the Salzburger Festspiele and made her debut at the Royal Opera House Covent Garden as Contessa in *Le nozze di Figaro*.

DNO debut

GUANQUN YU**Soprano** (10, 14, 17, 22 Feb)

Soprano Guanqun Yu is a regular guest at many opera houses in Europe and The United States. She is a true veteran in several major Mozart roles such as Vitellia in *La clemenza di Tito*, Elettra in *Idomeneo*, Fiordiligi in *Così fan tutte* and Donna Anna in *Don Giovanni*. She has also sung Leonora in Verdi's *Il trovatore* at the Metropolitan Opera New York, the Los Angeles Opera and the Teatro Comunale di Bologna. She also sung the role of Desdemona in Verdi's *Otello* at the Palau de les Arts Valencia, the Deutsche Oper Berlin and the Hamburg State Opera. She also portrayed the role of Mimì in Puccini's *La bohème* at Opernhaus Zürich and the Bayerische Staatsoper. Moreover, she has sung the role of Liù in Puccini's *Turandot* at the Metropolitan Opera, Opéra national de Paris, Staatsoper Hamburg and at the Bregenz Festival.

DNO debut

YULIA MATOCHKINA**Mezzo-soprano** (9, 13, 16, 19, 21 Feb)

The Russian mezzo-soprano Yulia Matochkina gained international recognition after winning the Tchaikovsky Competition in St. Petersburg in 2015. Major roles followed, among others at the Bolshoi Theatre, the Deutsche Oper Berlin, the Teatro dell'Opera di Roma, the Gran Teatre del Liceu in Barcelona and at festivals in Edinburgh, Verbier and Salzburg, where she sang the role of Federica in a concert performance of Verdi's *Luisa Miller*. Recently, she made several house debuts in the United States, among others as Venus in Wagner's *Tannhäuser* at Los Angeles Opera, as Maddalena in Verdi's *Rigoletto* at the Metropolitan Opera New York and as Ulrica in *Un ballo in maschera* with the Chicago Symphony Orchestra. She sang the role of Ulrica as well as her debut with Teatro alla Scala earlier this season.

DNO debut

AGNIESZKA REHLIS**Mezzo-soprano** (10, 14, 17, 22, 25 Feb)

Mezzo-soprano Agnieszka Rehlis appears on various renowned opera and concert stages. Recently, she has appeared at Teatro Real Madrid as Fortune Teller in Sergej Prokofjev's *The Fiery Angel* and Opernhaus Zürich as Azucena in Verdi's *Il Trovatore* as well as Waltraute in Wagner's *Ring Cycle*. She also sang the latter at Ópera de Oviedo. Moreover, she sang the role of Fenena in Verdi's *Nabucco* at the Bayerische Staatsoper. The mezzo-soprano part in Verdi's *Messa da Requiem* is familiar to her. She previously sang the part at the world premiere of Spuck's staging for Opernhaus Zürich.

DNO debut

FREDDIE DE TOMMASO

Tenor (9,13, 16, 19, 21 Feb)

The young British tenor Freddie de Tommaso rose to prominence when he won important prizes at the 2018 Viñas International Singing Competition. Since then, he has performed at many international opera houses, including the Bayerische Staatsoper, The Royal Opera in London and the Wiener Staatsoper. Recently he made several role debuts, such as Maurizio in Francesco Cilea's *Adriana Lecouvreur* at Teatro alla Scala, Don José in Bizet's *Carmen* at the Wiener Staatsoper and Mario Cavaradossi in Puccini's *Tosca* at The Royal Opera. De Tommaso also sings diverse concert repertoire, including Mendelssohn's *Elijah*, Puccini's *Messa di Gloria* and Verdi's *Messa da Requiem*. He is also the first tenor to sign exclusively with Decca Classics, since Jonas Kaufmann. At Dutch National Opera he previously sang the role of Ismaele in Verdi's *Nabucco*.

SAIMIR PIRGU

Tenor (10, 14, 17, 22, 25 Feb)

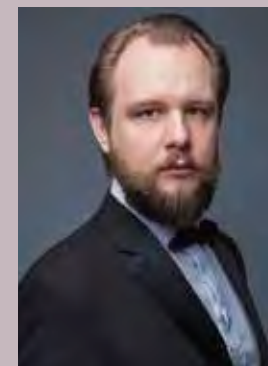
Saimir Pirgu figures among the brightest stars in today's operatic firmament. He has sung at many prestigious venues, including the Metropolitan Opera, Teatro alla Scala, Wiener Staatsoper, The Royal Opera in London and Opéra national de Paris. Apart from starring roles in operas such as Offenbach's *Les contes d'Hoffmann* and Gounod's *Faust* at Opernhaus Zürich, Bizet's *Carmen* at Deutsche Oper Berlin and Gounod's *Roméo et Juliette* at the Gran Teatre del Liceu, Pirgu has established himself as an esteemed concert singer, who has sung Verdi's *Messa da Requiem* already more than once. For instance, with Riccardo Muti and the Wiener Philharmoniker at the Salzburg Festival, with Mariss Jansons and the Bavarian Radio Symphony Orchestra in München and with Antonio Pappano and the Orchestra dell'Accademia di Santa Cecilia at the Vienna Musikverein. With Dutch National Opera, the Albanian tenor has previously sung the role of Il Duca in Verdi's *Rigoletto*.

ALEXANDER VINOGRADOV

Bass (9, 13, 16, 19, 21 Feb)

Alexander Vinogradov is a regular guest at the leading opera houses in the world. He has collaborated with several eminent conductors, such as Daniel Barenboim, Zubin Mehta, Gustavo Dudamel, Valery Gergiev, Sir Antonio Pappano and Fabio Luisi. A prominent role on Vinogradov's repertoire is that of Escamillo in Bizet's *Carmen*, which he has sung at the Metropolitan Opera, The Royal Opera House Covent Garden and Teatro alla Scala in Milan. Moreover, his repertoire includes the roles of Raimondo in Donizetti's *Lucia di Lammermoor*, Sarastro in Mozart's *Die Zauberflöte*, Méphistophélès in Gounod's *Faust* and Colline in Puccini's *La bohème*. Vinogradov has sung in Verdi's *Messa da Requiem* with the Bavarian Radio Symphony Orchestra, conducted by Mariss Jansons. Earlier this season he made an unexpected house debut with Dutch National Opera, stepping in for a sick colleague as Escamillo in Bizet's *Carmen*.

MAXIM KUZMIN-KARAVAEV

Bass (10, 14, 17, 22, 25 Feb)

Maxim Kuzmin-Karavaev's career has brought him to leading opera houses, including the Bayerische Staatsoper München. There he sang the roles of Il Padre Guardiano in Verdi's *La forza del destino* and Alfonso D'Este in Donizetti's *Lucrezia Borgia*. Other appearances include Basilio in Rossini's *Il barbiere di Siviglia* at the Staatsoper Hamburg, Raimondo in *Lucia di Lammermoor* for Théâtre du Capitole Toulouse, Ser Amantio di Nicolao in Puccini's *Gianni Schicchi* at Opéra national de Lyon, Monterone in Verdi's *Rigoletto* at Grand Théâtre de Genève and Rodolfo in Bellini's *La sonnambula* for the Theater am Gärtnerplatz in Munich. Recently, he made his house debut at Teatro Real Madrid as Vodnik in Dvořák's *Rusalka* and at Opernhaus Zürich as Capellio in Bellini's *I Capuleti e I Montecchi*.
DNO debut

TABLEAU DE LA TROUPE DANCERS DUTCH NATIONAL BALLET

PRINCIPAL DANCERS

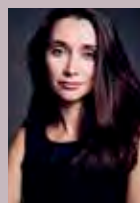
QIAN LIU - Principal dancer

Qian Liu (Henan, China) studied at the Liaoning Ballet Dance School in Shenyang. She has won several major awards, including first prizes at various important dance competitions in Asia. The leading dance magazine *Dance Europe* included her in its Critics' Choice of 2019, in the category 'Outstanding performance by a female dancer'. In October 2020, the magazine nominated her for its Dancer of the Year Award. Qian started her career with Dutch National Ballet in 2012 as a member of the corps de ballet. One year later, she was first promoted to coryphée and later in the year to soloist. In 2016, she was promoted to principal dancer.

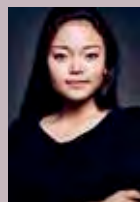
MAIA MAKHATELI - Principal dancer

Maia Makhateli (Tbilisi, Georgia) started her dance training at the Choreographic Institute of Chabukiani in her place of birth and continued her studies at the San Valley Ballet School in Idaho, after which she danced with Colorado Ballet for four years. In 2006, she made the move to Birmingham Royal Ballet in 2006 and in 2007, she was accepted at Dutch National Ballet as a grand sujet in 2007, where she was promoted to soloist in 2009 and one year later to principal dancer. Maia is an internationally sought-after guest principal and has won several awards, including the Dancer of the Year Award of the leading dance magazine *Dance Europe* in 2020.

ANNA OL - Principal dancer

Anna Ol (Krasnoyarsk, Russia) joined Dutch National Ballet as a principal in 2015. She began her ballet training in Krasnoyarsk at the age of ten and joined the Siberian State Ballet in 2003, where she immediately made her debut as Aurora in *The Sleeping Beauty*. Since then, she has danced with various companies, including the State Opera of Tatarstan, the Mikhailovsky Theatre in St. Petersburg and the Stanislavsky and Nemirovich-Dantshenko Academic Music Theatre in Moscow. She has also performed at various international ballet galas as a guest soloist. In 2018, Anna was named 'Best dancer of the year' in the British Critics' Choice.

RIHO SAKAMOTO - Principal dancer

Riho Sakamoto (Osaka, Japan) started amateur ballet classes at the age of four. After a few years of classes in Japan, Riho moved to Washington DC at the age of ten to continue her training at the Kirov Academy of Ballet. In 2010, she won the gold medal at the finals of the Youth America Grand Prix in New York and in 2014, Riho was admitted to Dutch National Ballet's Junior Company. Just one year later, she joined Dutch National Ballet, in the rank of élève. After that she was promoted every year, becoming a principal in 2021 after her debut as Clara in *The Nutcracker and the Mouse King*.

OLGA SMIRNOVA - Principal dancer

Olga Smirnova trained at the Vaganova Academy in her hometown: St. Petersburg. In 2011, immediately after her graduation, she joined the Bolshoi Ballet, in the rank of soloist and was promoted to the rank of prima ballerina in 2016. Olga has guested with ballet companies across the globe and has received numerous important dance awards, including the Dancer of the Year Award from Positano Premia la Danza – Léonide Massine in Italy in 2014 and the Benois de la Danse award in the category Best Female Dancer in 2013. In 2022, Olga left the Bolshoi Ballet to join Dutch National Ballet. Last month, *Dance Europe* named her 'Dancer of the Year'.

ANNA TSYGANKOVA - Principal dancer

Anna Tsygankova (Novosibirsk, Russia) trained at the ballet academy in Novosibirsk and the Académie de Danse Classique Princesse Grace in Monte Carlo. Before coming to the Netherlands in 2007, she had been a soloist with the Bolshoi Ballet in Moscow, the Hungarian National Ballet and the Vienna State Opera Ballet. Anna is in great demand as a guest principal at dance galas abroad, and has won a great many prizes. In 2017, the British dance magazine *Dance Europe* named her 'Best Dancer of the year' and in 2019 and 2020 she was mentioned again in the magazine's annual Critics' Choice, this time in the category 'Outstanding performance by a female dancer'.

JESSICA XUAN - Principal dancer

The Chinese dancer Jessica Xuan (Beijing) trained at Canada's National Ballet School in Toronto and at the Dutch National Ballet Academy in Amsterdam. In 2013, she was part of the first generation of Dutch National Ballet's Junior Company. In 2014, she joined Dutch National Ballet in the rank of élève, becoming a member of the corps de ballet one year later. She was promoted to coryphée in 2016, to grand sujet in 2018 and to soloist in 2019. In 2020, immediately following her first performance of the title role in *Giselle*, Ted Brandsen promoted her to the rank of principal dancer. Jessica won the famous International Ballet Competition in Varna, Bulgaria, in 2018.

CONSTANTINE ALLEN - Principal dancer

Constantine Allen (Indianapolis, USA) studied at the Pacific Ballet Academy in Honolulu and at Ballet Hawaii. In 2007, he won the bronze medal at the Youth American Grand Prix finals in New York and a scholarship to study at the Kirov Ballet Academy in Washington. In 2010, he continued his studies at the John Cranko Schule in Stuttgart. In 2012 he joined the corps de ballet of the Stuttgart Ballet, where he was promoted to soloist six months later and to principal dancer in 2014. In 2017, he switched to Les Grands Ballets des Canadiens and in 2018 he joined Dutch National Ballet as a principal dancer, where he dances all leading roles in the repertoire.

YOUNG GYU CHOI - Principal dancer

The South Korean dancer Young Gyu Choi joined Dutch National Ballet in 2011 as a corps de ballet dancer. In 2013, he was first promoted to coryphée and later on to soloist. In 2016, after his debut as the prince in *The Nutcracker and the Mouse King*, he was promoted to principal dancer. Young studied at the National Institute for the Gifted in Arts and the Sun Hwa Arts School in Korea and the Tanz Akademie in Zurich. He has received an impressive number of awards such as the Swan for 'Most impressive dance performance' for his role in Toer van Schayk's *7th Symphony*.

JAKOB FEYFERLIK - Principal dancer

After appearances as a guest principal – at the annual gala and in the role of the prince in *The Nutcracker and the Mouse King* – Jakob Feyferlik (Vienna, Austria) joined Dutch National Ballet as a principal dancer in 2020. Jakob trained as a dancer at the ballet department of the Vienna Conservatory and at the ballet school of the Wiener Staatsoper. In 2013, he joined the Wiener Staatsballett, where in 2016 he was – very exceptionally – promoted from the corps de ballet to the rank of soloist. In 2019, he was promoted to principal dancer. Jakob has been the recipient of a number of awards, including the prize of the 'Balletclub' of the Wiener Staatsoper und Volksoper (2016).

VITO MAZZEO - Principal dancer

The Italian dancer Vito Mazzeo has been with Dutch National Ballet since 2013. He trained at the La Scala ballet school in Milan and danced, successively, with The Royal Ballet and the Teatro dell'Opera di Roma. In 2010 he joined San Francisco Ballet as a soloist, and was promoted to principal dancer six months later. Vito has won various prizes, including the Premio Postiano Léonide Massine for 'Best Italian dancer', the Danza&Danza Award 2009 for 'Best dancer of the year' and the Capri Award (2016). In 2019, the British magazine *Dance Europe* mentioned him in its Critics' Choice, in the category 'Outstanding performance by a male dancer'.

ARTUR SHESTERIKOV - Principal dancer

Artur Shesterikov (Perm, Rusland) trained in his hometown Perm at the State Ballet School. He began his professional career with the Tchaikovsky Perm State Opera and Ballet Theatre and joined Dutch National Ballet in 2007. Artur started out in the corps de ballet, but was rapidly promoted to coryphée. He became a soloist in 2010 and a principal dancer two years later, immediately after a touring performance of *Swan Lake*. In 2016, he received the Alexandra Radius Prize and in 2017, 2019 and 2020, the magazine *Dance Europe* mentioned him in its Critic's Choice, in the category 'Outstanding performance by a male dancer'.

JAMES STOUT - Principal dancer

The Canadian-British dancer James Stout (Calgary) got interested in dance through his parents' Argentinian tango dance club. At the age of thirteen, he went to The School of Alberta Ballet – "because they needed boys". Later on, James trained with the Goh Ballet Academy in Vancouver and his final year of training he spent at The Royal Ballet School in London. In 2007, James joined Dutch National Ballet, where he was promoted to soloist in 2012 and to principal in 2018, immediately after his performance of the role of Tristan in David Dawson's *Tristan + Isolde*. James succeeded in reaching the finals of ballet competitions in Varna, Hong Kong and Beijing.

SEMYON VELICHKO - Principal dancer

Russian dancer Semyon Velichko trained locally at the Novosibirsk Ballet College and went on to dance with the Novosibirsk Academic Opera and Ballet Theatre, before joining the Stanislavsky and Nemirovich-Dantshenko Academic Music Theatre in Moscow in 2011. In 2015, he made the move to Dutch National Ballet, where he started as a soloist and got promoted to principal after his striking debut as Count Albrecht in *Giselle* in 2020. Semyon has performed multiple leading roles and performed at various international ballet galas as a guest soloist. He was awarded a bronze medal at the Rieti International Ballet Competition in Italy.

SOLOISTS

NAIRA AGVANEAN - Soloist

Naira Agvanean was born in Armenia, but started her ballet education at the Moldovan National Ballet College in Moldova. Ze participated in the Youth American Grand Prix in New York and won third prize at the OTR Contest in Wenen. In 2004, she continued her studies at the Munich Ballet Academy for Performing Arts. After her graduation in 2008, she joined Dutch National Ballet as an adspirant. After that, Naira was promoted to élève (2009), corps de ballet dancer (2010), coryphée (2012) and grand sujet (2014). In 2022, after dancing a role in Toer van Schayk's *7th Symphony*, she was promoted to soloist.

MARIA CHUGAI - Soloist

Maria Chugai (Donetsk, Ukraine) started with ballet at the age of five and was accepted at the Vaganova Academy in St. Petersburg when she was 13 years old. After graduating with honours, she was offered a contract at the Mariinsky Ballet, where she danced various solo roles and was promoted to coryphée in her second season. She also won second prize at the Vaganova-Prix Ballet Competition in 2006. In 2009, Maria joined Dutch National Ballet. She was promoted to grand sujet in 2014 and to soloist in 2022.

FLOOR EIMERS - Soloist

Floor Eimers (Nijmegen) trained as a dancer with the Royal Conservatoire in The Hague and joined Dutch National Ballet as an adspirant in 2012. In the years after that, she went through the ranks of élève, corps de ballet and coryphée, becoming a grand sujet in 2017. In 2019, she was promoted to the rank of soloist. Floor has been the recipient of a number of awards, including the Incentive Award from Stichting Dansersfonds '79 in 2015 and the Alexandra Radius Prize in 2021. In 2020, the British magazine *Dance Europe* mentioned Floor in the category 'Outstanding performance by a female dancer'.

SUZANNA KAIC - Soloist

Suzanna Kaic (Charkov, Ukraine) started her ballet education at the Ballet Academy of Charkov. When she was 16 years old, she was accepted at the conservatory of Vienna. 18 months later, she joined Ballett am Rhein Düsseldorf Duisburg, where she was first promoted to soloist and later, in 2007, to principal dancer. In 2009, Suzanna joined Dutch National Ballet in the rank of grand sujet. In 2012, she was promoted to the rank of soloist. Suzanna has won various international dance awards, including first prize during the Serge Lifar International Ballet Competition in Kiev and second prize during the Premio Roma Danza.

SALOME LEVERASHVILI - Soloist

Salome Leverashvili (Tbilisi, Georgia) studied at the State Ballet School in Tbilisi, where she danced her first solo role at the age of 14. Through the mediation of Maia Makhately, principal with Dutch National Ballet, she was accepted for Dutch National Ballet's Junior Company in 2016, in the final year of her training. She transferred to the main company in 2017, in the rank of élève, and received promotion in each subsequent year. In 2021, she was promoted to the rank of soloist, at the age of 23. In 2013, Salome won the international Solo Tanz competition in Berlin, and in 2016 she won a gold medal at the Rigas Pavasaris competition in Riga.

JINGJING MAO - Soloist

Chinese Jingjing Mao started her studies at the Beijing Dance Academy. When she attended a gala in Monaco with her school, Ted Brandsen saw her dancing a variation and offered her a position with Dutch National Ballet. Since then, between 2010 and 2022, Jingjing has been promoted from aspirant to soloist, through the ranks of élève, corps de ballet, coryphée and grand sujet. She has also won several awards, including the first prize in the Tao Li Bei Dance Competition in Beijing and the excellence prize at the Youth America Grand Prix in New York.

NINA TONOLI - Soloist

Nina Tonoli (Ghent, Belgium) studied at the Royal Ballet School in Antwerp and The Royal Ballet School in London. In 2013, she joined the Wiener Staatsballett, as a corps de ballet dancer. Only one year later, she was promoted to demi soloist, followed by her promotion to soloist in 2016. She joined Dutch National Ballet in 2019, in the rank of soloist. Nina has won various prizes, including second prize and the 'special prize' at the Chausson d'Or competition (2009), the British Ballet Association Award (2011) and, on graduating from The Royal Ballet School, an Award of Excellence (2013).

YUANYUAN ZHANG - Soloist

Yuanyuan Zhang (Shanghai, China) started her ballet training at the age of nine, going on to study at the Shanghai Theatre Academy when she was sixteen. In 2014, she joined Dutch National Ballet's Junior Company. Just one year later, she transferred to Dutch National Ballet, starting out as an élève, with subsequent promotions each year: to member of the corps de ballet (2016), coryphée (2017), grand sujet (2018) and soloist (2019). Yuanyuan has won several major awards. In 2014, she won gold at the Cape Town International Ballet Competition and in the same year she was awarded first prize at the Star of East China competition.

VICTOR CAIXETA - Soloist

Victor Caixeta (Uberlândia, Brazil) trained as a dancer at the Staatliche Ballettschule Berlin. After graduating in 2017, he joined the Mariinsky Ballet in St. Petersburg, where he was promoted to the rank of soloist in 2019. He joined Dutch National Ballet in that same rank in March 2022. Victor has several awards to his name, including the third prize at the thirteenth International Ballet Competition in Moscow (2017), the first prize in the category Classical Dance at the Tanzolymp in Berlin (2017) and the first prize at the European Ballet Grand Prix in Vienna (2017). He was also a finalist at the Youth America Grand Prix in both 2014 and 2015.

MARTIN TEN KORTENAAR - Soloist

Martin ten Kortenaar (Canada) studied at Canada's National Ballet School in Toronto, after which he joined The National Ballet of Canada in the rank of élève. He won various awards, including the Peter Dwyer Award (2012), the Glenn Gilmour Award (2012) and the Hnatyshyn Developing Artist's Grant (2013). In 2014, he joined Dutch National Ballet's Junior Company. He transferred to the corps de ballet of the main company one year later, and was later promoted to coryphée (2016), grand sujet (2017) and soloist (2019). In 2016, Ernst Meisner created the duet *Merge* for him and former principal dancer Igone de Jongh. Martin has since danced leading roles in various full-length ballet classics.

JOSEPH MASSARELLI - Soloist

Joseph Massarelli (Illinois, United States) graduated from The Chicago Academy for the Arts in 2014. After his qualification for the Youth America Grand Prix, he continued his studies at the Dutch National Ballet Academy in Amsterdam, in the summer course and, later, as a guest student. He joined Dutch National Ballet's Junior Company in 2015 and transferred to the main company one year later, where he was promoted to coryphée in 2017 and to grand sujet in 2019. In 2022, following the premiere of *Dawson* – in which he danced David Dawson's *The Four Seasons* and the world premiere of his *Legacy Variations* – Joseph was promoted to soloist.

TIMOTHY VAN POUCKE - Soloist

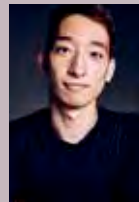
Timothy van Poucke (Woerden) studied at the Dutch National Ballet Academy. He was accepted at the Junior Company of Dutch National Ballet in 2016, and transferred after only a year to the main company, in the rank of élève. In the following years, he received promotion in each subsequent year. After his striking performances in Wubkje Kuindersma's *Echoes of Tomorrow* and Hans van Manen's *Sarcasmen*, artistic director Ted Brandsen promoted him to the rank of soloist in 2021, at the age of 23. Timothy received the Incentive Award from Stichting Dansersfonds '79 in 2017 and the Alexandra Radius Prize in 2018.

EDO WIJNEN - Soloist

At the age of ten, Edo Wijnen (Deurne, Belgium) auditioned for the Royal Ballet School in Antwerp, and was accepted. Following his training, he joined Dutch National Ballet as an aspirant in 2010. He was quickly promoted to the corps de ballet and then to coryphée, grand sujet and, in 2015, to soloist. Edo has won a number of major prizes, including the Prix de Lausanne (2009) and the Youth America Grand Prix (2010). In 2017, he was nominated for the Dutch Swan Award for 'Most impressive dance performance' for his role in *Citizen Nowhere* by David Dawson. In 2019, he won the Alexandra Radius Prize.

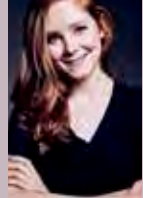
JARED WRIGHT - Soloist

Jared Wright (Brisbane, Australia) was accepted at The Australian Ballet School in Melbourne at the age of fourteen. After his studies, he danced with The Australian Ballet and Queensland Ballet, before joining Dutch National Ballet in 2010, as a member of the corps de ballet. He was promoted to coryphée in 2012 and to grand sujet in 2013. From 2014 to 2016, Jared was a guest dancer with The Dancers Company. In 2016, he rejoined Dutch National Ballet in the rank of soloist. In October 2020, dance magazine *Dance Europe* nominated Jared in its Critics' Choice, in the category 'Outstanding performance by a male dancer'.

SHO YAMADA - Soloist

Sho Yamada (Ibaraki, Japan) studied at the Princess Grace Academy in Monte Carlo. In 2017, he was named a 'New name to watch' in the Critics' Choice section of the British magazine *Dance Europe*. In 2019, the magazine mentioned him in the category 'Outstanding performance by a male dancer'. Sho joined Dutch National Ballet's Junior Company in 2013. One year later, he made the transition to Dutch National Ballet in the rank of élève. In the following years, he became a member of the corps de ballet, a coryphée and, in 2018, a grand sujet. After dancing various solo roles, he was promoted to soloist in 2019.

GRANDS SUJETS

Erica Horwood

Cloë Réveillon

Milena Sidorova

Elisabeth Tonev

Connie Vowles

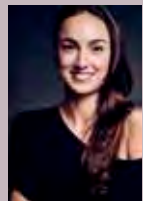
Daniel Montero
RealGiorgi
PotskhishviliDaniel Robert
Silva

Sem Sjouke

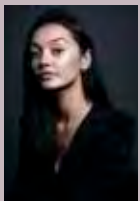

Jan Spunda

CORYPHÉES

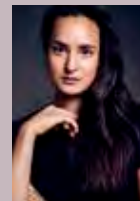
Luiza Bertho

Nancy Burer

Khayla
Fitzpatrick

Kira Hilli

Hannah de Klein

Wendeline
Wijkstra

Nathan Brhane

Rémy Catalan

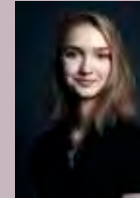

Davi Ramos

Conor Walmsley

CORPS DE BALLET

Liza Gorbachova

Beatriz Kuperus

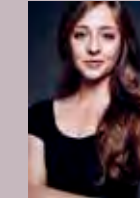
Arianna Maldini

Emma Mardegan

Inés Marroquín

Alexandria Marx

Sebia Plantefève-
Castrick

Sandra Quintyn

Laura Rosillo

Yvonne
Slingerland

Clara Superfine

Antonina
Tchirpanlieva

Claire Tjoe-Fat

Lore Zonderman

Sander Baaij

Dingkai Bai

Bela Erlandson

Leo Hepler

Pascal Johnson

Manu Kumar

Giovanni Princic

Fabio Rinieri

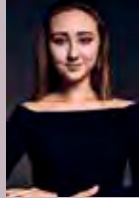

Dustin True

Rafael Valdez

ÉLÈVES

Katherine
BamfordMila Nicolussi
Caviglia

Lauren Hunter

Catarina Pires

Isaac Mueller

Guillermo Torrijos

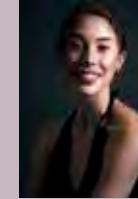
Koyo Yamamoto

JUNIOR COMPANY

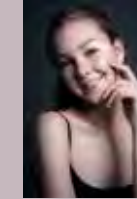
SECOND YEAR

Lily Carbone

Victoria
Glazunova

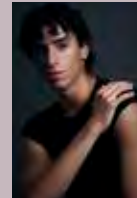
Nicola Jones

Polina
Loshchylina

Kate Myklukha

Louisella Vogt

Luca Abdel-Nour

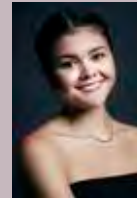

Gabriel Rajah

Sven de Wilde

FIRST YEAR

Poppi Eccleston

Skya Powney

Carolina
Ribaldone

Bo-Ann Zehi

Robin Park

Soshi Suzuki

Francesco
VenturiVincent Fell
(intern)

DUTCH NATIONAL OPERA

Dutch National Opera is known for its diverse programming, which consists of both famous opera classics and modern productions, and for always presenting performances on the highest level. With innovative productions, works composed especially for Dutch National Opera and new interpretations of well-known repertoire, the company aims to keep the art form alive. Since September 2018, Sophie de Lint is the artistic director of Dutch National Opera.

The company was founded in December 1964 and has ever since developed from a repertoire company into a 'stagione company', meaning that Dutch National Opera does not have a permanent ensemble and performs on average one opera a month. For these productions, the company works with guest soloists and specially assembled artistic teams. Dutch National Opera also regularly collaborates with renowned international opera companies, resulting in various co-productions.

DUTCH NATIONAL BALLET

With 78 dancers – plus 17 dancers from the Junior Company – Dutch National Ballet is the largest ballet company in the Netherlands. Dutch National Ballet has a broad and varied repertoire featuring full-length classical ballets, reinterpretations of classics and thought-provoking works from the twentieth and twenty-first century.

Since its foundation, Dutch National Ballet has been in the hands of the following directors: Sonia Gaskell (1961- 1969), Rudi van Dantzig and Robert Kaesen (1969-1971), Rudi van Dantzig (1971-1991) and Wayne Eagling (1991-2003). Since 2003, Ted Brandsen is the artistic director of Dutch National Ballet.

CHORUS OF DUTCH NATIONAL OPERA

The permanent Chorus of The Dutch National Opera consists of 50 singers and is regularly supplemented by additional chorus members for the major productions. The Chorus of Dutch National Opera has performed in many large-scale operas, including *Saint François d'Assise*, *Lady Macbeth of Mtsensk*, *Boris Godunov*, *La Juive*, *Les Troyens*, *Eugene Onegin*, *Parsifal*, *The Legend of the Invisible City of Kitesh*, *La Forza del Destino*, *Das Floß der Medusa*, *Oedipe*, *Tannhäuser*, *Nabucco* and *Carmen*, as well as concerts of *Der fliegende Holländer* in Rotterdam, Paris and Dortmund and Poulenc's *Gloria* in the Concertgebouw. Since September 2022, Edward Ananian-Cooper is the chorus master of the Chorus of Dutch National Opera.

ROTTERDAM PHILHARMONIC ORCHESTRA

The Rotterdam Philharmonic Orchestra was founded in 1918. Led by Eduard Flipse, the orchestra developed into one of the most prominent Dutch orchestras from 1930 onwards.

With Jean Fournet and Edo de Waart, the orchestra built on its international reputation in the 1970s. The appointment of Valery Gergiev heralded a new golden age that continued under Yannick Nézet-Séguin, who took over in 2008. To this day, the latter remains with the orchestra as its honorary conductor. Lahav Shani has wielded the baton as chief conductor of the Rotterdam Philharmonic Orchestra since the 2018-2019 season. Under his musical guidance, the orchestra is praised for its unprecedented colourful interplay.

CHORUS OF DUTCH NATIONAL OPERA

Sopranos

Esther Adelaar
Patricia Atallah
Diana Axentii
Lisette Bolle
Bernadette Bouthoorn
Else-Linde Buitenhuis
Jeanneke van Buul
Caroline Cartens
Zane Danga
Anna Emelianova
Nicole Fiselier
Kitty de Geus
Melanie Greve
Deasy Hartanto
Gonnie van Heugten
Oleksandra Lenyshyn
Simone van Lieshout
Tomoko Makuuchi
Sara Moreira Marques
Vesna Miletic
Elizabeth Poz
Janine Scheepers
Jannelieke Schmidt
Kiyoko Tachikawa
Claudia Wijers

Altos

Irmgard von Asmuth
Elsa Barthas
Ellen van Beek
Anneleen Bijnen
Daniella Buijck
Rut Codina Palacio
Johanna Dur
Valérie Friesen
Yvonne Kok
Fang Fang Kong

Carlijn Kooijmans

Maria Kowan
Myra Kroese
Liesbeth van der Loop
Maaïke Molenaar
Emma Nelson
Marieke Reuten
Carla Schaap
Irina Scheelbeek-Bedicova
Klarijn Verkaart

Tenors

WimJan van Deuveren
Pim van Drunen
Frank Engel
Milan Faas
Ruud Fiselier
Cato Fordham
Livio Gabbrielli
John van Halteren
Erik Janse
Robert Kops
Leon van Liere
Raimonds Linajs
Roy Mahendratha
Tigran Matinyan
Sullivan Noulard
Martin van Os
Richard Prada
Mitch Raemaekers
Mirco Schmidt
Julien Traniello
Jeroen de Vaal
Bert Visser
Rudi de Vries

Basses

Ronald Aijtink
Peter Arink
Bora Balci
Jorne van Bergeijk
Nicolas Clemens
Emmanuel Franco
Jeroen van Glabbeek
Julian Hartman
Agris Hartmanis
Hans Pieter Herman
Sander Heutinck
Tom Jansen
Michal Karski
Roele Kok
Dominic Kraemer
Richard Meijer
Wojtek Okraska
Christiaan Peters
Matthijs Schelvis
Jaap Sletterink
Ian Spencer
Vincent Spoeltman
René Steur
Harry Teeuwen
Rob Wanders

ROTTERDAM PHILHARMONIC ORCHESTRA

First violin

Marieke Blankestijn
Hed Yaron Meyerson
Saskia Otto
Arno Bons
Mireille van der Wart
Rachel Browne
Maria Dingjan
Marie-José Schrijner
Noëmi Bodden
Petra Visser
Sophia Torrenga
Hadewijch Hofland
Annerien Stuker
Koen Stapert

Second violin

Charlotte Potgieter
Laurens van Vliet
Tomoko Hara
Jun Yi Dou
Eefje Habraken
Maija Reinikainen
Babette van den Berg
Melanie Broers
Inge Jongerman
Letizia Sciarone
Ilka van der Plas
Lana Trimmer
Emily Wu

Viola

Anne Huser
Roman Spitzer
Galahad Samson
Kerstin Bonk
Janine Baller
Francis Saunders

Veronika Lénártová

Rosalinde Kluck
Leon van den Berg
Olfje van der Klein

Cello

Emanuele Silvestri
Joanna Pachucka
Daniel Petrovitsch
Mario Rio
Gé van Leeuwen
Eelco Beinema
Carla Schrijner
Pepijn Meeuws
Yi-Ting Fang

Double bass

Matthew Midgley
Jonathan Focquaert
Harke Wiersma
Arjen Leendertz

Ricardo Neto

Dobril Popdimitrov

Flute

Juliette Hurel
Désirée Woudenberg
Beatriz Da Silva Baiao

Oboe

Remco de Vries
Ron Tijhuis

Clarinet

Julien Hervé
Romke-Jan Wijmenga

Bassoon

Lola Descours
Marianne Prommel
Hans Wisse
Simon Vandenbroecke

Horn

David Fernandez Alonso
Wendy Leliveld
Richard Speetjens
Pierre Buizer

Trumpet

Alex Elia
Simon Wierenga
Jos Verspagen
Raymond Rook
William Castaldi
Giovanni Giardinella
Martine Reijenga-Stilma
Andreu Vidal

Trombone

Pierre Volders
Remko de Jager
Rommert Groenhof

Tuba

Hendrik-Jan Renes

Timpani

Danny van de Wal

Percussion

Ronald Ent

PRODUCTION TEAM

Assistant-conductor

Boudewijn Jansen

Assistant-director

Jean-François Kessler

Assistant-director and performance director

Maarten van Grootel

Associate set designer

Florian Schaaf

Assistants to the chorus master

Ad Broeksteeg

Lochlan Brown

Rehearsal pianists

Ad Broeksteeg

Peter Lockwood

Language coach

Valentina di Taranto

Staging of the choreography

Jean-François Boisson

Fabio Palombo

Eva Dewaele

Jean-François Kessler

Ballet masters

Judy Maelor Thomas

Larissa Lezhnina

Guillaume Graffin

Jozef Varga

Stage management

Marie-José Litjens

Pieter Heebink

Wolfgang Tietze

Master carpenter

Jop van den Berg

Lighting manager

Fred Koorling

Props craftsman

Remko Holleboom

Sound engineer

David te Marvelde

First make-up artist

Salome Bigler

Costume production

Lars Willhausen

Michelle Cantwell

First dresser DNO

Sandra Bloos

First dresser DNB

Andrei Brejs

Artistic affairs and planning

Vere van Opstal

Dramaturgy

Naomi Teekens

Production manager

Anu Viheriäranta

Set supervisor

Sieger Kotterer

Orchestra managers

Esther van Helvoort

Monique van Zeist

DUTCH NATIONAL OPERA

Management

Director Dutch

National Opera

Sophie de Lint

Executive secretariat

Marijke Aberson

Mireille Joseph

Manager (inter)national collaborations

Alice Gubler

Artistic affairs

Head

Damià Carbonell Nicolau

Assistentants artistic affairs

Joukje de Boer

Ruud Burgering

Lisa Verhey

Artistic planning

Emma Becker

Sonja Heyl

Vere van Opstal

Margot Vervliet

Contract managers

Ineke D'Hont

Marjan Hoekstra

Assistant orchestra affairs

Kathinka Hamburg

Music staff

Jan-Paul Grijpink

Boudewijn Jansen

Peter Lockwood

Ernst Munneke

Aldert Vermeulen

Senior staff director

Meisje Barbara Hummel

Staff director

Astrid van den Akker

Business management

Jaap van Hellenberg Hubar

Dramaturgy

Head

Luc Joosten

Dramaturg

Laura Roling

Junior dramaturgs

Naomi Teekens

Jasmijn van Wijnen

Coördinator surtitles

Eveline Karssen

Surtitling operators

Irina Trajkovska

Maxim Paulissen

Music library

Senior librarian

Rudolf Weges

Assistant librarian

René Domen

Assistant

Johan Ausma

Opera Forward Festival

Coordinator

Guido Vermunt

Chorus

Chorus master

Edward Ananian-Cooper

Chorus manager

vacancy

Assistant chorus master

Ad Broeksteeg

Assistants chorus management

Anja Polstra

Jacqueline Serry

Marianne Vleghert

Opera Studio

Artistic leader

Rosemary Joshua

Assistant artistic leader

Sophie Vroegop

DUTCH NATIONAL BALLET

Artistic director

Ted Brandsen

Associate artistic director

Rachel Beaujean

Resident

choreographer

Hans van Manen

Associate artist

David Dawson

Young Creative

Associates

Wubkje Kuindersma

Milena Sidorova

Sedrig Verwoert

Ballet masters

Charlotte Chapellier

Guillaume Graffin

Alan Land

Larissa Lezhnina

Judy Maelor Thomas

Jozef Varga

Choreologist/ repetitor

Sandrine Leroy

Senior ballet teacher

Rinat Gizatulin

Junior Company

Artistic coordinator

Ernst Meisner

Ballet master

Caroline Sayo Iura

Music director/ chief conductor

Matthew Rowe

Senior pianist

Olga Khoziainova

Pianists

Elena Kim

Ryoko Kondo

Paul Lewis

Mikhail Murach

Viktoriya Ryapolova

Business manager

Heleen ten Heggeler,
a.i.

Head Costume Department

Oliver Haller

Head planning and production

Lydia Buisman

Production administrators

Sterre Haverkamp

Donald van der Zwan

Personal assistant to the director

Mumtaz Pang Atjok

Artistic logistics coordinator

Wiard Havenaar

Assistants artistic staff

Sara de Swaan

Tara Richard

External contacts coordinator

Louise Vine

Coordination tableau affairs and assistant Junior

Company

Samira Ouazine

Associate on research & development

Peggy Olislaegers

Health Team

Head of Health Team

Rutger Klauwers

Physiotherapists/ manual therapists

Maarten Groothuis

Laura Hillenius

Massage therapists

Frans Birnie

Sandra Cozijn

Erik Wiggelinkhuizen

Coordinator

Health Team

Marleen Grol

Pilates

Leila Kester

DUTCH NATIONAL OPERA & BALLET

Supervisory board

Louise Fresco,
chair

Else Bos

Rochdi Darrazi

Bernard Focroulle

Sadik Harchaoui

Robert Swaak

Tjark Tjin-A-Tsoi

Paul Waarts

Directors

General director

Stijn Schoonderwoerd

Director

Dutch National Ballet

Ted Brandsen

Director

Dutch National Opera

Sophie de Lint

Director

Technical and Production departments

Bob Brandsen

Director Finance

Miek de Ruijter

Central departments

Technology and production

Bob Brandsen, directeur

Pieter Huijgen, deputy
director

Production workshop

Rolf Hauser, head

Stage machinery maintenance

Dirk Bakker, head

Stagecraft

Joost Verlinden, head

Lighting department

Andi Krijgsman, head

Audio, video and media

Hans-Willem de Haan,
head

Props department

Carolien Meijer, head

Facility & building

Suzanne van de Wolfshaar,
head

Costume, wigs and make-up

Robby Duiveman, director

Opera costume department

Hildegard Jöris, head

Ballet costume department

Oliver Haller, head

Wigs and make-up department

Annette Stiller, head

Integral planning

Tine Haze, manager

Production and stage management

Hans Twint, head

Marketing, communication and sales

Kate Harriman, head

Education, participation and programming

Mechteld van Gestel, head

Fundraising and corporate relations

Roos Bernelot Moens, head

Finance

Miek de Ruijter, director
finance and control

Human Resources

Sanneke van Breemen,
head

Information management and information supply

Arjan van den Dikkenberg,
head a.i.

Catering and front of house

Bas Schotsman, head

DUTCH NATIONAL OPERA & BALLET HELPS REFUGEE ARTISTS

WE NEED YOUR SUPPORT!

Dutch National Opera & Ballet offers dancers and singers affected by the war in Ukraine 'artistic asylum'. We've opened our doors to refugee artists who've been forced by circumstances to give up practising their art in their home country. On 1 April 2022, we created six extra spots for dancers and six extra spots for singers in our ballet and opera companies. We're delighted to be able to serve as a safe haven for these artists, to allow them to continue their training and development, and to offer them a perspective for the future. The cost associated with accommodating these artists comes on top of our current budget. That's why we're urgently seeking extra financial support. Please help us help these refugee artists. By contributing to this initiative, you'll be giving us the means to make them fully fledged members of our companies, so that they can continue living their dream.

Maksym Nazarenko

Victoria Glazunova

Kate Myklukha

Polina Loshchylina

DUTCH NATIONAL OPERA & BALLET FUND

IBAN NL20 ABNA 0540179523 including 'NO&B helpt vluchtelingen'
Please go to www.operaballet.nl/en/helptvluchtelingen or contact us via steun@operaballet.nl

Scan the QR code to
make a donation

HOUTHOFF

MAIN SPONSOR OF
DUTCH NATIONAL OPERA & BALLET

WE CELEBRATE

FIFTEEN YEARS OF PARTNERSHIP

www.houthoff.com

DUTCH NATIONAL OPERA & BALLET WOULD LIKE TO THANK

FOR PROVIDING GRANTS

Ministry of Education, Culture and Science of the Netherlands

MAIN SPONSOR OF DUTCH NATIONAL OPERA & BALLET

HOUTHOFF

PRIVATE DONORS TO THE DUTCH NATIONAL OPERA & BALLET FUND

Friends and members of the Giving Circles of Dutch National Ballet and Dutch National Opera, Patrons and Young Patrons of Dutch National Opera & Ballet

NO&B BUSINESS LOUNGE MEMBERS

Houthoff, ING, Loyens & Loeff, De Nederlandsche Bank, SPIE Nederland B.V., Snippe Projecten B.V., Endymion Amsterdam, Commenda Family Office, Rodriguez B.V., McKinsey & Company, Höcker Advocaten, 1nergiek, Netvlies (Part of 4NG), Odgers Berndtson, QA Consulting, Optimix Vermogensbeheer

PARTNERS

Matrix Fitness, BOOZTR

SUPPORT DUTCH NATIONAL OPERA & BALLET

Contributions from Friends of Dutch National Opera and Dutch National Ballet ensure we are able to create new productions, costumes and sets, and help our singers and dancers develop and evolve in their career. This is why our Friends are given certain benefits and advantages. For instance, they have access to exclusive backstage tours, master classes and opera or ballet excursions. They also receive a Friends Magazine three times a year, featuring background information and articles on the companies and productions.

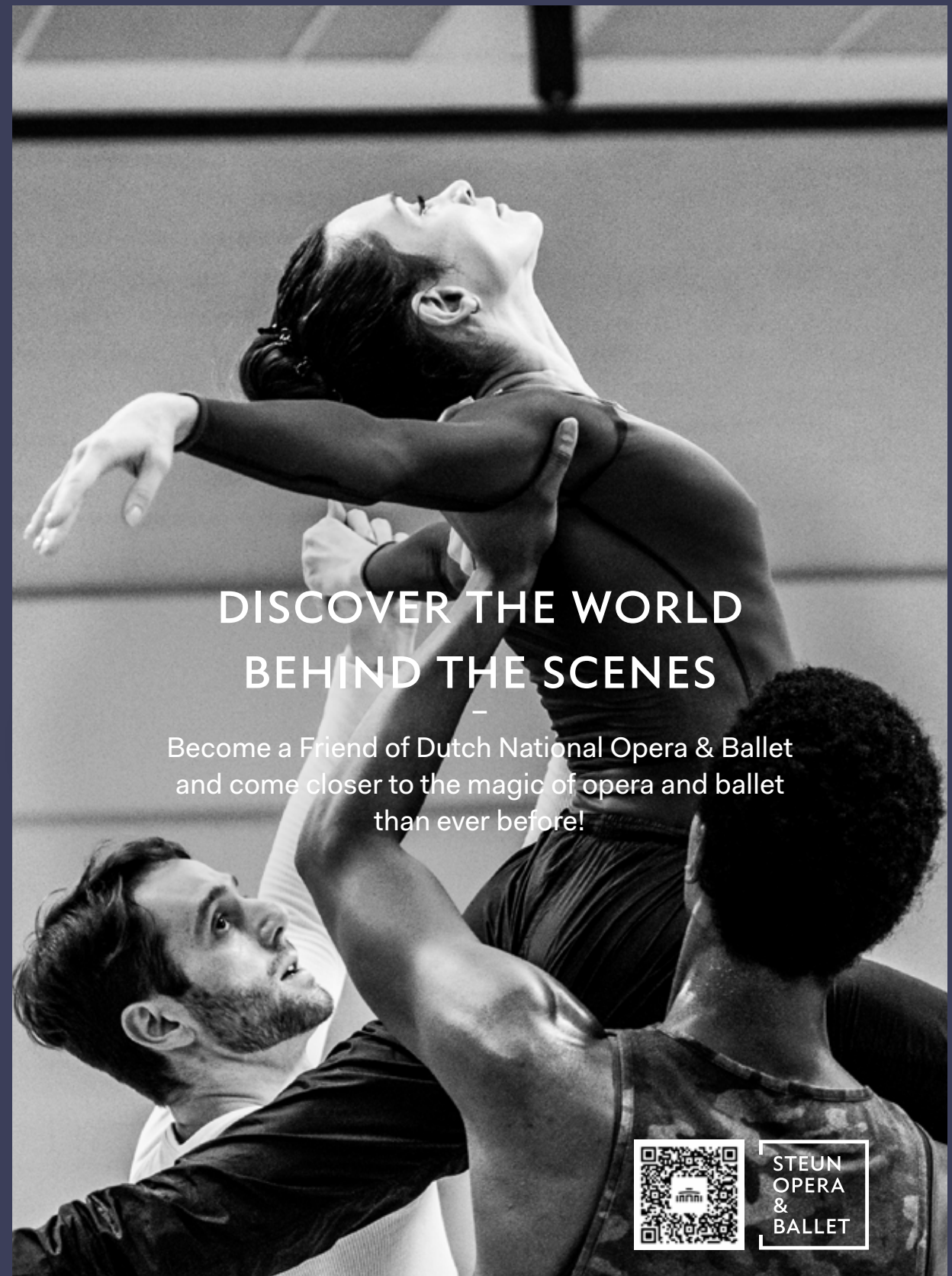
How to support Dutch National Opera and/or Dutch National Ballet?

- Become a Friend for € 50 a year
- Become a Family Friend member for € 80 a year
- Become a Gold Friend member for € 200 a year* to gain even more benefits
- Join our Giving Circles starting at € 1000 a year*
- If you are between the ages of 24 and 40, become a Young Patron
- Leave Dutch National Opera and/or Dutch National Ballet a gift in your will

For more information:

Marthe Seydel (Dutch National Opera)
E m.seydel@operaballet.nl
operaballet.nl/supportopera
Nadja van Deursen (Het Nationale Ballet)
E n.vdeursen@operaballet.nl
operaballet.nl/supportballet

* These donations entitle you to tax benefits, meaning you can claim back more than half of your donation from the tax authorities.

DISCOVER THE WORLD BEHIND THE SCENES

Become a Friend of Dutch National Opera & Ballet and come closer to the magic of opera and ballet than ever before!

STEUN
OPERA
&
BALLET

COLOFON | COLOPHON

Uitgever | Publisher

Nationale Opera & Ballet | Dutch National Opera & Ballet

Sophie de Lint (directeur De Nationale Opera) | (director Dutch National Opera)

Ted Brandsen (directeur Het Nationale Ballet) | (director Dutch National Ballet)

Stijn Schoonderwoerd (algemeen directeur) | (general director)

Samenstelling en redactie |**Composition and editing**

Rosalie Overing & Naomi Teekens

Tekstredactie | Text editing

Luc Joosten, Laura Roling, Lune Visser & Jasmijn van Wijnen

Vertaling | Translation

Susan Pond, Clare Wilkinson

Grafisch ontwerp | Graphic design

Lesley Moore

Opmaak | Layout

Bibi de Bruijn, Mark Drillich

Productie | Production

Saskia van Dongen

Druk | Print

Tuijtel

Fotografie en beeld | Photography and images

Repetitiefoto's | Rehearsal photography Altin Kaftira

Campagnebeelden | Campaign visuals Marta Syrko

Portretfoto's | Portraits Laura Cnossen, Sebastien Galtier, Leonie van Someren (Het Nationale Ballet | Dutch National Ballet), Jiyang Chen (Guanqun Yu),

Laura Cnossen (Edward Ananian-Cooper), Craig Gibson (Freddie de Tommaso), Oksana Ivleva (Yulia Matochkina),

Karpati&Zarewicz (Agnieszka Rehlis), Admill Kuyler (Emma Ryott), Charl Marais (Federica Lombardi),

Polina Plonikova (Alexander Vinogradov), Monika Ritterhaus (Christian Schmidt), Paul Scala

(Samir Pirgu), Jos Schmid (Christian Spuck), Kim Tae-hwan & Marc Olivier Le Blanc (Eun Sun Kim)

(Eun Sun Kim)

Teksten | Texts**In het kort | In a nutshell**

Nederlands: Naomi Teekens

English translation: Clare Wilkinson

Tijdlijn | Timeline

Nederlands: Eline Hadermann

English translation: Clare Wilkinson

'Alleen een genie kan zoiets schrijven' | 'Only a genius could write something like this'

Afkomstig uit het programmaboek bij *Messa da Requiem* van Opernhaus Zürich.

Nederlandse vertaling: Laura Roling

Originally published in the programme book for *Messa da Requiem* by Opernhaus Zürich.

English translation: Clare Wilkinson

'Verdi's *Requiem* raakt je diep in je ziel' | 'Verdi's

Requiem moves you to the depths of your soul

Interview Christian Spuck

Nederlands: Rosalie Overing

English translation: Susan Pond

'Ik wil de schoonheid van Verdi's muziek volledig tot

zijn recht laten komen' | 'I want to bring out the

beauty of Verdi's music'

Interview Eun Sun Kim

Nederlands: Naomi Teekens

English translation: Clare Wilkinson

Quotes van zangers en dansers | Quotes from sin-

gers and dancers

Nederlands: Naomi Teekens en Lune Visser

English Translation: Susan Pond and Clare

Wilkinson

Biografieën | Biographies

Nederlands: Eline Hadermann, Astrid van Leeuwen,

Rosalie Overing, Naomi Teekens

English translation: Eline Hadermann, Naomi

Teekens

Rechthebbenden die menen aan deze uitgave aanspraken te kunnen ontleen, wordt verzocht contact op te nemen met de uitgever. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Rightsholders who believe they can derive rights from this publication are requested to contact the publisher. No part of this publication may be reproduced and/or made public by means of printing, photocopying, microfilm or in any other way without the prior permission of the publisher.

CIP-gegevens Koninklijke Bibliotheek, Den Haag |

CIP data Koninklijke Bibliotheek, The Hague

Messa da Requiem, [samenstelling Rosalie Overing,

Naomi Teekens]. Amsterdam, De Nationale Opera.

ISBN|EAN: 978-90-5082-333-3

Trefw.: *Messa da Requiem* | Giuseppe Verdi |

Eun Sun Kim | Christian Spuck

DE NATIONALE OPERA

3 t/m 16 maart

—
Wereldpremière

Alexander Raskatov

ANIMAL FARM

—
Orwells meesterwerk
als revolutionaire opera

meer info

Nederlands
Kamerorkest

NATIONALE OPERA & BALLET

Hoofdsponsor
Nationale Opera & Ballet

HOUTHOFF

Founding Partners Opera Forward Festival

FONDS21

VandenEnde
FOUNDATION

Productiepartner

O A M
D O M

HET
NATIONALE
BALLET

10 t/m 27 juni

FORSYTHE FESTIVAL

Ode aan een internationale
meesterchoreograaf

meer info

NATIONALE OPERA & BALLET

Hoofdsponsor
Nationale Opera & Ballet

HOUTHOFF

het
ballet
orkest

FOTO: MARTA STRKO

